DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE GELİŞMELER

DÜNYA EKONOMİSİNİN DURUMU:

Dünya'da İstihdamın Yapısı ve Ücretler:

Dünya Genelinde İşsizlik Oranı	
1992	4.5%
1993	4.9%
1994	5.1%
1995	5.2%
1996	5.3%
1997	5.4%
1998	5.5%
1999	5.7%
2000	5.5%
2001	5.6%
2002	5.8%
2003	5.9%
2004	5.7%
2005	5.6%
2006	5.3%
2007	5,0%
2008	5,0%
2009	5.6%
2010	5.5%
2011	5.4%
2012	5.4%
2013	5.4%
2014	5.2%
2015	5.2%
2016	5.2%
2017	5.1%
2018	5,0%
2019	5,0%

Dünya genelinde, 173,6 milyon insan işsiz, her ne kadar işsizlik oranı yüzde 5'e düşmüş olsa da 2008 krizinden önceki seviyesini ancak yakalamış oldu. 2008-2009 yıllarında krizin ardından işsizlik oranı yüzde 5,6'ya yükselmişti ancak halen daha 1992'deki yüzde 4,5 seviyesinin çok üstünde. [1] 3 milyar 336 milyon 900 bin kişi ise istihdama dahil, istihdam oranı ise yüzde 58,2. Bu oran 1992 yılında yüzde 62,7 idi, 90'lı yıllardan bu yana ise düzenli olarak azalmakta. Bu oran, çalışma yaşında olup, kısa bir süre için de olsa, bir ücret veya kar karşılığı herhangi bir ürün üretiminde veya hizmetin sağlanmasında çalışan kişileri kapsıyor. İstihdama katılma oranı erkeklerde yüzde 71,2 iken, kadınlarda sadece 45,1.

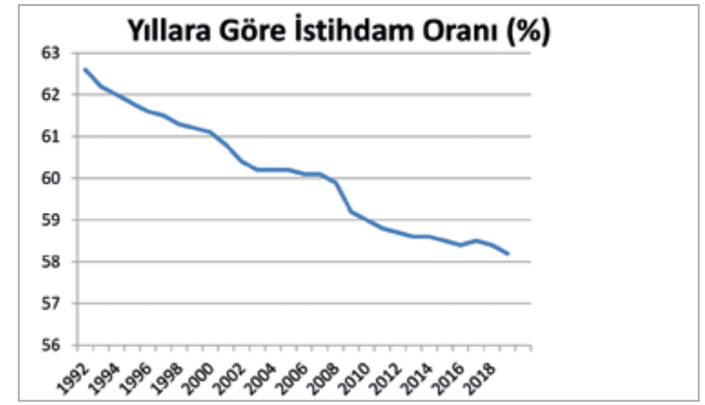

Dünya genelinde yıllara göre istihdam oranı – ILO Küresel Ekonomik ve Sosyal Bakış Raporu kullanılarak hazırlanmıştır.

İstihdam edilen kişilerin yüzde 49'u hizmetler sektöründe, yüzde 28'i tarımda ve yüzde 23'ü ise sanayi işkollarında çalışıyor. Hizmetlerin istihdam içindeki payı 90'ların ikinci yarısından itibaren hızla artarken, tarım istihdamı ise düşüyor. İstihdama dahil olan kişilerden yüzde 52'si ücretli çalışırken, yüzde 3'ü işveren, yüzde 34'ü kendi hesabına çalışıyor, yüzde 11'i ise ailesinin işine katkı sunuyor. İstihdama dahil olan kadınların ise yüzde 53'ü ücretli çalışıyor, yüzde 2'si işveren, yüzde 28'i kendi hesabına çalışıyor ve yüzde 18'i aile işine katkı sunuyor. Kadınların önemli

[1] ILO World Economic and Social Outlook, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_670542.pdf

bir kısmı halen daha aile işine katkı sunuyor, bu oran erkeklerde kadınların üçte biri yani yüzde 6 düzeyinde, bu işler çoğunlukla resmi bir sosyal güvencesi olmayan ve temel haklardan mahrum kalınan çalışma biçimlerini barındıran işler oluyorlar. 1992'de ise kadın istihdamı içinde aile işlerinde çalışma oranı yüzde 30, önemli bir düşüş olmasına rağmen halen daha erkeklere göre çok daha yüksek bir oran söz konusu. Benzer şekilde, istihdam edilen kadınların içinde kendi hesabına çalışanların oranı yüzde 28 iken, erkeklerde bu oran yüzde 38. İşgücüne dahil olmayan erkeklerin oranı 1991'de yüzde 19,9'dan, 2019'da yüzde 25,5'a çıkarken, işgücüne dahil olmayan kadınların oranı 1991'de yüzde 48,9'dan, 2019'da yüzde 52,3'e çıkmış. Yani kadınların çoğunluğu işgücüne dahil olmuyor.

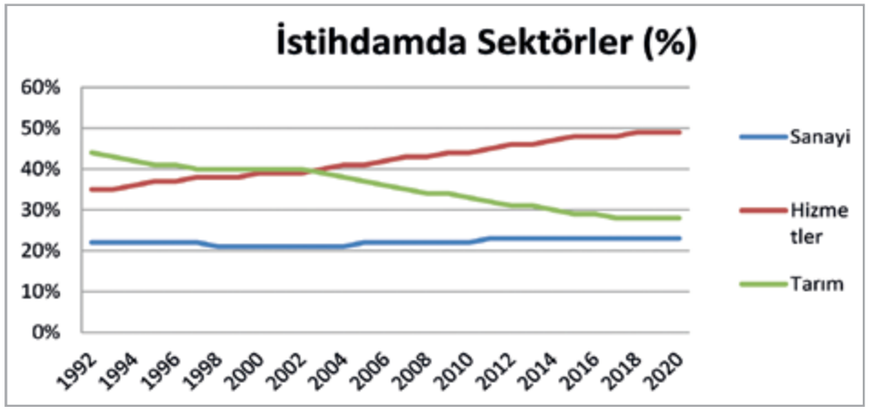

Küresel istihdamda sektörlerin oranı ILO Küresel Ekonomik ve Sosyal Bakış Raporu kullanılarak hazırlanmıştır.

Çalışan Yoksulluğu:

Düşük ve orta gelirli ülkelerde, 700 milyon işçi, satın alma gücü paritesi ile günlük 3,20 ABD Dolarının altında bir gelirle yani yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürüyorlar. Bu da, sözkonusu ülkelerde çalışan her dört kişiden birine denk geliyor. 1993'de ise bu oran üç işçiden ikisi yani toplamda 1,3 milyar işçiydi. Çin'in yüksek büyüme rakamları sayesinde, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki çalışan yoksulluğu oranı düşüyor ancak Sahra-altı Afrika'da çalışan yoksulluğu artıyor. 432 milyon kişi ile düşük orta gelirli ülkeler yoksulluk içindeki işçilerin sayısının en fazla olduğu ülke grubunu oluşturuyor. Düşük gelirli ülkelerde ise, işçilerin yüzde 40'ı yani 116 milyon işçi aşırı yoksulluk içinde yaşıyor ve ILO'nun yaptığı bir hesaplamaya göre 2023 itibariyle bu ülkelerde yoksulluk içinde yaşayan işçi sayısının 14 milyon artması bekleniyor. [2]

2018 yılında, düşük ve orta gelirli ülkelerde çalışan kadınların yüzde 10,5'i aşırı yoksulluk altında yaşıyorlardı. Erkeklerde ise bu oran yüzde 9,4. Genç işçilerde ise (15-24 yaş arası) çalışan yoksulluğu sorunu çok daha yaygın, düşük ve orta gelir grubundaki ülkelerde her 3 genç işçiden biri yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürüyor.

[2] ILO World Economic and Social Outlook, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_670542.pdf

Reel Ücretler:

ILO'nun Küresel Ücretler Raporu'na göre [3], ücretler Dünya'daki 1,7 milyar kişinin temel gelir kaynağı, aynı rapora göre dünya genelinde reel ücretlerin artışı 2017 yılında, 2008'den bu yana en düşük seviyesine geldi. 2016'da reel ücretlerin yani fiyat enflasyonundan arındırılmış ücretlerin artışı yüzde 2,4 iken, 2017'de bu rakam yüzde 1,8 oldu. Özellikle yüksek gelir grubunda yer alan 52 ülkede reel ücret artışı 2016 yılında yüzde 1,2 iken 2017'de yüzde 0,8 olarak gerçekleşti. Bunun temel nedenleri ise, İtalya, Japonya ve İspanya'da reel ücretlerin bırakın artmayı düşmüş olması ve Fransa ve Almanya gibi ülkelerde reel ücret artışının oldukça düşük gerçekleşmiş olması. Ayrıca Avustralya, Kanada, İngiltere ve ABD gibi ülkelerde de reel ücret artışı yüzde 1'in altında gerçekleşti.

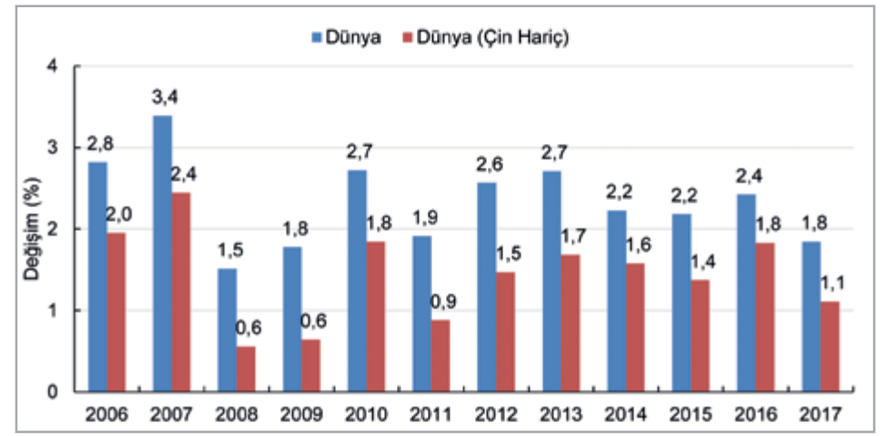

Ortalama Reel Yıllık Ücret Artışı - ILO Küresel Ücretler Raporundaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Orta ve düşük gelir grubundaki ülkelerde ise, ortalama reel ücret artışı, geçtiğimiz birkaç yıl içinde dalgalı bir seyir izledi. 2015'de yüzde 2,5 iken, 2016'da yüzde 4,2'ye yükseldi, ardından 2017'de yüzde 3,3'e geriledi. 2006-2017 arasında en fazla reel ücret artışı yaşayan işçiler, Asya-Pasifik bölgesinin işçileri oldu, ancak 2016 ile birlikte bu bölgede de ücret artışları düşmeye başladı. 2016'da yüzde 4,8, 2017'de ise yüzde 3,5 oldu. Ücret artışları aynı zamanda Orta ve Batı Asya'da da 2016'da yüzde 3'den, 2017'de yüzde 0,4'e düştü. Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde ise, reel ücret artış oranı 2017'de, 2016'ya göre ufak bir artış göstermiş olmasına rağmen halen daha yüzde 1'in altında. Afrika'da ise, reel ücretler yüzde 3 gerilemiş durumda. Bunun temel nedenleri ise, bölgenin iki büyük ülkesi Nijerya ve Mısır'daki ücretlerdeki düşüş trendi. Bu iki ülke dışarıda tutulduğunda, Afrika'da reel ücretlerin yüzde 1,3 arttığı söylenebilir. 1999-2017 arasındaki 18 yıllık dönem göz önünde bulundurulduğunda ise, reel ücretlerin düşük ve orta gelirli ülkelerde neredeyse 3 katına çıktığını (özellikle de Çin'in etkisiyle) ve yüksek gelir grubundaki ülkelerde ise ortalama yüzde 9 arttığını söyleyebiliriz.

[3] ILO Global Wage Report

ILO'nun Küresel Ücretler Raporu, halen daha ortalama ücretlerin, işçilerin ve ailelerinin temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğunu ve işçilerin önemli bir kısmının çalışan yoksulluğuna maruz bırakacak şekilde düşük olduğunun da altını çiziyor.

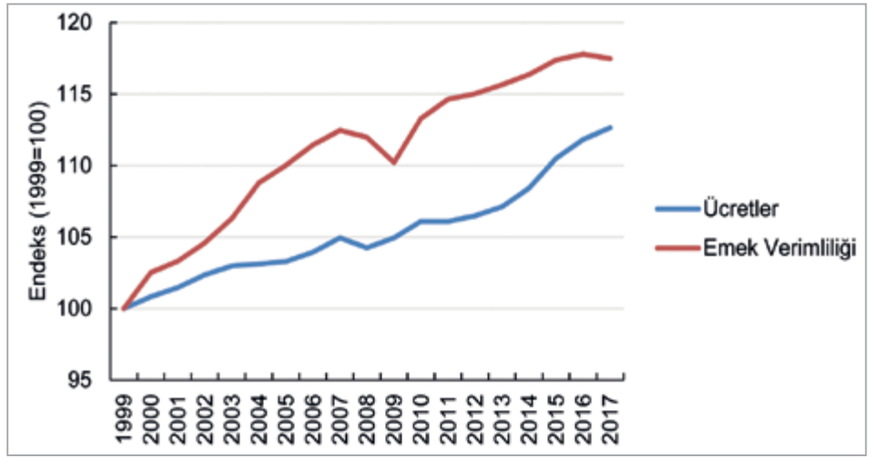

Şekil 4 Ortalama reel ücretlerin ve emek verimliliğinin yıllara göre artış oranı – ILOSTAT, ILO istatistik veritabanındaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Reel ücretlerdeki artış ise verimlilik artışı ile kıyaslandığında oldukça geride kalıyor. 1999'da ücretleri ve emek verimliliğini 100 alırsak, 2017'de ücretler 112,6414 ancak emeğin verimliliği 117,4882 oluyor. Yani emeğin verimliliğindeki artış, reel ücretlerdeki artışın yüzde 38'i kadar daha fazladır. Verimlilik artışı, ücretlere yansımamıştır.

Bölgelere Göre Reel Ücretlerdeki Yıllık Artış:

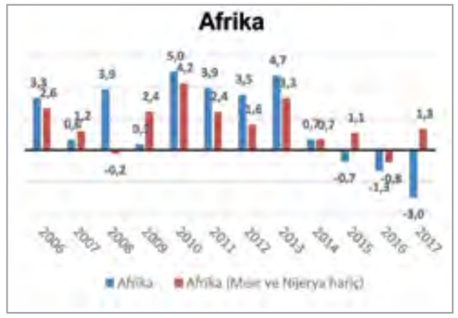

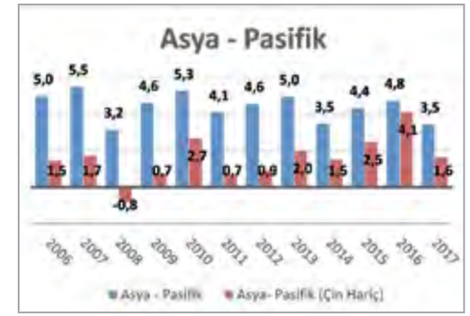

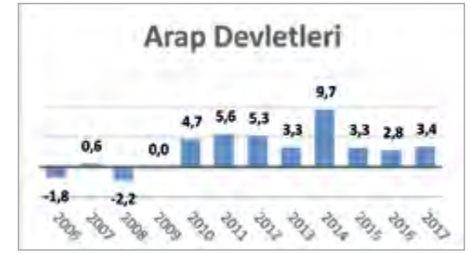

Dünya Genelinde Enflasyon - Tüketici Fiyatlarındaki Değişim:

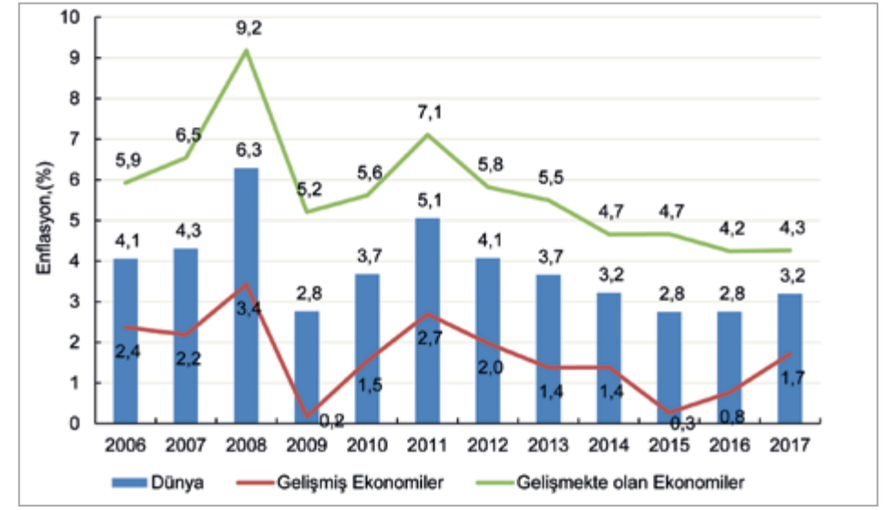

Enflasyon, 2006-2017 (tüketici fiyatlarındaki değişim, %)- – IMF Dünya Ekonomisine Bakış raporundaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

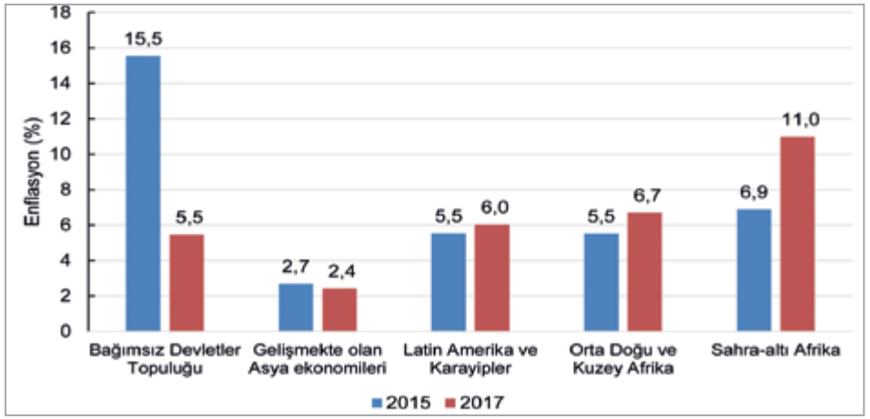

Bölgelere enflasyon , ortalama tüketici fiyatlarındaki değişim (%) – IMF Dünya Ekonomisine Bakış raporundaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

Özel Sektör Borçluluğu:

Finansal Olmayan Özel Sektörün Borç Kırılganlığı (GSMH'ın %'si olarak)		Riskli Borçlar (ICR <1)	Spekülatif Düzeydeki Borçlar
Çin	2009	19,19	43,34
	2019	34,70	75,40
İspanya	2009	49,92	103,16
	2019	22,90	53,92
Fransa	2009	35,57	50,21
	2019	34,72	43,38
İngiltere	2009	31,98	51,01
	2019	26,43	43,26
İtalya	2009	21,55	48,44
	2019	12,45	37,48
ABD	2009	24,55	30,39
	2019	26,48	35,68
Japonya	2009	33,32	50,41
	2019	10,54	25,59
Almanya	2009	22,90	34,67
	2019	8,85	19,00

Kaynak: IMF Küresel Finansal İstikrar Raporu, Ekim 2019

Kapitalizm kendi krizlerini çözemez sadece erteler veya başka bir yere taşır. 2008 krizi de bu konuda bir istisna olmadı. Merkez Bankalarının krizden çıkmak için buldukları yol, bankaları ve şirketleri kurtarmak için piyasaya ucuz kredi pompalamak oldu. Böylece patlamak üzere yeni bir balonu da şişirmeye başlamış oldular. Bu dönemde bir çok merkez bankası çok düşük faizlerle hatta sıfır faizle kredi veriyordu. Danimarka, İsveç, İsviçre, Japonya gibi merkez bankaları, kendilerine mevduat getiren bankalara "negatif" faiz uyguluyordu.

2009 krizinden bu yana Dünya genelinde şirketlerin borçluluğu önemli miktarda arttı, bunun en önemli nedenlerinden biri, Merkez Bankalarının krizden çıkmak için düşük faizlerle hatta bazen negatif faiz oranlarıyla piyasaya para pompalamalarının sonucunda, borç edinmenin çok kolaylaşması ve ucuzlamasıdır.

Çok sayıda şirket ise, bu aldığı kredileri herhangi bir yatırıma yönlendirmek yerine, kendi hisselerini borsadan satın alarak hisselerinin değer kaybetmesini engellemek için veya rakiplerini satın almak için kullandılar. Şirketlerin rakiplerini satın alarak, onların varlıklarını likide etmesi, son 10 yılda Dünya genelinde özellikle de gelişmiş kapitalist ülkelerde ciddi toplu işten çıkarmalara neden oldu. Diğer bir yandan ise, bu borç bağımlılığı, tıpkı 2008 krizinde olduğu gibi, ileride nakit bolluğunun azaldığı ve kredi faizlerinin tekrar yükseldiği bir ortamda, bu şirketlerin ciddi finansal zorluğa gireceğinin ve yine muhtemelen halkın parası ile kurtarılacaklarının, işçilerin haklarından feragat etmeye zorlanacağının bir göstergesi.

2018 sonbaharından itibaren başta ABD Merkez Bankası olmak üzere çeşitli Merkez Bankaları, gevşek para politikasından sıkı para politikasına geçmeye başlayacaklarını açıkladılar, bunun sonucunda faizlerde kısmi bir yükseliş yaşandı. Türkiye ve Arjantin gibi, paranın bol olduğu dönemde aşırı borçlanmış ülkelerin ekonomileri, bu durumdan ciddi bir şekilde etkilendi. Ama faizlerin uzun vadede yükselecek olmasından etkilenecek olanlar, yalnızca Türkiye ve Arjantin değil. Bu nedenle Merkez Bankaları, bu planlarını hayata geçirmekte zorlanıyorlar. ABD Merkez Bankası 2018 yılında parasal genişlemeyi sonlandırıp, faizleri arttırma kararı almış olmasına rağmen, bunun sonucunda Küresel düzeyde para piyasasının hacminin düşmesi sonucu, ABD Merkez Bankası bu kararından geri adım atmak zorunda kaldı ve yeniden parasal genişleme programına dönerek, faizleri düşürdü. 2019'un üçüncü çeyreğinde Dünya'daki Merkez Bankalarının yüzde 58'i faiz indirimine gitmek zorunda kaldılar. Bu bankaların çoğu daha önce 2019 itibariyle ellerindeki varlıkları elden çıkarıp, faizleri yükselteceklerini açıklamış olmalarına rağmen.

Ekonominin de duraklaması ile bu borçlar bir noktada ödenemez hale gelecek. Uluslararası Para Fonu, IMF bile yayınladığı Küresel Finansal İstikrar raporunda şirket borçluluğuna dair endişeleri olduğunu belirtip, sekiz büyük ekonomideki şirketlerin ödeyebileceklerinden daha fazla kredi kullandıklarını ve 2007-2008'in yarısı kadar ciddi bir ekonomik duraklama ile karşı karşıya olduğumuzu bu nedenle bu şirketler tarafından kazançları ile borçlarının faizlerini karşılayamayacak duruma gelmeleri nedeniyle risk altında olan borcun 19 trilyon $'a çıkması riski olduğu belirtiliyor. Bu rakam IMF tarafından incelenen ülkelerdeki toplam şirket borçlarının yüzde 40'ına tekabül ediyor ki bu ülkelere ABD, Çin ve bazı ekonomileri de dahil. [4]

Finansal olmayan şirketlerde temeli zayıf olan borçların oranı bazı ekonomilerde çok ciddi boyutlara varmış durumda. IMF'nin raporuna göre, ABD ve Çin'de spekülatif düzeydeki borç, 2009'daki düzeyin bile üzerinde, diğer bir çok büyük ülkede ise 2009 düzeyine yaklaşmakta.

Şirketlerin borçluluğuna dair somut örnekler vermek gerekirse, her biri tarihsel olarak alanında Dünya devi olan işkolumuzdaki üç büyük şirkete bakabiliriz, General Electric (GE), General Motors (GM) ve FORD. FORD'un borcu özsermayesinden 116 milyar ABD Doları fazla, borç/öz sermaye oranı Ekim 2019 itibariyle 4,40 idi [5], yani şirketin borçları özsermayesinin yaklaşık 4,5 katı.

[4] IMF Küresel Finansal İstikrar Raporu, Ekim 2019 https://www.imf.org/en/Publications/GFSR/Issues/2019/10/01/global-financial-stability-report-october-2019

[5] https://www.gurufocus.com/term/deb2equity/NYSE:F/Debt-to-Equity/Ford%2BMotor%2BCo

General Electric'in ise, borç/özsermaye oranı 3,07 [6], General Motors için ise bu oran 2,49 [7].2007-2008'de konut borçlarının yaptığı etkiyi şimdi ise şirket borçlarının yapması bekleniyor. Ödenemeyen borçların neticesinde, batmakta olan şirketleri ve bankaları, Hükümetler kurtaracak ama krizin faturasını tıpkı 2008 krizinde olduğu gibi işçilere kesecekler.

Dünya Genelinde Gayrisafi Milli Hasıla Artışı

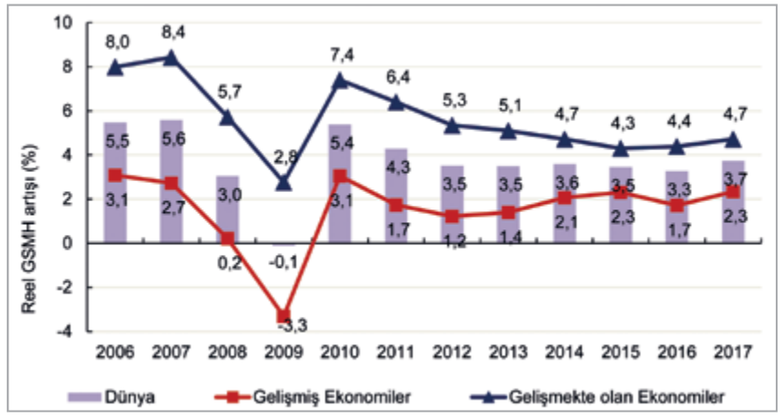

Reel Gayrisafi Milli Hasıla Artışı – IMF Dünya Ekonomisine Bakış raporundaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

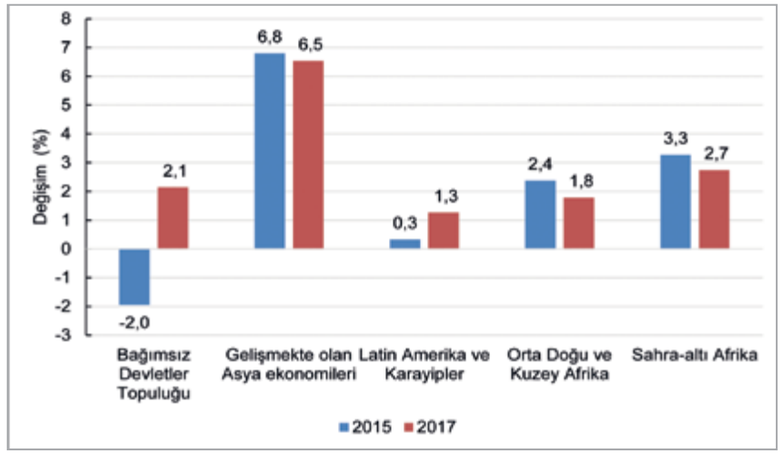

Bölgelere göre yıllık ortalama ekonomik büyüme, 2015- 2017 – IMF Dünya Ekonomisine Bakış raporundaki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

[6] https://www.gurufocus.com/term/deb2equity/GE/Debt-to-Equity/General%2BElectric%2BCo
[7] https://www.gurufocus.com/term/deb2equity/GM/Debt-to-Equity/General%2BMotors%2BCo

Dünya Ticareti Genişlerken Ticaret Rekabeti Yeni Çatışmalara Zemin Hazırlıyor:

Uluslararası ticaret hacmi özellikle son 20 yılda hızla yükseldi. Bu durum küresel güçler arası rekabete de başta Çin olmak üzere yeni aktörlerin dâhil olmasına neden oldu.

İkinci Dünya Savaşının ardından, ABD öncülüğünde oluşturulmaya çalışılan uluslararası sistem birkaç temel Uluslararası Örgüte dayanıyordu, finansal alanda IMF ve Dünya Bankası, uluslararası ticaretin düzenlenmesi ve özellikle de gümrük vergilerinin düzenlenmesi amacıyla daha sonraları Dünya Ticaret Örgütü olacak olan GATT ve bu politikaların polisliğini yapacak olan NATO. Avrupa'da ise, savaşın iki önemli nedeni olan kömür ve çelik piyasasında kendi aralarındaki rekabetin önlenmesi için, bugün Avrupa Birliği olarak anılan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu kuruldu. Özellikle Dünya Ticaret Örgütü'nün temel amaçlarından biri, tüm Dünya'yı sermayenin sömürüsüne açabilmek ve kısa vadede gümrük vergilerini azaltarak, uzun vadede de kaldırarak, emperyalistler arası rekabeti düzenlemekti. Yaşanan iki Dünya Savaşının da aslında temel nedenlerinin Dünya'nın kaynaklarına ve ticaret yollarına erişim imkânı sağlamak olduğunun farkında olan kapitalistler, bunun bir daha olmasının önlenmesini sağlamak amacıyla Dünya Ticaret Örgütü aracılığıyla sermayenin pazarlara erişimini düzenleyen bir dizi kural belirledi. Böylelikle, tüm sermayedarlar, Dünya'nın tüm pazarlarındaki doğal kaynaklar, ucuz işgücü veya satış pazarlarına erişim sağlayabilecekti. Ancak şimdi bu kurallar, tam da belirleyenlerin kendileri tarafından, yeniden düzenlenmek isteniyor. ABD'de Trump yönetiminin başta Çin olmak üzere diğer pek çok ülkeden yapılacak ithalata yeni gümrük vergileri getirmesi ile başlayan ticaret savaşları ve yine benzer şekilde İngiltere'nin de Avrupa Birliğinden ayrılarak, kendi uluslararası ticaret kurallarını her bir ülke ile tek tek pazarlık edeceğini açıklaması da bu sürecin bir parçası.

Dünya Ticaret Hacmi – Bölgelere Göre İhracat

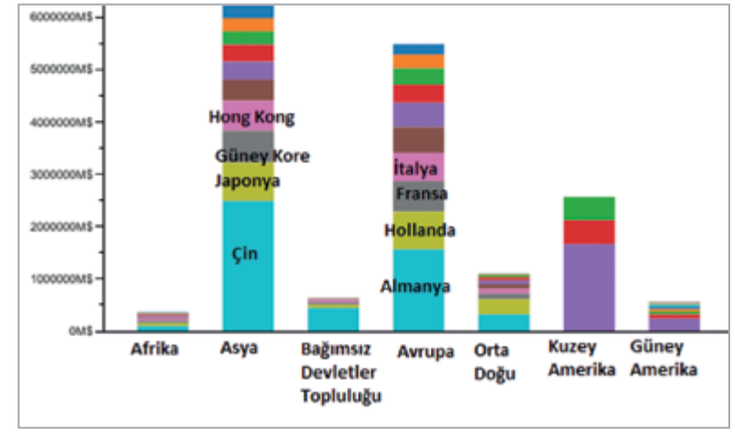

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü Uluslararası Ticaret İstatistikleri

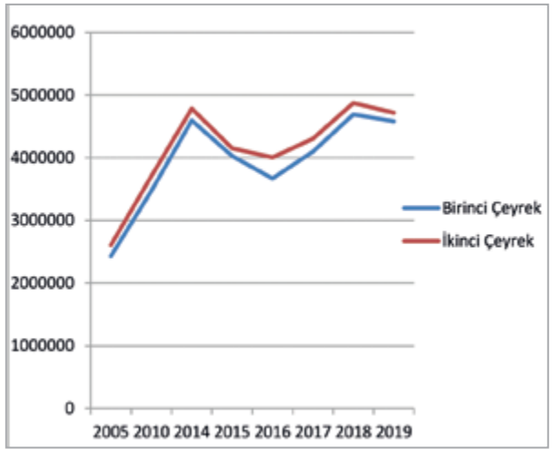

Dünya Ticari Mal İhracatı – Dünya Ticaret Örgütü, ticaret istatistikleri kullanılarak hesaplanmıştır

Dünya çapında pek çok neo-liberal düşünür, zamanında Küreselleşme olarak adlandırılan bu yeni dünya düzenini, "Tarihin Sonu" diye alkışlarken, artık bir çok yerde "Tarihin Dönüşünden" bahsediliyor. Zaten tarihin bir yere gittiği yoktu ve zamanında hazırlanan Dünya Ticaret Örgütü kuralları da belirli bir pazarlığın sonucuydu, şu anda sadece bu kuralları yapanlar, yine kendi çıkarlarına yeniden pazarlık etmek istiyorlar. Çünkü bu yeni küresel ticaret düzeni, başta Çin olmak üzere yeni küresel siyasi ve ekonomik güçlerin ortaya çıkmasına neden oldu.

Sadece Çin değil başta Vietnam ve Bangladeş olmak üzere diğer Asya ülkeleri de özellikle sermayenin ucuz işgücü sömürüsü nedeniyle en fazla ilgi gösterdikleri ülkeler oldular, dolayısıyla ülkelerin ihracat rakamları da yükseldi.

Dünya Ticaret Örgütünün uluslararası ticaret veritabanına göre [8], 2005'in ilk üç ayındaki ihracat rakamı ile 2019'un ilk üç ayındaki ihracat rakamını karşılaştırdığımızda, Dünya'da en fazla artışa sahip olan ülke yüzde 778,73 artış ile Vietnam, ardından ise yüzde 416,02 ile Bangladeş geliyor. Aynı dönemde Hindistan'ın ihracatında yüzde 248, Çin'in ihracatında ise yüzde 253,49 artış yaşanmıştır.

Türkiye de Dünya ticaretindeki bu genişlemeden yüzde 144,85'lik bir ihracat artışı ile faydalanmıştır. Dünya genelinde ise yüzde 88,4'lük bir artış olmuştur. Dolayısıyla Dünya ticareti son 15 yılda hızla genişlerken, artık bu dönemin sonuna gelinmiş gibi görünüyor. Hem bir ekonomik durgunluk belirtisi olarak, hem de ticaret savaşlarının da etkisiyle, 2019'un ilk iki çeyreğinde, önceki yılların aynı dönemine göre bir gerileme oldu. Dünya genelinde, ihracat rakamı 2018'in ikinci 3 aylık dönemi ile karşılaştırıldığında, 2019'un ikinci 3 aylık diliminde, 156 milyar ABD Doları yani yüzde 3,2 azaldı. Bu düşüşten en sert etkilenenler arasında, Avrupa'nın geleneksel ihracat merkezi olan Almanya yüzde 7.09 ile yer alıyor. Aynı dönemde, Güney Kore'nin ihracatında yüzde 8,59, Hong Kong'un ihracatında ise yüzde 8,52 kayıp yaşanmıştır.

[8] Dünya Ticaret Örgütü, Uluslararası Ticaret İstatistikleri https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

Dünya Ticari Mal İhracatı Milyon ABD Doları cinsinden [9]

Ülke-Bölge		2005	2010	2014	2018	2019	2019-2018	2019-2018 değişim %	2019-2005 Değişim	2019-2005 Değişim %
Dünya	Birinci Çeyrek	2431000	3473000	4594000	4692000	4580000	-112000	-2,39%	2149000	88,40%
	İkinci Çeyrek	2607000	3706000	4783000	4874000	4718000	-156000	-3,20%	2111000	80,97%
Çin	Birinci Çeyrek	155860	316012	491091	543917	550952	7035	1,29%	395092	253,49%
	İkinci Çeyrek	186452	388851	570802	626124	620131	-5993	-0,96%	433679	232,60%
Avrupa	Birinci Çeyrek	1082020	1352565	1739075	1821925	1749455	-72470	-3,98%	667435	61,68%
	İkinci Çeyrek	1124585	1354195	1740970	1808980	1739915	-69065	-3,82%	615330	54,72%
Almanya	Birinci Çeyrek	241378	301683	378094	404352	382075	-22277	-5,51%	140697	58,29%
	İkinci Çeyrek	245971	299933	379492	399923	371563	-28360	-7,09%	125592	51,06%
Hong Kong, Çin	Birinci Çeyrek	61884	84154	120506	130586	125639	-4947	-3,79%	63755	103,02%
	İkinci Çeyrek	71760	102615	126278	142626	130474	-12152	-8,52%	58714	81,82%
Hindistan	Birinci Çeyrek	26396	51569	82586	80722	85241	4519	5,60%	58845	222,93%
	İkinci Çeyrek	23551	56088	80112	82052	82084	32	0,04%	58533	248,54%
İtalya	Birinci Çeyrek	91993	105315	132104	138311	130268	-8043	-5,82%	38275	41,61%
	İkinci Çeyrek	97457	109032	138728	141855	138259	-3596	-2,53%	40802	41,87%
Güney Kore	Birinci Çeyrek	66808	101084	137541	145055	132678	-12377	-8,53%	65870	98,60%
	İkinci Çeyrek	69703	120238	145674	151617	138593	-13024	-8,59%	68890	98,83%
Türkiye	Birinci Çeyrek	17241	25978	40133	41135	42214	1079	2,62%	24973	144,85%
	İkinci Çeyrek	18144	28739	39934	41028	41502	474	1,16%	23358	128,74%
İngiltere	Birinci Çeyrek	90643	97617	131970	123069	120194	-2875	-2,34%	29551	32,60%
	İkinci Çeyrek	101455	98394	124970	122824	117124	-5700	-4,64%	15669	15,44%
ABD	Birinci Çeyrek	213918	296969	392292	403054	408509	5455	1,35%	194591	90,97%
	İkinci Çeyrek	229355	315094	410355	428832	415589	-13243	-3,09%	186234	81,20%

Çin'in Ekonomik ve Siyasi bir Güç olarak Yükselişi:

Çin, hem artan ihracat rakamlarını, hem de ekonomik gücünü koruyabilmek amacıyla dünya genelinde nüfuzunu arttıracak ve ticaret yollarını güvenceye alacak bir dizi projeyi de harekete geçiriyor. Bunlardan biri, Yeni İpek Yolu veya Bir Yol ve Bir Kemer İnisiyatifi denen bir kaç trilyon dolarlık devasa yatırım projesi ve bir diğeri ise Güney Çin Denizinde inşa ettiği adacıklarda kurduğu askeri üslerle, kendi sanayisi için gerekli olan önemli enerji taşıma yolu ve ürettiği ürünleri Dünya pazarlarına ulaştırma yollarından biri olan Güney Çin Denizinde kontrol sağlama mücadelesi. Ve bunlardan daha az görünür olan üçüncüsü, Çin'in Avrupa'da şirket satın almaları yoluyla, hem Avrupalı şirketlerin teknolojilerine, hem de pazarlarına erişim imkanı sağlaması.

[9] Dünya Ticaret Örgütü, Uluslararası Ticaret İstatistikleri https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

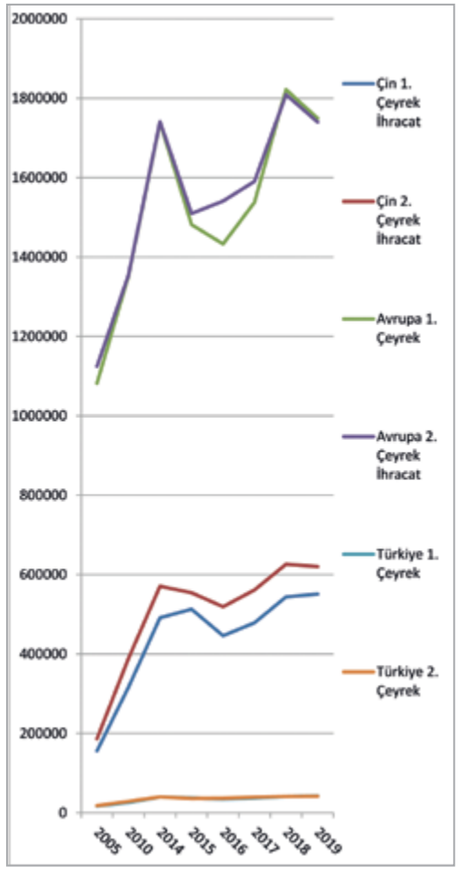

Dünya Ticaret Malı İhracat İhracatı – Dünya Ticaret Örgütü İstatistikleri kullanılarak hazırlanmıştır.

Tüm bunlar tabii ki, doğal rakibi ABD'nin yapacağı karşı hamleleri de belirliyor, hatta Trump'ın Ortadoğu'dan çekilme ve bugünlerde süren nasıl gerçekleşeceği belirsiz Suriye'den çekilme planlarını bile, Çin'e karşı başka yerlerde yapılacak hamlelere bağlayan çok sayıda uzman var. [10]

Yeni İpek Yolu veya Tek Yol, Tek Kemer olarak adlandırılan proje, 2013 yılında Kazakistan'da Çin Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından duyuruldu, kimileri bu projenin toplamda 8 trilyon $ bulabileceğini söylüyor [11]. Bir hesaba göre, şu ana kadar tamamlanmış kısmı ise 25 milyar $. Kapsamında demiryolları, boru hatları, limanlar, fiber optik hatlar, enerji santralleri kurulması var. Bu yolla Çin sermayesi bir yandan, ticaret yollarını ve enerji tedarikini garanti altına alıyor ve kapasite fazlasını bu inşaat projelerine yönlendirebiliyor. Çin'in özellikle çelik sektöründe çok ciddi bir kapasite fazlası olduğu ve bunu diğer pazarlara damping ile satarak, Dünya çelik piyasasında çok sayıda demir çelik tesisinin kapanmasına neden olduğu iddiası, Avrupalı ve ABD'li çelik üreticileri tarafından sıklıkla dile getiriliyor [12].

Trump'ın ilk hamlelerinden olan çeliğe gümrük vergisini arttırma hamlesi de esasen Çin'in kapasite fazlası çeliği dampingle satmasını engellemeyi amaçlıyordu. Çin bir yandan bu altyapı yatırım projeleri ile zaten çok borçlu olan ülkelere daha fazla borç vererek, buralardaki nüfuzunu da arttırıyor. Projenin içinde Pakistan'da otoyol, Laos'da köprü, Çin'i Londra'ya bağlayan tren yolu da var. Hatta 2017 yılında ilk yük treni Çin'den Londra'ya 18 günde vardı, Çin'li işçiler Sırbistan'da, Pakistan'da altyapı inşaatlarında çalışıyor.

Çeşitli raporlar, Çin'in borç verdiği bu ülkelerin borçlarını ödemekte zorlanacağını hatta 8'inin ise kesinlikle ödeyemeyeceğini söylüyor. Ama Çin sermayesi bu durumdan farklı bir şekilde faydalanıyor. Örnek olarak, Sri Lanka'da inşa ettiği limanın borcu ödenemeyince, limanın işletmesi 99 yıllığına Çin'e verildi, bu sayede Hint Okyanusunda bir dizi liman ve askeri üssün kontrolünü ele

[10] https://www.presstv.com/DetailFr/2018/12/31/584506/Trump-withdrawing-from-Middle-East-to-focus-on-China
[11] https://www.newyorker.com/magazine/2018/01/08/a-new-silk-road
[12] https://www.ft.com/content/38075866-f182-11e6-8758-6876151821a6

alarak, buradaki ticaret yollarını güvence altına almış oldu [13]. Ayrıca Yunanistan'ın Pire Limanının işletmesini de Çinli COSCO şirketi aldı. [14]

Çin aynı zamanda Güney Çin Denizinde adacıklar inşa ederek, buralara limanlar ve hava üsleri kurdu. Güney Çin Denizinde, 5 milyar varil petrol ve yaklaşık 5 trilyon m3 doğalgaz rezervi bulunuyor, Dünya balıkçılığının % 10'u ve deniz ticaretinin % 30'u da buradan yapılıyor.

ABD ile Çin arasındaki bu rekabet henüz askeri bir hal almamışken, Güney Çin Denizinde iki ülkenin orduları birbiriyle çatışmanın ucundan da döndüler. ABD, bir destroyeri Güney Çin Denizine gönderince, Çin de buna savaş gemilerini göndererek karşılık verdi ve iki ülke neredeyse sıcak çatışmaya girecek duruma geldi [15]. ABD Başkanı Trump'ın eski danışmanlarından Steve Bannon yaptığı bir açıklamada, ABD ile Çin'in Güney Çin Denizinde bir savaşa girişmesinin kaçınılmaz olduğu ama ne zaman olacağının belli olmadığını söylemişti. [16]

Yeni gelişmekte olan emperyal güçle, eski gücün çatışması Dünya genelinde de önemli değişikliklere neden oluyor. ABD kendi topraklarından kaya petrolü çıkararak, kendi enerji ihtiyacını karşılayabiliyor. Dolayısıyla askeri stratejisinde petrol gitgide daha az önemli bir hal almaya başlarken, esas ihtiyacı petrolün belirli bir fiyatın üzerinde olmasını sağlamak, böylelikle kendi ülkesindeki petrolü çıkarması da karlı oluyor. Ancak Çin için benzer şeyi söyleyemeyiz, ağır sanayisinden dolayı halen daha enerjiye ve fosil yakıtlara aç durumda. Dolayısıyla, ABD'nin Orta Doğu'dan kontrollü olarak çekilmesi stratejisi bir yandan, Dünya'nın başka yerlerine güç yönlendirme ihtiyacının da bir parçası. ABD'nin Asya'ya ilgisi ise, Trump ile başlamadı, Obama döneminde ABD, Çin'i Dünya Ticaret Örgütüne üye olmasını sağlayayıp, uluslararası sistemin bir parçası yaparak kontrol etmeyi planlarken, Pivot Asya adını verdikleri bir strateji izliyorlardı. Pivot Asya, Çin'in hızlı ekonomik yükselişine karşı bu ülkeyi dengelemek adına ABD'nin Uzak Asya ve Okyanusya'ya açılma politikasına verilen isimdi. Obama dönemi Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi, Çin ile bir serbest ticaret anlaşması yapılmasını (Trans-Pasifik İşbirliği Anlaşması), ABD'nin Asya'dakiçıkarları için hayati gördüğünü belirtiyordu. Trump yönetiminin hazırladığı, Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi ise [17], Çin'i ABD'nin önündeki en önemli tehditlerden biri olarak belirliyor ve güç gösterisi ile Çin'in yükselişini kontrol altına almayı hedefliyor.

Tabii bu yeni gelişen emperyalist gücün, eski emperyalist güç ABD ile ticaret ve nüfuz alanları için çatışması, diğer tarihsel örneklerinde de gördüğümüz gibi her iki ülkede de işçi sınıfındaki hoşnutsuzluğu da arttırıyor. Bu hoşnutsuzluk ABD'de sağ popülist kitle mobilizasyonuyla Trump sayesinde Cumhuriyetçi partinin bir işçi sınıfı desteği olan partiye doğru dönüşmesi tehlikesi ve klasik ABD'li sanayi işçisinin neo-liberal politikalar sonucu yaşanan sanayisizleşmeden kaynaklı hoşnutsuzluğunu rahatlıkla rakibi Çin'e ve göçmenlere yönlendirmesi tehlikesini getiriyor.

[13] https://thediplomat.com/2019/05/is-sri-lanka-really-a-victim-of-chinas-debt-trap/
[14] https://www.theglobeandmail.com/world/article-chinas-piraeus-power-play-in-greece-a-port-project-offers-beijing/
[15] https://www.scmp.com/news/china/military/article/2166849/us-chinese-warships-within-metres-collision-south-china-sea
[16] https://www.theguardian.com/us-news/2017/feb/02/steve-bannon-donald-trump-war-south-china-sea-no-doubt
[17] https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf

Tüm araştırmalar, Trump'ın en fazla oy aldığı bölgelerin daha çok geleneksel beyaz işçi sınıfının yaşadığı ve ABD'de "Pas Kemeri" tabir edilen, neoliberal politikalarla sanayisizleşen eski sanayi bölgeleri olduğunu ortaya koyuyor. [18]

Çin'de ise, işçi sınıfı, çoğu bugün Forbes'in Dünyanın en zenginleri listesinde yer alan ve bir kısmı aynı zamanda Çin Komünist Partisinin de Merkez Komite üyesi olan burjuvazinin Dünya'nın dört bir yanına ürün satabilmesi için zorlandığı kölelik koşullarına ve resmi sendikaya karşı gitgide büyüyen fiili grevlere girişiyor ve ağır baskı altında bir işçi hareketini kuruyor. Çin'de her ne kadar yasal grev yapma imkanı olmasa da sıklıkla fiili grevler yaşanıyor bu nedenle Çin, Dünya'nın en fazla grev olan ülkesi. Çin emek bülteni isimli kuruluş, 2011 yılından bu yana Çin'de yaşanan fiili grevlerin bir listesini tutuyor, buradaki verilere göre, sadece 2019'un ilk 10 ayında 1125 fiili grev yaşanmış, 2018 yılında ise toplamda 1705.

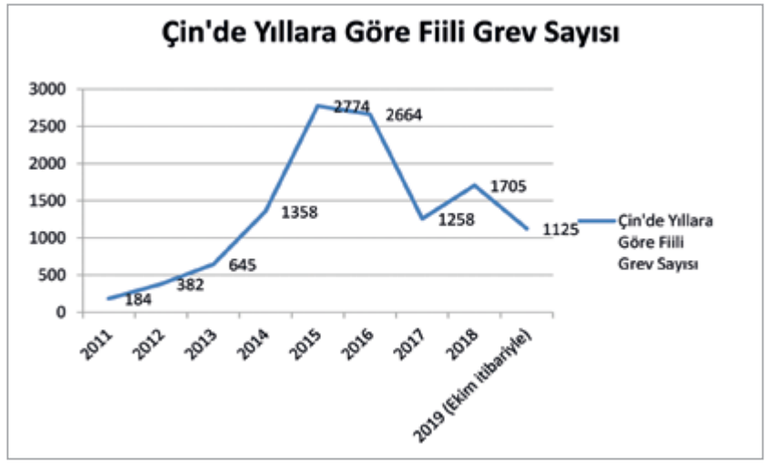

Dünya Genelinde Zenginler Daha da Zenginleşirken Yoksullar Daha da Yoksullaşıyor

Uluslararası Yardım Kuruluşu OXFAM, her yıl Davos'daki Dünya Ekonomik Forumundan önce Dünya genelindeki eşitsizliklere dair bir rapor yayınlar.

Bu rapora göre [19];

- Dünya'nın en zengin 26 kişisi, Dünya'nın en yoksul yarısı yani 3,8 milyar kişinin toplam varlığı kadar varlığa sahip.
- 2018 yılında 2200 milyarder servetini yüzde 12 arttırırken, Dünya nüfusunun en yoksul yarısının serveti ise yüzde 11 azaldı.
- Üstelik Dünya'nın en yoksulları arasında bulunanların hepsi Dünya'nın en yoksul ülkelerinde yaşayacaklar diye bir şey de yok. Oxfam'ın raporuna göre, 158 milyon ABD'li ve Avrupa'lı da, Dünya'nın en yoksul yüzde 10'luk kesiminin içinde yer alıyor. ABD'de yaşayan çoğu öğrencinin çok yüksek miktarda okul kredi borçları var veya ücretli çalışanların kredi kartı borçları var, bu nedenle Dünya genelinde negatif servete sahip olanların önemli bir kesimi de sanayileşmiş ülkeler de yaşıyor.

[18] https://pdfs.semanticscholar.org/db1a/22cca635d79d0cd426499896cfb7d676499f.pdf
[19] https://www.vox.com/future-perfect/2019/1/22/18192774/oxfam-inequality-report-2019-davos-wealth

	Toplam Servet	Toplam Servetteki Değişim				Finansal Varlıklardaki Değişim		Finansal olmayan varlıklardaki Değişim		Borçlardaki Değişim	
	Milyar ABD Dolar	2018-2019	2018-2019	Yetişkin başına servet	Yetişkin başına Servetteki Değişim	2018-2019	2018-2019	2018-2019	2018-2019	2018-2019	2018-2019
		Milyar ABD Dolar	%	2019	%	Milyar ABD Dolar	%	Milyar ABD Dolar	%	Milyar ABD Dolar	%
Afrika	4119	130	3,3	6488	0,4	1	0,1	164	6,6	35	7,7
Asya-Pasifik	64778	825	1,3	54211	-0,3	539	1,5	672	1,9	386	4,2
Çin	63827	1889	3,1	58544	2,6	88	0,2	2273	7,5	471	10,9
Avrupa	90752	1093	1,2	153973	1,2	127	0,3	1156	2	190	1,4
Hindistan	12614	625	5,2	14569	3,3	37	1,4	708	6,9	120	11,5
Latin Amerika	9906	463	4,9	22502	3,2	193	4	340	5,7	70	5
Kuzey Amerika	114607	4061	3,7	417694	2,7	3334	3,6	1353	3,8	626	3,8
Dünya	360603	9087	2,6	70849	1,2	4319	2	6666	3,7	1898	4

Kaynak: Credit Suisse, Küresel Servet Veritabanı

Benzer verileri sermaye tarafından hazırlanan raporlarda da bulabiliriz, İsviçre'li Credit Suisse Bankası hazırladığı Dünya Servet Raporuna [20] göre;

- 2019 ortası itibariyle, Dünya'nın en yoksul yüzde 10'luk kesiminin tüm serveti dünyadaki toplam servetin yüzde 1'inden daha azına tekabül ediyor.
- Aynı dönemde en zengin yüzde 10'luk kesim ise, dünya zenginliğinin yüzde 82'sine sahip iken en zengin yüzde 1 ise yüzde 45'ini elinde tutuyordu.

Son 10 yılda Dünya genelinde, servet oluşumu Çin ve ABD'de yoğunlaşmış durumda. Dünya genelindeki, milyonerlerin yüzde 40'ı ve Dünya'nın en zengin yüzde 1'inde yer alanların da yüzde 40'ı da ABD'de yer alıyor.

[20] https://www.credit-suisse.com/media/assets/corporate/docs/about-us/research/publications/global-wealth-report-2019-en.pdf

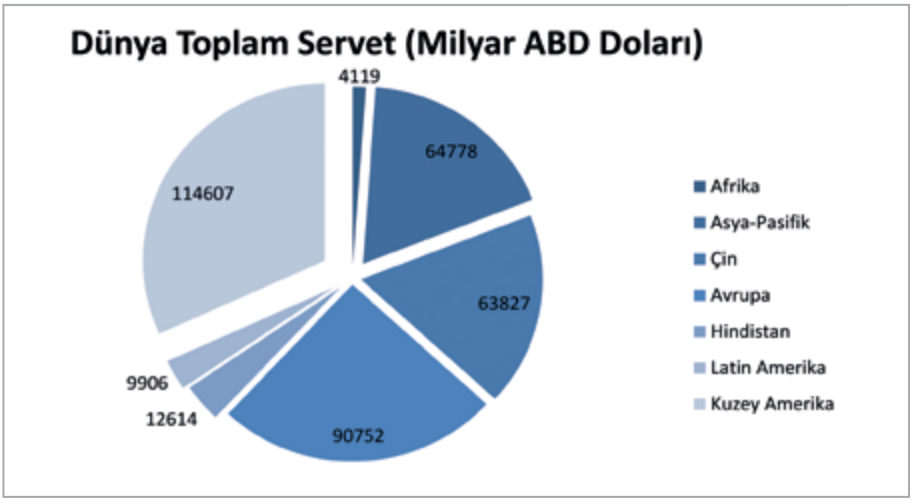

Çin ise 2000'li yıllara çok geride başlarken, Dünya'da servet oluşumu konusunda Avrupa'yı geride bıraktı ve Japonya'nın Dünya'da en fazla milyonere sahip ikinci ülke olma rolünü elinden aldı. Aynı zamanda 2019 itibariyle, Çin Dünya'da en fazla servete sahip yüzde 10'luk grupta yer alan kişi sayısı açısından ABD'yi de geçti. Asya'da Çin yalnız değil, Hindistan da son yıllarda hızla zenginleşen bir ülke. 2019 yılında Dünya'nın toplam serveti 9,1 trilyon ABD Doları artarak yüzde 2,6'lık bir artışla, 360,6 trilyon ABD Dolarına erişti. Dünya genelinde ortalama erişkin başı servet ise, 70.850 ABD Dolarına erişti ama tüm bu rakama rağmen Dünya nüfusunun önemli bir kısmı halen daha günlük 2,6 ABD Dolarının altına hayatını idame ettirmeye çalışıyor.

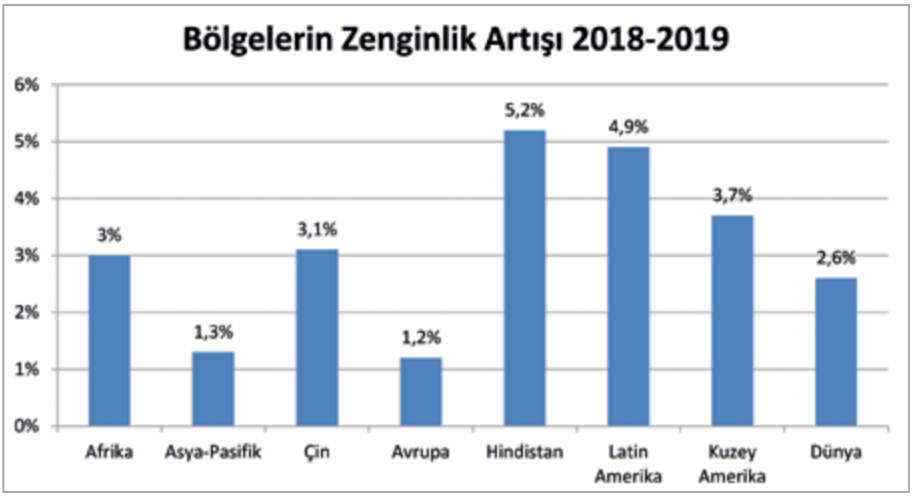

Dünya genelinde yeni milyonerlerin sayısı ise, 1,1 milyon artarak 46,8 milyona ulaştı. Yeni milyoner olan bu kişilerin 675.000'i ABD'den, Japonya ve Çin'in her birinden 150.000'den fazla kişi yeni milyonerlerin arasına katılırken Avustralya'daki milyoner sayısı ise 124.000 azaldı.

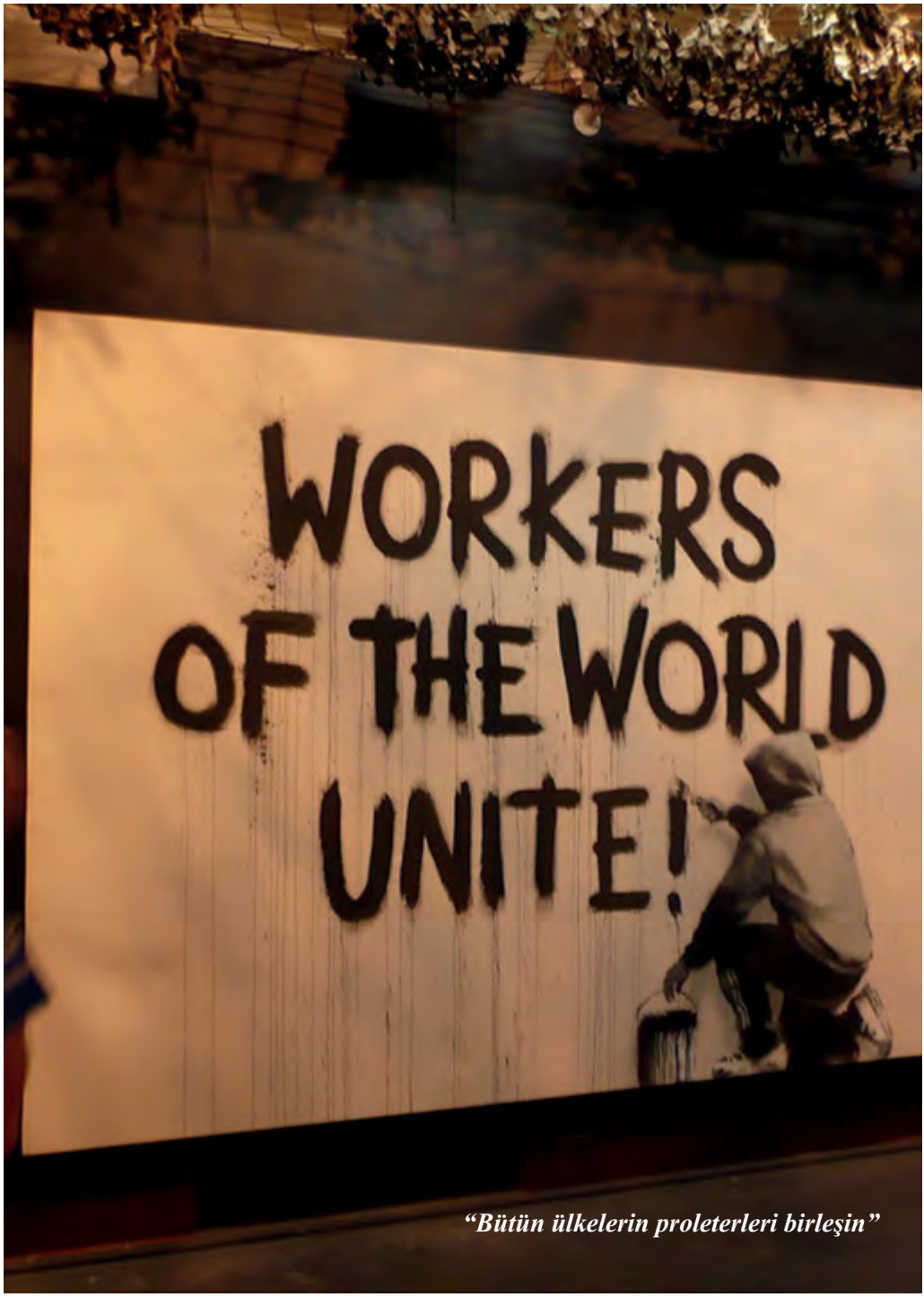

“Bütün ülkelerin proleterleri birleşin”

DÜNYA SENDİKAL HAREKETİ VE İŞÇİ SINIFININ DURUMU

A. Dünya Geneli:

> "Proletarya çeşitli gelişim basamaklarından geçer. Burjuvaziye karşı mücadelesi, var oluşuyla başlamıştır."
>
> "...Ne var ki sanayinin gelişmesiyle proletarya yalnızca çoğalmakla kalmaz; giderek daha büyük kitleler halinde yoğunlaşır, gücü artar ve gücünü daha fazla duyumsamaya başlar. Makineleşme giderek iş ayrımlarını törpüledikçe ve ücretler hemen her yerde aynı düşük düzeye indikçe proletaryanın kendi içindeki çıkarlar ve yaşam durumları da giderek daha bir eşitlenir. Burjuvaların kendi aralarındaki rekabet ve bundan doğan ticaret krizleri, işçi ücretlerinde sürekli daha fazla dalgalanmaya neden olur; makineleşmenin artan bir hızla gelişmesi ve sürekli daha iyileşmesi, işçilerin bütün yaşamsal konumlarını güvensizleştirir; tek tek işçilerle tek tek burjuvalar arasındaki çatışmalar giderek daha çok iki sınıf arasındaki çatışma niteliğine varır. İşçiler, burjuvalara karşı koalisyonlar (sendikalar) oluşturmaya başlarlar; ücret mücadelesini birlikte verirler. Ara ara yükselen isyanları beslemek için kendi içlerinde sürekli birlikler oluştururlar. Yer yer mücadele ayaklanma boyutuna varır.
>
> Zaman zaman işçilerin kazandığı olur, ama bu zafer geçicidir. İşçilerin mücadelesinin esas sonucu, o anki başarı değil, sürekli genişleyen birleşmeleridir. Bu birleşmeye, büyük sanayinin ürettiği ve değişik yerlerdeki işçilerin birbirleriyle bağlantısını sağlayan gelişen ulaşım ve iletişim araçları da yardımcı olur. Zaten aynı nitelikteki pek çok yerel mücadelenin ulus ölçeğinde bir mücadele, bir sınıf mücadelesi olarak yoğunlaşması için yalnızca birleşmeye ihtiyacı vardı. Ama her sınıf mücadelesi siyasal bir mücadeledir.,"

Dünyada sendikal harekete ve dolayısıyla bunun işçi sınıfı mücadelesine etkileriyle ilgili bir değerlendirme yaptığımızda konuyla ilgili bu kısa alıntı bile bugünkü duruma ilişkin daha gerçekçi bir yaklaşımda bulunmamızı kolaylaştırıyor.

Sahiden de daha 1848 yılında kaleme alınan bir metnin bugüne dair bu kadar sağlam ve tutarlı tespitler yapması bir yana, şimdilerde sendikal harekete ve işçi sınıfı mücadelesine ilişkin şüpheci yaklaşımların da gerçeklikten ne kadar uzak olduğunu ortaya koyması açısından ibret vericidir.

Sermayenin meydanı boş bulduğu her yerde gerçekleştirdiği acımasız saldırılara baktığımızda işçi sınıfı açısından sendikal mücadelenin ve örgütlenmenin ne kadar büyük bir önem taşıdığını çok daha iyi anlıyoruz.

Yazının ilerleyen bölümlerinde görüleceği üzere sendikal hareketin görece zayıfladığı ve işçi sınıfının siyaset sahnesinde yeterince gözükmediği son yıllarda sermayenin "grev hakkına" bile saldırdığını, "grevi temel bir hak" olarak görmek dahi istemediklerine tanık olmaktayız.

Sadece bu da değil; işçi cephesinde görülen bu genel gerileme ne yazık ki toplu iş sözleşmesi süreçlerine, esnek çalışmanın yaygınlaşmasına, işsizliğe ve ücretlerde gerilemeye yol açmaktadır.

Gerçekten de dünya genelinde sendikalara yönelik baskılar ciddi bir şekilde artmış durumda. İkinci Dünya Savaşının ardından emperyalistler tarafından kurulan hem uluslararası ticaret düzeni, hem de o dönem bir karşı baskı ile oluşturulan uluslararası insan hakları sistemi yeniden tartışılırken, patronlar da, geçmiş dönemde işçilerin edindiği temel hakları yeniden tartışmaya açmak istediler.

Nitekim 2012 yılında ILO'nun Uluslararası Çalışma Konferansı sırasında işveren grubunun "grev hakkı bir temel hak değildir" itirazı ile, ILO tarihinde ilk kez Konferansın organlarının çalışması tıkandı ve uluslararası çalışma standartlarını en ciddi şekilde ihlal eden ülkelerin listesinin çıkması engellendi. İşverenler, 1989'dan beri ILO Uzmanlar Komitesinin Grev Hakkını bir hak olarak yorumlamaya yetkisi olmadığı gerekçesiyle itiraz ediyorlardı. Ancak ilk kez 2012'de bu konuda fiilen harekete geçebilecek cesareti bulmuş olmaları bir yandan da Dünya genelinde işçi sınıfının nispeten bazı haklar elde ettiği dönemin de resmen kapandığının sembolik bir göstergesi sayılabilir.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu, ITUC da yayınladığı 2019 Küresel Haklar Endeksi raporunda bu durumun göstergesi olabilecek bir dizi veriye yer veriyor. Buna göre, Dünya'da ülkelerin yüzde 72'sinde, işçilerin adalete erişiminin önünde ciddi engeller var.

Dünya genelinde, işçilerin sendika kurma veya bir sendikaya üye olma hakkının engellendiği ülke sayısı 2018'de 92 iken, 2019'da 107'ye çıktı, üstelik bu orandaki artışın en önemli nedeni ise geçmişte sendikal hakların kalesi olarak bilinen Avrupa'da yaşanan hak ihlallerinden kaynaklanıyor. Aynı raporda, grev hakkına yönelik saldırıların Dünya'daki ülkelerin yüzde 85'inde yaşandığı söylenirken, toplu sözleşme hakkına yönelik saldırılar ise yüzde 80'inde gerçekleşiyor.

Şad'da düzenlenen tüm grev ve protestolar yasaklanırken, Hırvatistan, Gürcistan, Kenya, Nijerya gibi ülkelerde grevler mahkeme kararı ile durdurulmuştur. Toplu sözleşme hakkının anayurdu olarak bilinen Avrupa'da ise Estonya, Hollanda, İspanya ve Norveç'de şirketlerin işçilerin bu haklarının altını oyduklarına dair örnekler ITUC'un raporunda yer alıyor.

Yine aynı rapora göre, ülkelerin %85 inde grev hakkı ihlal ediliyor. Ülkelerin yüzde 80'inde, işçilerin bir kısmı veya tamamı toplu sözleşme hakkından mahrum bırakılıyorlar. Ülkelerin yüzde 72'sinde işçilerin adalete erişimi ya hiç yok ya da kısıtlı olarak var. İşçilerin sendikal haklarını kullandıkları için tutuklandıkları veya gözaltına alındıkları ülke sayısı, 2018'de 59'dan, 2019'da 64'e yükseldi. İncelenen 145 ülkeden, 54'ü eylem ve konuşma özgürlüğüne imkan vermiyor. 52 ülkede işçiler şiddete maruz kaldı. Dünya'nın sendikal haklar açısından en kötü 10 ülkesinin sıralandığı listede, Cezayir, Bangladeş, Brezilya, Kolombiya, Guatemala, Kazakistan, Filipinler, Suudi Arabistan, Türkiye ve Zimbabve yer alıyor.

Tüm bu işçi ve sendikal hak ihlallerinin bir sonucu olarak, ücretler de Dünya genelinde düşüyor. ILO Küresel Ücretler Raporu 2018/19'a göre, Dünya genelinde ücret artışı 2017 yılında, 2008'den bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşti. Reel ücret artışı Dünya genelinde, 2017 yılında yüzde 1,8 gerçekleşirken, bu oran 2016'da yüzde 2,4'dü. Bunun dışında cinsiyet temelli ücret farkı ise yüzde 20 oranında gerçekleşti. Özellikle Afrika kıtasında reel ücretler, 2015'de % 0,7, 2016'da % 1,3 ve 2017'de %3 düşmüş durumda. Aşağıdaki tablo Dünya genelinde bölgelere göre reel ücret-

lerdeki değişimi göstermektedir, buna göre geçtiğimiz birkaç yıl içinde Dünyanın pek çok yerinde ücretlerde ya eksi artış olmuş (yani düşmüş) ya da çok ufak bir reel artış olmuş.

Bölgelere göre yıllık reel ücret artışı (Yüzde değişimi) 2006-2017

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Afrika	3,3	0,6	3,9	0,3	5	3,9	3,5	4,7	0,7	-0,7	-1,3	-3
Afrika (Mısır ve Nijerya hariç)	2,6	1,2	-0,2	2,4	4,2	2,4	1,6	3,3	0,7	1,1	-0,8	1,3
Latin Amerika ve Karayipler	3	2,4	0,5	1,4	1,3	0,8	2	2,2	-0,3	0,5	0,1	0,7
Kuzey Amerika	0,9	1,1	-1	1,8	1	-0,4	0,3	0,5	0,8	2	0,6	0,7
Arap Devletleri	-1,8	0,6	-2,2	0	4,7	5,6	5,3	3,3	9,7	3,3	2,8	3,4
Asya Pasifik	5	5,5	3,2	4,6	5,3	4,1	4,6	5	3,5	4,4	4,8	3,5
Asya Pasifik (Çin Hariç)	1,5	1,7	-0,8	0,7	2,7	0,7	0,9	2	1,5	2,5	4,1	1,6
Kuzey, Güney ve Batı Avrupa	0,5	0,7	0,2	0,7	-0,2	-0,7	-0,8	0,2	0,7	1,6	1,3	0
Doğu Avrupa	11	13,5	9,6	-2,3	4,1	2,1	6,7	4,4	1,6	-4,9	2,8	5
Orta ve Batı Asya	4,2	8,2	0,6	-3,3	5,6	6,7	5,9	4,9	5,2	3,9	3	0,5

Kaynak: ILO Küresel Ücretler Raporu 2018/19

B. Avrupa:

Avrupa sendikal hareketinin son 10 yılda temel gündemini, küreselleşme nedeniyle kronikleşen ekonomik kriz, sanayisizleşme ve toplu iş kayıpları oluşturmaktadır. Bu genel kriz eğilimine son dönemlerde yükselen Çin ekonomisi, artan ticaret savaşları ve İngilere'deki Brexit başlıkları damgasını vurmuş gibi gözüküyor.

2008'de yaşanan ekonomik kriz, bir yandan işsizliği arttırırken diğer yandan krizle mücadele adı altında başta IMF olmak üzere, Avrupa Merkez Bankası, Dünya Bankası ve Avrupa Komisyonunu üçlüsünün (nam-ı diğer Troyka) uyguladığı kemer sıkma politikalarının önemli bir amacı da toplu sözleşmelerin altını oymaktı.

Bazı ülkelerde ulusal ve sektörel düzeyde imzalanan toplu sözleşmeler askıya alındı. 2019 itibariyle halen daha 10 Avrupa ülkesinde ücretler, krizden önceki seviyelerinin altındalar. Özellikle Yunanistan, İspanya, Portekiz gibi kemer sıkma politikalarının kurbanı olan ülkelerde, toplu sözleşmelerin kapsamı çok daraldı ve dolayısıyla ücretlerin bırakın değerini korumayı aksine düştü.

2009'a kıyasla 2019 yılında ücretler, Yunanistan'da yüzde 23 azalmış, Hırvatistan'da yüzde 11, Kıbrıs'ta ise yüzde 7 azalmıştır. Sadece geç sanayileşen Bulgaristan (%87) ve Romanya (%34)

gibi ülkelerde ücretler kayda değer miktarda artmıştır. Bu dönemde yaşanan en önemli değişimlerden biri de artık çalışmanın insan onuruna yakışır bir ücretin garantisi olmaktan çıkmış olması, Avrupa genelinde her 10 çalışandan biri "çalışan yoksul" olarak tanımlanmaktadır.

Genç işsizliği halen daha çok yüksek ve krizin ardından oluşturulan yeni işlerin çoğu ise, güvencesiz ve geçici işlerden oluşuyor.

Kemer sıkma politikalarının bir diğer sonucu ise, sendikalaşma oranındaki düşüştür. Avusturya'da sendikalaşma oranı 2008'de yüzde 30'dan bugün yüzde 26'ya, Finlandiya'da yüzde 70'den 64'e, Hollanda'da 20'den 17'ye, Hatta Avrupa'da krizden en az etkilenen ve Avrupa sanayinin amiral gemisi olan Almanya'da bile yüzde 20'den yüzde 17'ye düşmüş durumda. Benzer şekilde, İsviçre'de 2000 yılında sendikalaşma oranı yüzde 20,2 iken, şu anda yüzde 15'ler seviyesinde.

Avrupa bölgesinde her ne kadar krizin ardından kısmi ekonomik toparlama olsa da, gelir artışı eşitsiz bir şekilde dağılmakta ve işçilerin gelirden aldığı pay gitgide azalmaktadır. 1977'de ücretlerin milli gelirden aldığı pay, yüzde 73 iken bugün yüzde 63 düzeyinde. Avrupa Sendikalar Enstitüsünün yaptığı bir araştırma, çalışma mevzuatının kuralsızlaştırılmasının, 1977 ile bugün arasında Avrupa'da emeğin gayrisafi milli hasıladan aldığı payın yüzde 15 oranında düşüşüne neden olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki tablo AB ülkelerinde ve Avrupa bölgesinde, 1960 ile günümüz arasında, emeğin GSMH'den aldığı payı göstermektedir.

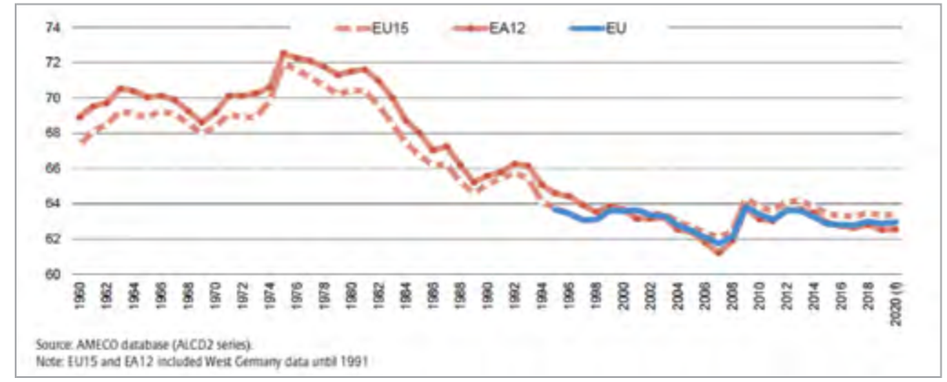

Avrupa'da ücretlerin gayrisafi milli hasıla içindeki payı

Her ne kadar işsizlik konusunda bazı göstergeler işsizliğin tekrar 2008 seviyesine düştüğünü gösterse de, Avrupa'da mevcut işlerin yapısı değişti. Yeni işe giren gençlerin neredeyse tamamı, güvencesiz işlere, işçi kiralama büroları aracılığıyla buldukları işlere veya sıfır saatlik sözleşme gibi, sadece ihtiyaç oldukça işe çağrıldıkları çalışma biçimlerine mahkûm ediliyorlar.

Avrupa İstatistik Kurumu, Eurostat'ın verilerine göre, 2008'den bu yana Avrupa'da yaratılan yeni işler içinde en fazla artan çalışma biçimi yüzde 13 ile yarı-zamanlı çalışma (part-time) ardından ise aynı dönemde yüzde 5'lik artışla geçici işler geliyor. AB-28 ülkelerinde, yarı zamanlı çalışma

2008'de yüzde 17,6 iken 2018'de bu oran yüzde 19,3 oldu. Yarı zamanlı çalışma ise kadınlarda erkeklere göre daha yaygın görülüyor. Hollanda'da çalışanların yüzde 50,4'ü yarı zamanlı işlerde çalışıyor. AB genelinde yapılan anketlerde, neden yarı zamanlı işlerde çalışıldığı sorulduğunda, cevap verenlerin önemli bir kısmı, yüzde 40'ı başka bir iş bulamadığı için yarı-zamanlı işlerde çalışmak zorunda kaldığını söylüyor.

Yarı zamanlı çalışmanın yanı sıra, hızla yaygınlaşan bir çalışma biçimi ise, geçici işlerde çalışma; AB28 ülkelerinde geçici işlerde istihdam oranı 2018'de yüzde4,3'e yükseldi, bu oran 2013'de yüzde 3,7 idi. Geçici işlerin toplam istihdam içindeki oranının en yüksek olduğu ülke, yüzde 26,9 ile İspanya olurken, onu 24,8 ile Polonya takip etti, ardından ise yüzde 20'nin üzerindeki oranları ile, Portekiz, Hollanda ve Hırvatistan geldi.

AB genelinde, geçici işlerde çalışanlara neden geçici işlerde çalıştıkları sorulduğunda, yüzde 53,9'u düzenli bir iş bulamadığı için geçici işlerde çalışmak zorunda kaldığını söyledi. Bu oran, Avrupa'nın Güneyinde daha da yükseliyor;aynı soru Güney Kıbrıs'ta sorulduğunda cevap verenlerin yüzde 91,9'u başka bir iş bulamadığı için zorunda kaldığını söylüyor bu oran Hırvatistan'da yüzde 86, İspanya'da yüzde 85,2, Romanya'da yüzde 84,2 ve Portekiz'de yüzde 82,4. Üstelik bu geçici süreli sözleşmelerin bir kısmı oldukça kısa süreleri kapsıyor.

Avrupa genelinde 1,3 milyon işçi, 1 aydan daha kısa süreli sözleşmesi olan işlerde çalışıyor. Sadece Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde reel ücretlerinde kayda değer bir artış olurken, Romanya'da yüzde 13 gibi, Avrupa'nın geri kalanında ya çok düşük bir artış veya gerileme oldu. Belçika'da reel ücretler, yüzde 0,1 azalırken, İspanya'da da yüzde 0,7 azaldı.

Krizden sonraki durumu görmek için 2009'daki ücretler ile 2019'daki ücretleri karşılaştırdığınızda ise, durum çok daha net olarak ortaya çıkıyor, Yunanistan'da ücretler yüzde 23 azalırken, Hırvatistan'da yüzde 11, Kıbrıs'da yüzde 7, Portekiz'de yüzde 4, İspanya'da yüzde 3, İtalya'da ise yüzde 2 oranında azalmış durumda.

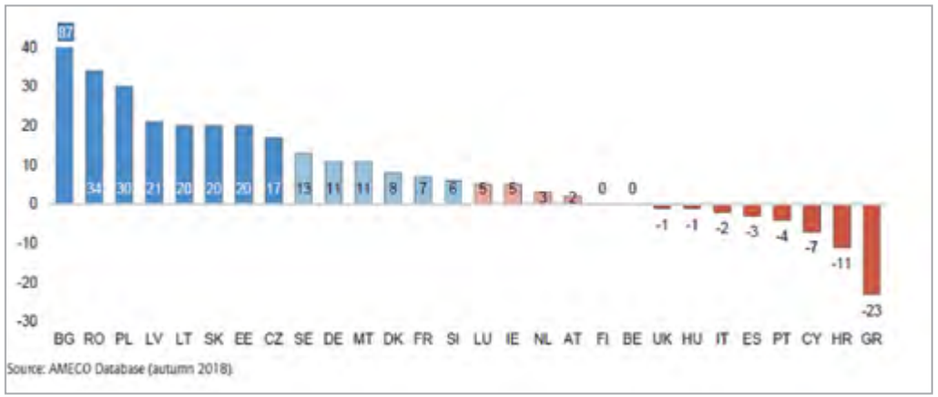

2009-2018 arası Reel Ücretlerin artışı (%)

2009-2019 arasında ücretlerin arttığı ülkeler ise, sanayinin ileri kapitalist Avrupa ülkelerinden yeni yeni kaydığı Orta-Doğu Avrupa ülkeleri, Bu dönemde Bulgaristan'da ücretler yüzde 87, Romanya'da yüzde 34, Polonya'da yüzde 30, Letonya yüzde 21, Litvanya, Slovakya, Estonya yüzde 20, Çek Cumhuriyeti yüzde 17 arttı.

Kuzey Amerika:

Her ne kadar ABD'de örgütlü işçi sınıfı geleneksel olarak Demokrat partinin sağ kanadını desteklese de, ABD seçimlerinde özellikle de klasik sanayide örgütlü Çelik İşçileri Sendikası ve Otomotiv İşçileri Sendikası gibi sendikaların tabanının kayda değer bir kısmı Trump'a oy verdiler.

Trump'ın izlediği, gümrük vergilerini arttırma yoluyla, içeride sanayiyi yeniden güçlendirme politikaları ise bir yandan sonuç vermeye başladı ve demir-çelik gibi işkollarında, daha önce kapanan sanayi tesislerinin bir kısmı yeniden açıldı. Bu durum ise, sanayi sendikalarının tabanında Donald Trump'a olan desteğin daha da güçlenmesine neden oldu.

Benzer şekilde, otomotiv sektöründe de büyük bir pazar olan ABD pazarına satış yapmak isteyen yabancı otomobil üreticilerinin önemli bir kısmı, farklı ülkelerdeki üretim kapasitelerini ABD'ye kaydırarak burada sanayi tesisleri açmaya başladılar. Honda'nın İngiltere ve Türkiye'deki fabrikalarını kapamasının nedenlerinden birisi de, ABD'nin otomobile uygulayacağı gümrük vergisini arttıracak olması.

Ancak sanayi istihdamı artarken, sendikalaşma oranları da onunla beraber artmıyor. ABD ileri kapitalist ülkeler içinde sendikalaşma oranı en düşük ülkelerden birisi, sendikalaşma oranı 2000 yılında yüzde 12,9 iken bu oran bugün yüzde 10,3 düzeyinde.

ABD halen daha ILO'nun 87 ve98 sayılı Sözleşmelerini onaylamayan az sayıda ülkeden biri, sendikal baskıların en ağır olduğu ülkelerden birisi durumunda. Ancak bir yandan işçi sınıfının genelinde de sendikalara bir güvensizlik var, bu güvensizliğin sonucunda geçtiğimiz 4 yıl içinde hem Nissan fabrikasında yapılan referandumda, hem de Volkswagen fabrikasında yapılan referandumda, işçiler oylamada sendikaya hayır oyu verdiler. Elbette ki bunda bölgedeki Cumhuriyetçi partiden siyasetçilerin yaptıkları baskılar ve propagandalar da rol oynuyordur ama genel olarak işçiler arasında sendikalara güvenin çok düşük olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Bu güven yitiminin bir nedeni, uzun yıllardır, kendi ülkelerinde sanayisizleşmeye ve işsizliğe yol açan neoliberal, piyasacı siyasetçilere sendikaların verdiği açık destek sonucu, işçi sınıfının genelinin yaşam koşullarının kötüleşmesi ve 2008 krizinin ardından yaşanan büyük çöküş de yer alıyor. Ancak ekonominin de toparlanması ile beraber sendikalara yönelik güven oranında kısmi bir artış olduğunu da araştırmalar ortaya koyuyor. 2009'a göre sendikalara olumlu yaklaşım sadece Demokratik Parti'yi destekleyenler de değil, Cumhuriyetçi Parti'yi destekleyenler arasında da yüzde 16 oranında artmış durumda.

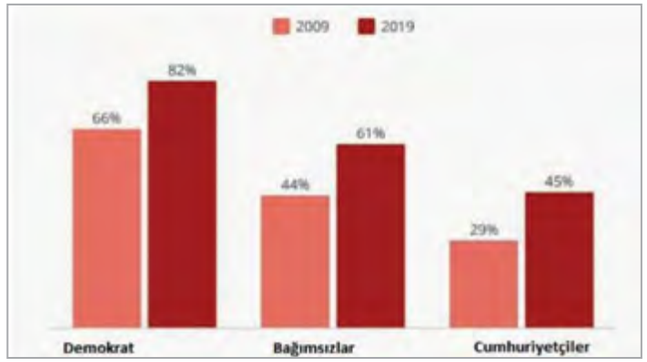

Güney Amerika:

Meksika'da 2018'de göreve gelen sosyal demokrat Andrés Manuel López Obrado Hükümetinin ilk sözlerinden biri, Meksika'daki sendikalar yasasının demokratikleştirileceği oldu.

Yeni yasa değişikliği ile artık işçiler, sendikalarını işyerlerindeki bir seçimle kendileri seçebilecekler. Sarı sendikacılık, bağımsız sendikalara yönelik şiddet ve cinayetler denince ilk akla gelen ülkelerden olan Meksika'da bu yasal değişikliğin ardından sanayi işkollarında çalışan bağımsız sendikalar bir araya gelerek yeni bir sendika kurdular.

Ayrıca hakkında siyasi nedenlerle verilen hapis cezalarından dolayı, yıllarca kaçak yaşamak zorunda kalan Los Mineros sendikası başkanı Napoleon Gomez de, senatör olarak seçildi. Meksika'da otomotiv endüstrisi, 800.000 doğrudan istihdam sağlamaktadır. Bu nedenle hem ülke için, hem de Amerika kıtasının geneli için oldukça önemli bir ülke durumunda. Geçmişte Dünya devi şirketler dahil, Meksika'ya yatırım yapan tüm şirketler, ülkedeki sarı sendikalarla daha fabrika kurulmadan bile önce toplu sözleşme imzalayıp, işyerine başka bir sendika girmesini engelliyorlardı.

2016 yılında toplam nüfusu 3 milyon olan Uruguay'da sendikaların çağırdığı 24 saatlik genel grev ve eylemlere toplamda 1 milyon kişi katıldı, grevin temel amacı sosyal hizmetlerdeki kesintilerin durdurulması, kamu hizmetlerinde çalışanların ücretlerinin arttırılması ve sosyal güvenliğin piyasalaştırılmasının durdurulmasıydı.

Brezilya'da, 2016 yılında İşçi Partili Devlet Başkanı Dilma Roussef'in bir Meclis darbesiyle görevden alınmasının ardından, düzenlenecek seçimlere ülkenin 2003-2011 arasında devlet başkanlığını yapan ve aynı zamanda Metal İşçileri Sendikasının da geçmiş Başkanı olan Lula de Silva'nın katılmasını engellemek için 2018 yılında tutuklandı.

Lula başkanlığı döneminde, Brezilya için ciddi bir sorun olan açlığı bitirmişti, asgari ücreti enflasyonun üzerine artı yüzde 73'lük bir reel artışla yükseltmişti. Anketler seçime girebilseydi Lula'nın büyük bir farkla kazanabileceğini gösteriyordu. Ekim 2018'de yapılan seçimlerde, işçi düşmanı, kadın düşmanı ve ırkçı açıklamaları ile bilinen ve eski bir subay olan Jair Bolsonaro Devlet Başkanı seçildi.

Bolsonara seçimleri kazanır kazanmaz ilk yaptığı işlerden biri, sendikaların mali kaynaklarını kısıtlayacak bir yasal düzenleme getirmek oldu. Bu nedenle Brezilya'daki birçok sendika şu an ciddi finansal sıkıntı içerisinde. Ardından ise, 2019 Haziran ayında emeklilerin haklarını kısıtlayan ve emeklilik sistemini özelleştirmeyi hedefleyen bir yasa tasarısını gündeme getirdi. Bu tasarıya karşı, Brezilya'daki tüm sendikalar bir ortak genel grev çağrısı yaptılar ve milyonlarca işçi bu genel greve katıldı.

Sendikalar ayrıca, Lula'nın tutuklanmasının ardından çok sayıda grev düzenlediler ve Dünya çapında da bir uluslararası dayanışma kampanyası örgütlediler. Ancak kendisi de eski bir asker olan Bolsonaro hem ordunun, hem de ABD'nin desteğiyle, emeklilik reformunun ardından diğer neoliberal politikaları ve sendikalara yönelik saldırıları da hayata geçirmeyi planlıyor. Eli kanlı diktatör Geeral Pinochet zamanında görev yapan bir görevliyi Ekonomi Bakanı olarak atadı. Bu Bakan yaptığı açıklamalarda "Brezilya'nın Pincohet'nin programına benzer bir programa ihtiyacı olduğunu" söylerken, Brezilya'nın refah devleti harcamalarının Avrupa düzeyine olduğunu, bunlarda önemli miktarlarda kesintiye gideceğini, zenginlerden alınan verginin azaltılacağını ve 2020'de asgari ücrete herhangi bir artış beklenmemesi gerektiğini de ekliyordu.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika:

İran, son yıllarda çok büyük işçi direnişlerine sahne oluyor. İran işçi sınıfı bir yandan, ABD'nin ambargosu nedeniyle, açlığa ve yoksulluğa mahkum edilirken, diğer yandan da İran Devletinin yoğun baskıları, tutuklamaları ve işkencelerine maruz kalıyorlar.

Şu anada İran'da asgari ücret, 1,566,882 IRR (yaklaşık 120 ABD Doları) , bu miktar temel ihtiyaçları karşılamaya bile yetmiyor ve işçiler ücretlerini ancak 5-6 ay geriden gelerek alabiliyorlar. Diğer yandan birçok işçi ücretlerini alamadıkları için direnişe geçmek zorunda kalıyorlar.

Özellikle 2018-2019 yıllarında çok sayıda fabrikada binlerce işçinin direnişine sahne oldu. Bunlardan biri ise, 4000 işçinin uzun süreli bir greve gittiği Ahvaz Çelik fabrikasıydı, benzer şekilde aynı bölgede olan Haft Tapeh şeker fabrikası işçileri de ödenemeyen ücretleri için başladıkları grevleri ile, Ahvaz Çelik işçilerine katıldılar.

Tüm bu fiili grevler ya işçiler tarafından herhangi bir örgüt olmadan örgütleniyor ya da bağımsız sendikaları gizli çalışmaları sonucu gerçekleşiyor. Çünkü bağımsız bir sendika kurmak, ağır baskılara uğramaya neden oluyor. Bu başlattıkları grevler nedeniyle çok sayıda işçi lideri tutuklandı. Tüm fabrikalarda ücretlerin bu denli geç ödenmesinin bir nedeni ise, emperyalistlerin ambargosu, ABD ambargosu nedeniyle birçok fabrika hammadde temininde ve işleyişini sürdürmekte zorlanıyor. Aynı zamanda ambargo nedeniyle, işçilerin, ilaç ve gıda gibi temel ihtiyaçlara erişimi de kısıtlanıyor. Bu nedenle İran sendikaları bir yandan İran rejiminin baskılarıyla mücadele ederken, diğer yandan da uluslararası kamuoyuna İran'a yönelik yaptırımları sonlandırma çağrısında bulunuyorlar.

Cezayir'de 2019'un ilk aylarında milyonlarca kişi sokağa çıkarak, devlet başkanı Abdelaziz Bouteflika'nın beşinci kez başkanlığa aday olacağını açıklamasının ardından protesto gösterileri

düzenlediler. SNATEG sendikası ise bu eylemlerde önemli rol oynadı ve diğer sendikalarla beraber, önce Botufelika'nın istifası için ardından ise muhalefeti de içinde barındıran bir geçiş hükümeti kurularak seçimlerin düzenlenmesi için, genel greve gittiler. Bu eylemlerden dolayı, SNATEG sendikası genel başkanı Raouf Mellal, birkaç kere gözaltına alındı ve şiddete maruz bırakıldı.

Asya:

Güney Kore: 1970'lerin sonu, 1980'lerin başından itibaren büyümeye başlayan Samsung, Hyundai, LG gibi "chaebol" denen dev şirketler, Güney Kore'yi de önemli bir sanayi ülkesi haline getirdiler. Şu anda elektronik (Samsung-LG), demir-çelik (Posco), gemi inşa (Daewoo, Hyundai) ve otomotiv(Hyundai-Kia) alanından her biri dünya devi olan Koreli şirketler var.

Bu sanayi devlerinin gelişimi ile beraber hızla artan proleterleşme ve ağır çalışma koşulları beraberinde oldukça militan bir işçi hareketini de getirdi.

Güney Kore'nin sendikal yasalarının anti-demokratikliğinden ve işverenlerin çoğunlukla açık şiddete varan, aşırı saldırgan sendika karşıtı tutumundan dolayı, maalesef Hyundai hariç, Kore'li dev şirketlerin hiçbirinde neredeyse hiç sendika yok. OECD ülkeleri içinde en düşük sendikalaşma oranına sahip olan ülkede sendikalaşma oranı yüzde 10,3 ve bunun önemli bir kısmını da kamu görevlileri oluşturuyor.

Ancak 2014'de başlayan ve bağımsız sendikaların da destek verdiği "mum ışığı protestoları" adı verilen eylemlerin ardından tutuklu bulunan KCTU Konfederasyonunun genel başkanı serbest bırakıldı ve bir hükümet değişikliği oldu. Yeni seçilen Devlet Başkanı Moon'un en önemli iki vaadinden biri asgari ücretin yükseltilmesi, diğer ise sendikal yasaların ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesiydi. Avrupa Birliği ile Kore arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasının koşullarından birisi de, Kore'nin ILO'nun Örgütlenme Özgürlüğü ve Toplu Sözleşme Hakkına Dair, 87 ve 98 Sayılı Sözleşmelerini kabul etmesiydi. Ancak Kore Hükümeti bu vaatlerini henüz yerine getirmedi ve bu nedenle Kore Sendikalar Konfederasyonu, KCTU, ILO'nun 87 ve 98 Sayılı Sözleşmelerinin kabul edilmesi talebiyle greve gittiler.

Çin: Dünya sanayi üretiminin yüzde 20'sini Çin yapmakta, bu üretim ise 2 trilyon dolarlık bir sanayi üretimine denk düşüyor. Sık kullanılan bir benzetmeyle Çin, Dünya'nın fabrikasına dönüşürken, Çin işçi sınıfı da hızla büyüyor ve haklarını genişletmek için mücadeleye girmekten çekinmiyor.

Her ne kadar Çin'de bağımsız bir sendika örgütlülüğü olmasa da, işçilerin kendilerinin bir araya gelerek örgütledikleri veya dernekler aracılığıyla örgütlenen fiili grevlerin sayısı Çin'de gitgide artmakta. Çin İşçi Bülteninin verilerine göre, 2015-2019 yılları arasında basına yansıyan grev sayısı 9350.

Bununla beraber Çin sanayisi de eskiden ürettiği, düşük katma değerli ürünlerden uzaklaşarak, yüksek teknolojili ürünlere doğru ilerliyor. Hızlı tren alanında Dünya devi olan Siemens ile Alstom, Çin'li hızlı tren şirketi ile rekabet edebilmek için birleşme kararı almışlardı.

Benzer şekilde, elektrikli araçlar ve elektrikli araçların pil teknolojisi konusunda Çin, Avrupa'lı ve ABD'li rakiplerinin çok ötesinde. Buna bir de, Çin Komünist Partisinin, iç talebi arttırma hedefi de eklenince, Çin'de ücretler hızla yükselmeye başladı. Çin'de asgari ücret, 2006'da 690 CNY'den (550 TL) , 2019'da 2480 CNY'ye (1967 TL) yükseldi. Benzer şekilde, Çin'de yıllık ortalama ücretler de, 2009'da 32736 CNY'den (25951 TL /yıllık), 2019 yılında 82461 CNY'ye (65366 TL/yıllık) yükseldi.

Ancak bu kısmi iyileşmeler, Çin'de bağımsız işçi hareketini bastırmaya yeterli olmuyor, sadece 2019'un ilk 6 ayında, 712 toplu protesto eylemi yapıldı.

Görüldüğü gibi işçi sınıfı ve sendikalar yoğun baskı altındalar. İşçi sınıfına yönelik ağır saldırılar esnek çalışmayı, işsizliği ve düşük ücretlerde uzun sürelerle çalışmayı beraberinde getirirken işçi sınıfının temel örgütü olan sendikaların üyelerinin azalmasına, kapatılmalarına veya güven kaybetmelerine, sendikacıların da öldürülmeleri, tutuklanmaları veya yasaklanmaları gibi uygulamalarla karşı karşıya kalmalarına yol açmaktadır.

Ancak diğer yandan Dünyanın dört bir yanında ve kıtasında emekçilerin bu duruma karşı teslim olmamak adına mücadele verdiğine, her türlü zorluğa rağmen teslim olmadıklarına da tanık oluyoruz.

Sendikalar bir büyük ustanın dediği gibi "emekçilerin kaleleridir" ve böyle olmaya da devam edeceklerdir. Çünkü acımasızca devam eden sermayenin saldırılarının püskürtüleceği ilk durak işte bu kalelerdir. Bu nedenle giderek sayıları artan emekçiler için geleneksel ama aynı zamanda güncel bir ihtiyaç olarak duran bu kurumlara sahip çıkmak, eksiklerini gidermek ve geliştirmek tüm Dünya emek hareketinin önünde başlıca bir görev olarak durmaktadır.

Bundan önceki 19.Genel Kurul Raporumuzun "Dünyada Durum" başlığında olduğu gibi, bu bölümün de giriş kısmında 1848 yılında yazılan bir metinden kısa bir alıntı yaptık; yine tarihi bir metinden, 1864 yılında kurulan Birinci Enternasyonal'in açılışında dile getirilen sözlerden yaptığımız alıntıyla uluslararası sendikal mücadeleyle ilgili bu bölümü sonlandırmanın "bir kez daha" anlamlı olacağına inanıyoruz.

Çünkü bu sözlerin bizler için bugün de rehberimiz olacak kadar güncel ve bir o kadar da öğretici olduğunu düşünüyoruz: "İşçi sınıfı kendini ulusal politikaların dar alanına hapsetmemelidir... İşçiler uluslararası politikanın tüm sırlarını bilmelidir. Hükümetlerin diplomatik davranışlarını izlemeli, gerektiğinde ellerindeki tüm güçlerini kullanarak onlara karşı direnmelidir. Uluslararası ilişkilerde görülen soygun, talan ve üç kağıtlara göz yumma durumuna artık bir son vermenin zamanı gelmiştir."

Eğer bugün yaşananlar kapitalizmin kendi suretinde yarattığı bir krizse -ki böyle olduğunu çok iyi biliyoruz- bizler, emekçiler ve sendikalar olarak 165 yıllık birikim ve deneyimimizi bugün hep birlikte kullanmalı ve öykümüzü yeniden yazmalıyız.

Tarihsel olarak işçi sınıfının genetik kodlarında bu mücadele yöntemleri vardır. Yeter ki bizler bunu harekete geçirecek inanç ve kararlılığı hep birlikte gösterelim.

İşçi sınıfının geçmişten gelen mirası bize bu birikimi sunarken, bugünkü mücadele azmi de aynı biçimde umut vaad etmektedir; Gelecek güzel günler işçi sınıfının hünerli ellerindedir.

TÜRKİYE'DE EKONOMİK VE SİYASAL GELİŞMELER

26-27 Aralık 2015 tarihinde gerçekleştirdiğimiz 19. Merkez Genel Kurulu'muzdan bu yana gerek Türkiye gerekse dünya önemli çalkantıların yaşandığı bir döneme tanıklık etti.

Türkiye, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) tek başına iktidar kurma şansını kaybettiği 7 Haziran 2015 Genel Seçimleri sonrasında kendini bir şiddet sarmalının içinde bulmuştu. Suriye'de yaşanan ve Türkiye'nin aktif olarak parçası olduğu savaşın yarattığı bölgesel etkinin de sonucu ile Metropol kentlerdeki terör eylemleri gündelik hayatın bir parçası haline gelmişti. Suruç'ta başlayan, Ceylanpınar'da devam eden olaylar, Ankara ve İstanbul'da terör dalgasını tetikledi.

Bu terör eylemlerinden en sarsıcı olanı konfederasyonumuz Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve Türk Tabipleri Birliği (TTB) çağrısıyla 10 Ekim 2015 Cumartesi günü Ankara'da Emek, Barış ve Demokrasi Mitingi için Türkiye'nin dört bir yanından gelen on binlerce kişinin, Ankara Garı önünde toplandığı sırada patlatılan bombalar olmuştur. Cumhuriyet tarihinin en büyük terör saldırısında en küçüğü 8 yaşında olan 109 kişi hayatını kaybetti. Oluşan korku ikliminde 1 Kasım 2015 günü tekrarlanan seçimlerde AKP yeniden tek başına iktidar kurma şansını yakaladı.

1 Kasım 2015 sonrasında devam eden terör eylemlerini 15 Temmuz 2016 tarihinde, devleti kurum ve kuruluşlarında paralel bir yapı oluşturduğu anlaşılan, sonrasında FETÖ (Fetullahcı Terör Örgütü) olarak tanımlanan bir tarikatın öncülüğünde yaşanan darbe girişimi takip etti. Bu dönem sonrasındaki 2 yıl süren Olağanüstü Hal (OHAL) rejiminin de gerekçesi oldu. 21 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen OHAL rejimi 3 ay aralıklarla 7 kez uzatıldıktan sonra 18 Temmuz 2018'de sona erdi. Bu dönemde 125 bin 800 kamu görevlisi meslekten ihraç edildi. 400 bini aşkın kişi hakkında soruşturma açıldı.

OHAL rejimi altında Türkiye'nin siyasal rejimini değiştiren bir halkoylaması da gerçekleştirildi. Cumhurbaşkanlığı sistemi olarak adlandırılan sistem olağanüstü koşullarda 16 Nisan 2017'de Halkoylaması ile kabul edildi. Yeni rejim pek çok kesim tarafından Olağanüstü Hal rejiminin kurumsallaştırıldığı, bir tek adam rejimi olarak tanımlandı. Yine Cumhurbaşkanlığı seçimleri de OHAL koşullarında 24 Haziran 2018 tarihinde yapıldı. Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan bir kez daha, ancak bu sefer genişletilmiş yetkilerle seçimi kazandı. Genel seçimlerde aynı tarihte gerçekleştirildi. Siyasal partiler bu seçimlere ittifaklarla girdi. Cumhur İttifakı, AK Parti ve MHP'nin kurduğu ve BBP'nin desteklediği bir ittifaktı. Millet İttifakı ise Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), İYİ Parti, Saadet Partisi (SP) ve Demokrat Parti (DP) tarafından oluşturuldu. Cumhur İttifakı TBMM'de çoğunluğa sahip oldu. Türkiye siyasetinde ittifaklar dönemi yeniden açıldı. OHAL'in kaldırılması bu seçim sonrasında gerçekleşti.

Temmuz 2018 itibari ile Türkiye ile ABD arasında, İzmir Diriliş Kilisesi Rahibi ABD vatandaşı Andrew Craig Brunson nedeniyle, gerginlik had safhaya ulaştı. ABD Türkiye'ye Rahip Brunson'un serbest bırakılması için yaptırım uygulama kararı aldı. Brunson 'milli güvenliği tehdit eden faaliyetlerde bulunduğu' iddiasıyla, eşi Norine Lyn Brunson ile birlikte sınır dışı edilmesine karar verilmiş, 20 yıldır Türkiye'de yaşayan Brunson çifti, İzmir Mimar Sinan Mahallesi'ndeki evlerinden alınarak Göç İdaresi'ne teslim edilmişti. Aralık 2016'da gizli bir tanığın 'casus' dediği Brunson, FETÖ ve PKK bağlantılı olduğu gerekçesi ile tutuklandı. Brunson'un "Devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askeri casusluk amacıyla temin etmek" suçlamasıyla 20, toplamda 35 yıla kadar hapsi istenmişti. Brunson ABD'de yaşayan Fetullah Gülen'e karşı bir koz olarak elde tutulmak istendi. ABD'nin yaptırım kararı sonrasında 1 Ağustos 2018'de Amerikan doları 5 TL'ye, 10 Ağustos'ta 6,46 TL'ye yükseldi. Aynı tarihte ABD Başkanı Trump, Türkiye'den gelen çelik ve alüminyumdaki gümrük tarifelerinin iki katına çıkmasını onayladı. 12 Ekim 2018'de Brunson serbest bırakıldı. Ancak Türkiye uluslararası alanda ciddi sıkıntılar yaşamaya devam etti. Rusya'dan S-400 alınması, ABD ile F34 krizini tetikledi.

Bu dönemde gazeteciler, sivil toplum örgütü temsilcileri, akademisyenler hedefteydi. Cumhuriyet ve Sözcü Gazetesi başta olmak üzere, gazetecilere yönelik davalar, tutuklamalar gündemin ön sıralarında yer aldı. HDP milletvekilleri ve eş başkanları tutuklandı. HDP'li Belediyelere kayyum atandı. Siyasal iktidarın içeride ve dışarıda gerilim üzerine kurduğu politikalar, zaten dış etkilere karşı son derece kırılgan olan ekonominin, büyüme dinamiklerinin negatife doğru dönmesinde önemli unsurlarından biri oldu. Aynı zamanda sınır ötesi operasyonların ekonomik maliyetleri ciddi boyuta ulaştı.

2016 yılının yaz aylarında başlayan ve 2017 ilkbaharında tamamlanan Fırat Kalkanı Operasyonu, 2018 yılında yapılan Zeytin Dalı Harekâtı, 9 Ekim 2019 tarihinde başlayan Barış Pınarı Harekâtı, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Özgür Suriye Ordusu'nun sınır ötesi ortak harekatlardı.

2019 yılının başından itibaren Türkiye 31 Mart 2019 tarihinde gerçekleştirilecek olan yerel seçimlere odaklandı. 31 Mart 2019 seçimlerinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığını yürüttüğü AKP ile MHP'nin ortak ittifakı olan Cumhur İttifakı önemli kentlerin büyük bir kısmını kaybetti. İstanbul, Ankara, Adana, Antalya ve Mersin başta olmak üzere pek çok kentte CHP yerel yönetimleri, Cumhur İttifakından aldı. CHP bu kentlerde, İyi Parti ile kurduğu ittifakın yanında, kurduğu kapsayıcı dille HDP seçmeninin de desteğini aldı.

Ancak İstanbul seçimlerinin Ekrem İmamoğlu'nun kazanması sonrasında iptal edilmesi ve bu iptal için tatmin edici gerekçelerin sunulamaması, siyaseti haziran ayına kadar, tekrarlanacak seçime kilitledi. İmamoğlu'nun İstanbul seçimlerini bu sefer 10 puana yakın bir farkla kazanması, siyasette deprem etkisi yarattı.

Suriyelilerle karşı toplumda gelişen olumsuz hava, Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) hareketinin güçlü bir tepkiyi örgütleyebilmesi, siyasal iktidarın ötekileştirici dilinin tepki toplamaya başlaması, işsizlik ve hayat pahalılığı seçimlerdeki sonuçları etkileyen temel unsurlar oldu. AKP'nin kurucu isimlerinin öncülüğünü çektiği iki parti girişimi de bu sonuçlar üzerinden, çalışmalarını hızlandırdı.

Seçim sonrasında HDP'li belediyelere yeniden kayyum atanması, Barış Pınarı Harekâtı bu konjonktürde, sadece güvenlik koridoru oluşturmak değil, muhalefet içindeki çatlakları derinleştirmek, siyasal iktidarın sıkışmışlığını aşmak açısından da önemli bir enstrüman olarak düşünüldü.

İşçi sınıfı bu çalkantılı dönemde, önemli hak kayıpları yaşadı. İç siyasette yaşanan gerilimler, terör eylemleri, cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş, olağanüstü hal, Suriye meselesi, savaş gündemi, dövizdeki artış, yükselen faizler ve enflasyon işçilerin hayat ve hak alma mücadelesini büyük ölçüde etkiledi.

OHAL Kararnameleri marifeti ile yasaklanan grevler, işten çıkartmalar, kayyumlar, özelleştirmeler, iş cinayetleri, hayat pahalılığı ve işsizlik bu yoğun siyasi gündeminde arka planında giderek artan bir rahatsızlığı da ortaya çıkartıyordu.

Bu süreçte işçi sınıfının kazanımlarına yönelik önemli yasal değişiklikler yapıldı, kıdem tazminatının kaldırılması ve tamamlayıcı emeklilik sistemi, artan vergiler işçiler, emekçiler açısından ağır sonuçlar yaratacak tehditler olarak önümüzde duruyor.

Metal işçisinin mücadelesi

Metal işçileri ise bu sürece sendikamızın öncülüğünde, 2015 yılında MESS sözleşmesinde elde ettiği kazanımlar ve sonrasında Türk Metal'in örgütlü olduğu işyerlerine yayılan mücadeleler ile girdi.

2015 yılına girerken MESS-Türk Metal anlaşmasına rağmen, sendikamızın 3 yıllık sözleşme ve düşük ücret artışı dayatmasına karşı aldığı grev kararı, metal işverenleri içindeki çatlakları derinleştirmişti. Bu durum MESS'ten kopmalara neden olmuş, Türkiye'nin en güçlü işveren örgütü kendi içinde birlikte davranma kabiliyetini kaybetmişti. Grev yasağına rağmen süren eylemler ve üretimdeki düşüş, bu mücadele sonucunda elde edilen kazanımlar grev yasağını işlevsizleştirmişti. Türk Metal-MESS kıskacındaki sözleşme dayatmasından kurtulan işçiler hem tekil işyerlerinde hem de MESS'ten ayrılan ve EMİS (Elektromekanik Metal İşverenleri Sendikası) çatısı altında toplanan işverenlere karşı önemli kazanımlar elde etmişlerdi. MESS kapsamındaki işyerlerinde ise işçiler ek protokollerle bu kazanımlarını güçlendirmişlerdi. MESS sözleşmesi sonrasında Bursa'da patlak veren, Türk Metal'in örgütlü olduğu işyerlerinde sendikaya ve işverenlere karşı yükselen grev dalgası ve istifalarla belirginleşen metal fırtına, Türk Metal ve MESS düzenine ağır darbe vurmuştu.

2017 yılı başında OHAL koşullarında EMİS sözleşmesini grev yasağına rağmen büyük bir kazanımla sonuçlandıran Birleşik Metal-İş, 2017-2019 MESS sözleşmesinin çerçevesini de belirlemişti. Son sözleşmeye MESS, kendisi açısından son derece elverişli bir konjonktürde, ancak örgütsel olarak yara almış bir kurum, işlevsiz bir sarı sendika kartı, etkisiz bir grev yasağı ile gitti. Birleşik Metal-İş, imaj yenilemeye çalışan Türk Metal'in sıkışmışlığını da görerek süreçte etkili oldu. Sonuç olarak sözleşmenin sınırlarını çizen metal işçisinin iradesinin belirlediği mücadele hattı oldu. MESS sözleşmeyi Birleşik Metal-İş'in sonraki hamlelerini de gözeterek imzaladı. Sendikanın taban iradesi üzerinden somutlaşan kırmızı çizgilerini (özellikle 2 yıllık sözleşme) zorlamaya kalkmadı. İmzalanan sözleşme metal fırtına sürecinde istifalarla ağır bir yara alan Türk Metal'i de zorda bırakmayan bir noktada belirlendi.

Grev yasakları ve hak ihalleri

Faaliyet dönemimizin 2 yılını kapsayan OHAL döneminde grev yasakları, hak ihlalleri sadece sendikamızın yürüttüğü faaliyetleri hedef almadı. DİSK-AR'ın OHAL uygulaması ile işçilerin yaşadığı hak kayıplarını ele aldığı "OHAL ve Başkanlık Rejiminin Çalışma Hayatına Etkileri Raporu" bu süreçte yaşanan emek karşıtı politikaları ortaya koymaktadır.

OHAL'in vatandaşa değil devlete karşı ilan edildiği iddia edilmesine rağmen, OHAL döneminde işçiler ve çalışanlar ciddi zarar görmüş, OHAL sermaye için adeta bir güvence olurken çalışan hakları ihlal edilmiştir.

Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük kamu görevlisi tasfiyesi yaşanmıştır. 135 binden fazla kamu görevlisi somut bir delile dayanmadan, savunma hakkı tanınmadan ve adil yargılanma yolları tıkanarak kamu görevinden çıkarılmış, sadece kamu görevinden çıkarılmakla kalınmamış, ihraç edilenler damgalanmış, suçlu ilan edilmiş, emekli ikramiyelerinden mahrum bırakılanlar olmuş, pek çoğunun özel sektörde de iş bulmasını engelleyici uygulamalar söz konusu olmuştur. Ayrıca ihraç edilenlerin pasaportlarına el konularak seyahat özgürlükleri ve bir başka ülkede çalışma hakları da ortadan kaldırılmıştır. Dahası ihraç edilen kamu görevlilerinin yakınları da hukuksuz işlemlerle karşı karşıya kalmıştır.

OHAL döneminde üniversitelerden toplam 6081 akademisyen ihraç edilmiştir. 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi dolayımı ile çıkartılan OHAL kapsamında, konuyla hiçbir ilişkisi olmayan barış bildirisi imzacılarından 517 akademisyen de KHK ile görevinden ihraç edilmiş, işten çıkarılmış, istifa veya emekliliğe zorlanma yoluyla üniversitelerden uzaklaştırılmıştır. Bu kapsamda KHK ile ihraç edilen toplam 405 akademisyenin 397'si kamu ve 8'i vakıf üniversiteleri çalışanı olmuştur.

OHAL döneminde en yaygın ihlal edilen işçi haklarından ve en önemlilerinden biri büyük oranda metal işçilerini hedef alan grev hakkıdır. DİSK-AR raporuna göre OHAL öncesi yıllarda toplam 8 grev ertelemişken, sadece 2 yıllık OHAL uygulaması boyunca 7 büyük grev milli güvenlik, genel sağlık ve finansal istikrarı bozucu olduğu gerekçesiyle ertelenmiş, bir diğer tabirle yasaklanmıştır. Başta sendikamız üyeleri olmak üzere 155 bin işçi erteleme ve yasaklamadan etkilenmiş ve grev hakkını kullanamamıştır. Ertelenen/yasaklanan grevler şunlardır;

- Sendikamızın Bursa Orhangazi'de kurulu ve 674 işçinin çalıştığı Asil Çelik işyerinde devam eden toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine, 18 Ocak 2017 tarihi itibariyle sendikamız üyesi işçilerin çıkacağı grev aynı gün gece yarısı Bakanlar Kurulu kararıyla ertelenmiştir.
- Sendikamızın EMİS sözleşmesi kapsamında GE Grid Solution, ABB Elektrik, Schneider Enerji ve Schneider Elektrik işletmelerinde 20 Ocak 2017 Cuma günü 2 bin 200 işçinin katılımıyla başlattığı grevler aynı gün Bakanlar Kurulu kararı ile 60 gün süreyle ertelenmiştir. Sendikamız bu yasaklara karşın mücadeleye devam kararı almış, fabrikalarda pazartesi gününe kadar işbaşı yapılmamış, grev hakkının kullanımı için ortaya konan güçlü iradenin sonucunda 2.200 üye için toplu iş sözleşmesinde anlaşmaya varılmıştır.

- 20 Mart 2017 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla, Akbank Türk Anonim Şirketine bağlı işyerlerinde Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası (Banksis) tarafından alınan grev kararının, ekonomik ve fnansal istikrarı bozucu nitelikte olduğu gerekçesiyle 60 gün süreyle ertelemiştir.
- Kristal-İş Sendikası tarafından Trakya Cam AŞ, Paşabahçe Cam AŞ, Anadolu Cam Elyaf AŞ, Anadolu Cam Yenişehir AŞ, Trakya Yenişehir Cam AŞ ve Şişecam Otomotiv AŞ ile bunlara bağlı işyerlerinde aldığı grev kararı 22 Mayıs 2017 tarihli Resmi Gazete'de yer alan Bakanlar Kurulu kararıyla 'milli güvenliği bozucu' nitelikte görüldüğünden 60 gün süreyle ertelenmiştir.
- 7 Haziran 2017 tarihinde Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu Mefar İlaç Sanayii'ndeki grev 'genel sağlığı bozucu' olduğu gerekçesiyle ertelenmiştir.
- 26 Ocak 2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi kapsamında sendikamız Birleşik Metal-İş, Türk-İş üyesi Türk Metal ve Hak-İş üyesi Çelik-İş'in taraf olduğu taraf olduğu uyuşmazlıkla ilgili erteleme/yasaklama kararı alınmıştır. Erteleme 130 bin işçiyi etkilemiştir. Buna karşın sendikamızın grev ertelemesine karşı etkili mücadelesi ile sözleşme kazanımla sonuçlanmıştır.
- 23 Mayıs 2018 tarihinde ise Petrol-İş Sendikası'nın örgütlü olduğu Soda Sanayi A.Ş. grevi ertelenmiş, ertelemeden 890 işçiyi etkilenmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın grev yasakları ile ilgili beyanatları hala hafızalardadır. Erdoğan Uluslararası Yatırımcılar Derneği'nin (YASED) 12 Temmuz 2017 tarihinde düzenlediği toplantıda "Olağanüstü hali biz iş dünyamız daha iyi çalışsın diye yapıyoruz. Şimdi grev tehdidi olan yere OHAL'den istifade ile anında müdahale ediyoruz. Diyoruz ki hayır, burada greve müsaade etmiyoruz, çünkü iş dünyamızı sarsamazsınız. Bunun için kullanıyoruz biz OHAL'i" demektedir.

Grev hakkına dönük engellemeler sadece grev ertelemeleri ile sınırlı kalmamıştır. Grev ertelemelerinin (yasaklamalarının) kapsamı da genişletilmiştir. 678 Sayılı KHK ile 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 63. maddesine "Karar verilmiş veya başlanmış olan kanuni bir grev veya lokavt; genel sağlığı veya millî güvenliği, büyükşehir belediyelerinin şehir içi toplu taşıma hizmetlerini, bankacılık hizmetlerinde ekonomik veya finansal istikrarı bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı altmış gün süre ile erteleyebilir" hükmü eklenmiştir. Böylece Anayasa Mahkemesi'nin 2014 yılında iptal ettiği şehir içi toplu ulaşım ve bankacılık sektöründeki grev yasakları 678 Sayılı KHK ile dolaylı olarak geri getirilmiştir. Dahası "finansal istikrarı bozucu grev" ifadesi mevzuata girmiş ve ekonomik nedenlerle grev ertelemenin önü açılmıştır. Öte yandan bu düzenlemenin İzmir Büyükşehir Belediyesi ile TCDD'nin ortak şirketi İZBAN'da örgütlü Demiryol-İş Sendikası tarafından 8 Kasım 2016 tarihinde başlatılan ve 8 gün süren grevin hemen ardından, 22 Kasım 2016'da yapılmış olması ise dikkat çekicidir.

OHAL döneminde grev yasaklamalarının yanı sıra çalışma yaşamına dair yoğun baskılar yaşanmıştır. İki yıllık OHAL süresince işçiler ve sendikalar çeşitli baskı, engelleme ve tehditlerle yüz yüze kaldı. OHAL bahane edilerek başta sendikamızın eylemleri olmak üzere birçok sendikal faaliyet ve işçi eylemi yasaklanmış veya engellenmiştir.

Yasal değişiklikler ve yeni tehditler

Kamuoyunda kölelik büroları olarak bilinen özel istihdam bürolarına geçici iş ilişkisi kurma yetkisi veren düzenleme ‘’6715 sayılı İş Kanunu İle Türkiye İş Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ” 20.05.2016 Tarih ve 29717 Sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak, tüm itirazlara rağmen, bu dönemde yürürlüğe girmiştir. Kanunlaşan tasarı ile geçici iş ilişkisinin uygulama alanı tanımlanmıştır. Buna göre özel istihdam büroları geçici iş ilişkisini, işyerinde tam süreli çalışan işçinin kısmi süreli olarak çalışmaya başlamasından, mevsimlik tarım işlerine, ev hizmetlerinden, işletmenin günlük işlerinden sayılmayan ve aralıklı olarak gördürülen işlere, iş güvenliği açısından acil olan veya üretimi önemli ölçüde etkileyen nedenlerin oluşması halinden, iş hacminin öngörülemeyen ölçüde artması ya da mevsimlik işler hariç, dönemsellik arz eden iş artışları haline, son derece yaygın bir alanda kurabilmektedir.

Söz konusu kanun ile uzaktan çalışma ile ilgili düzenlemeler de yapılmıştır. Bunun yanında, işçinin yoğun çalışma haftasında 66 saate kadar, fazla mesaiye hak kazanmaksızın çalışmasına olanak tanıyan denkleştirme uygulamasının, turizm sektöründe 4 aylık süre içerisinde yapılabileceği, bu sürenin toplu iş sözleşmesi ile 6 aya kadar arttırılabileceği karar altına alınmıştır. Diğer sektörlerde denkleştirme ancak toplu iş sözleşmesi ile ve 4 ay için yapılabilmektedir.

Çalışma hayatına ilişkin köklü değişiklikleri içeren “7103 sayılı Vergi Kanunları İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” da, 27/03/2018 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunla yeni teşviklere olanak tanınmıştır. 2017 yılında işyerinde çalıştırılan ortalama sigortalı sayısına ilave olmak şartıyla yeni işçi işe alan işverenler teşvikten yararlanmıştır. Teşvik miktarı sigorta primi işveren ve sigortalı hissesinin tamamı olarak belirlenmiştir. İmalat ve bilişim sektöründe teşvik sigorta primine esas kazanç üzerinden, diğer sektörlerde sigorta primine esas kazanç alt sınırı üzerinden uygulanmıştır. İmalat ve bilişim sektörleri dışında sağlanan teşvikin tutarı 2018 yılı için otuz gün üzerinden SGK’ya bildirilen bir kişide 700,1 TL olmuştur. Teşvik süresi teşvikten yararlanan her bir sigortalı için 12 ay olarak belirlenmiştir. İşe giriş tarihi itibarıyla 18 yaşından büyük kadınlar, 18 yaşından büyük 25 yaşından küçük erkekler ve İŞKUR’a engelli olarak kayıtlı bulunan kişiler için 18 ay olarak uygulanmıştır.

Asgari ücret artışlarına bağlı olarak, sermayedarların karlılıklarını desteklemek adına, 2016 ve 2017 yılında on iki ay süreyle, 2018 yılında da dokuz ay süreyle işverenlere belli şartlarla İşsizlik Sigortası Fonundan asgari ücret desteği adı altında kaynak aktarıldı. Asgari ücret teşviki 2019 yılında ise Ocak-Aralık ayları arasında on iki ay uygulanıyor. Teşvik miktarıysa ortalama sigorta sayısı 500 işçinin altında olan iş yerlerinde çalışan işçiler için günlük 5 lira, aylık 150 lira; 500 işçinin üstünde olan iş yerlerinde çalışan işçiler içinse günlük 3,36 lira, aylık 100 liradır.

Eylül 2019 tarihinde işsizlik fonundan işverenlere yapılan teşviklerin toplam tutarı, işsizlere yapılan ödemelerin yaklaşık yüzde 80 fazlası düzeyine ulaşmıştır.

Bunun yanında işçi alacakları alanında, işçilerin haklarından feragat etmesi üzerine kurulu olan arabuluculuk uygulaması 25/10/2017 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan 7036 sayılı kanunla zorunlu hale getirilmiştir.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Yasasına 2008 yılında eklenen Ek 2’nci maddesine göre genel ekonomik kriz ya da zorlayıcı nedenlerle işyerindeki haftalık çalışma süreleri geçici olarak önemli ölçüde azaltılmışsa; faaliyeti kısmen ya da bütünüyle durdurulmuşsa, Bakanlığın uygun görmesi koşuluyla işyerinde en çok üç ay süresince kısa çalışma yaptırılabilir. Bu hüküm 2011 yılında değiştirilerek kısa çalışma yaptırılabilecek nedenler arasında; sektörel veya bölgesel” krizler eklenmiştir. Bunun yanı sıra Bakanlar Kurulu kararıyla sürenin 6 aya kadar uzatılabilmesine olanak tanınmıştır. 2018 yılının Kasım ayında yapılan bir düzenleme ile kriz dönemlerinin dışında da kısa çalışma yapılabilmesinin önü açılmıştır. Kısa çalışma artık “İşverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine olanak bulunmayan, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan dışsal etkilerden kaynaklanan dönemsel durumlar…” için de yapılabilmektedir.

Kıdem tazminatı ve Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi

Yeni Ekonomik Program ile işçilerin kıdem tazminatı hakkının fona devri yolu ile gasp edilmesi stratejisi siyasal iktidarın öncelikli konularından bir olmaya devam etmektedir. Kıdem tazminatının kaldırılması patronların uzun süredir hedefi olan konulardan biridir. Fon aynı zamanda patronlara yeni bir kaynak yaratmayı hedeflemektedir.

2020 itibarıyla “Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi” adı altında emeklilik hakkının piyasa dinamiklerine terk edilmesinin ürünü olan yeni bir sistem yapılandırılmaktadır. Bu sistem, Bireysel Emeklilik Sistemi’nin yeniden yapılandırılmış halidir. Kıdem Tazminatı’nın fona devredilerek gaspı süreci de bu sistemle birlikte ele alınmaktadır.

Bilindiği üzere önceden Otomatik BES adı altında çalışanların Bireysel Emeklilik Sistemi’ne girmesi devlet tarafından desteklenmiştir. Bu sistemde, çalışanın maaşının %3’ü oranında kesinti yapılmakta ve Devlet Katkısı dışında işveren katkısı olmamaktaydı. Bu uygulama kamu emeklilik sisteminden bu sistemi ayıran temel bir unsurdu. Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi’nde ise Devlet Katkısı devam ederken çalışandan olduğu gibi işverenden de kesinti yapılacak ve bu kesintiler işçinin hesabında birikmeye başlayacaktır. İşverenden ne kadar kesinti yapılacağı ise şu an için henüz belli olmasa da devlet bu kesintiyi işverenlere yük oluşturmadan çözme arayışında olacaktır. Bu durum uzun-orta vadede kamu emeklilik sisteminin özelleştirmenin ilk adımlarıdır. İşveren ve işçiden alınan primler üzerinden finanse edilen emeklilik sistemi, artık özel kurumların kar arayışına terk edilecektir.

Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi’nde, emeklilik yaşın gelene kadar sistemden çıkmak mümkün değildir. Emeklilik dönemin geldiğinde emeklilik hakkını kullanmak isteyen işçi Devlet Katkısı ve işveren kesintisi birikiminin tamamını alabilmektedir. 45 yaşını doldurmamış ve aktif olarak çalışan herkes Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi’ne 2020 yılından itibaren dahil olacaktır.

Kamuoyuna yansıdığı biçime göre Kıdem Tazminatı, bu kapsamda, Devlet Katkısının da olduğu fonlu bir sisteme geçirilecek ve BES’e adapte edilip bir bütün halini alacaktır.

İşe yeni giren veya bir süredir çalışan işçiler hem Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi'ne hem de Kıdem Tazminatında fonlu sisteme zorunlu olarak dahil edilecektir. İşçi sınıfı açısından gelecek dönemdeki en somut tehdit bu sistemdir.

Aynı zamanda vergilerin emekçi kesimler üzerinde bir yük olmaya devam ettiği, yeni vergilerin hayata geçirilmesinin hedeflendiği, buna karşın şirketler üzerindeki vergilerin (kurumlar vergisi) düşürülmesinin amaçlandığı görülmektedir.

Varlık Fonu

Varlık Fonu'nun kuruluşu hükümetin 15 Temmuz darbe girişimi sonrasındaki ilk icraatlarından biri oldu. 26 Ağustos 2016'da Resmi Gazete'de yayınlanan 6741 sayılı "Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" birçok kamu kuruluşunu bünyesinde toplayarak kuruldu. Türkiye Varlık Fonu, "önemli kamu varlıklarında değer artışı sağlayarak ekonomik büyümeye katkıda bulunmak, katılım finansmanına uygun varlıkların gelişmesine destek olmak, sermaye piyasalarının araç çeşitliliği ve derinliğine katkı sağlamak, Türkiye'ye daha fazla yatırımcı ilgisini çekmek ve yeni yatırımlar için sermaye sağlamak, stratejik önem arz eden sektörlerin gelişmesine ve büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek" amacındaydı. Fona, Hazine bünyesinde bulunan bazı kamu sermayeli şirketler ile özelleştirme programında bulunan bazı şirketlere ait hisseler devredilmiştir. Varlık fonu bünyesinde Ziraat Bankası, Halk Bankası ile Türk Telekom, Türk Hava Yolları (THY), PTT, Milli Piyango ve at yarışları, Borsa İstanbul, BOTAŞ, Türkiye Petrolleri, Türksat, ÇAYKUR ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü gibi dev kuruluşlar yer almaktadır. Türkiye Varlık Fonu'nun en önemli çabası borçlanmak ve o parayla inşaat şirketlerini kurtarmak olmuştur.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GÜNCEL GELİŞMELER

Türkiye ekonomisi bu dönemde önemli çalkantılar yaşamıştır. Zaten dış borca, iç tüketime ve inşaat sektörüne yaslanan, krizlere karşı dayanıksız olan ekonomi, bu çalkantıları ağır bir deprem biçiminde hissetmiştir. Özellikle emekçi kesimler hayat pahalılığı, işsizlik, yoksulluk sorununu derin bir biçimde yaşamaktadır. Bu süreçte çalışma koşulları ağırlaşmakta, işsizlik tehditi, sendikal örgütlenmenin dar bir alana sıkışması bu süreci beslemektedir. Bu kısımda Türkiye ekonomisindeki somut gelişmeler kısa kısa aktarılmaya çalışılacaktır.

Ekonomik büyüme ve gelir dağılımı

2016 yılından bu yana Türkiye ekonomisi, Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYH) hesaplamasında yöntemsel değişikliklerin pozitif katkısına rağmen, önemli bir gelişme kaydedememiş durumdadır. 2016-2019 dönemi için (2019 beklentileri dahilinde) Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYH) büyüme oranlarının Dünya ortalamasının altında kalacağı öngörülmektedir. 2016-2019 yılları arasında Dünya ekonomisinin yüzde 14,5, gelişmekte olan ekonomiler için yüzde 19 olması beklenmektedir.

Buna karşın Türkiye'nin aynı dönem için ekonomik büyüme beklentisi yüzde 14,3'tür. Söz konusu oran Hindistan'da yüzde 30, Çin'de yüzde 28'dir.

2019 yılı için Türkiye'nin GSYH'sının sadece yüzde 0,2 oranında artacağı öngörülmektedir. Buna karşın Dünya ekonomisi için beklenti yüzde 3, gelişmekte olan ekonomiler için beklenti yüzde 3,9 seviyesindedir.

Türkiye 2019 yılı için 193 ülke arasında en düşük GSYH büyüme beklentisine sahip 23. ülkedir. En çok ekonomik daralma yaşayan ülkeler, Venezuella, Libya ve İran'dır.

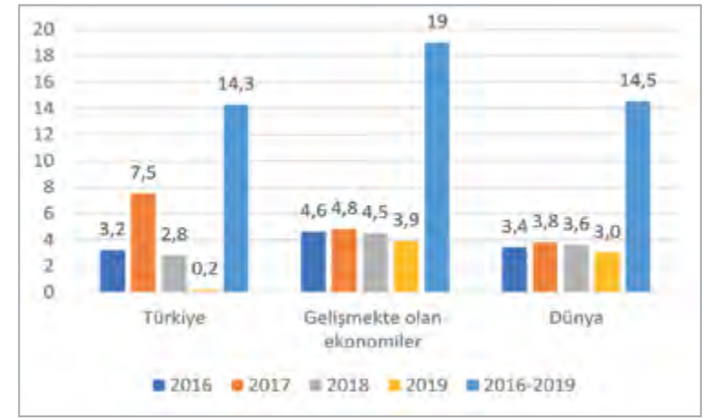

Bu süreçte kişi başına düşen GSYH Amerika Birleşik Devletler Doları (USD) karşısında ciddi bir gerileme yaşamış durumdadır. 2002-2007 yılları arasında, kredi sisteminde yaşanan değişiklikler sonrasında, bireysel borçlanmanın kışkırttığı iç tüketiminde desteği ile, kişi başına düşen GSYH 3 bin 581'den 10 bin 931 USD değerine yükselmiştir. 2009 yılında ekonomik krizin etkisi ile 8 bin 980 USD'ye gerileyen söz konusu değer, 2013 yılında 12 bin 480 USD olmuştur. 2018 yılında kişi

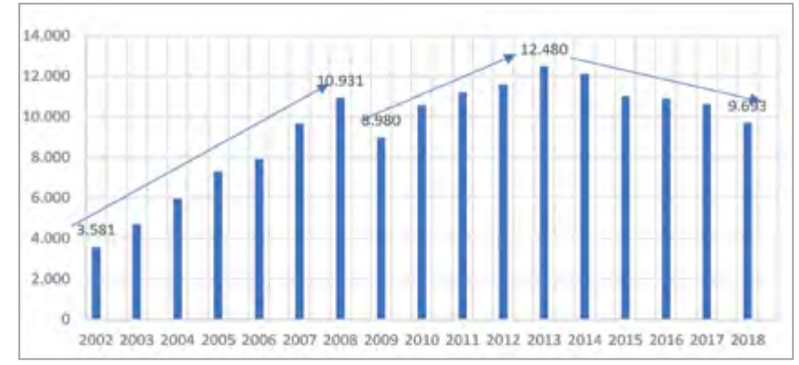

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye Ekonomisinde Haftalık Gelişmeler ve Genel Görünüm, 6 Eylül 2019, s.8

başına düşen GSYH 9 bin 693 USD ile 2008 yılının gerisine düşmüştür. IMF tahminlerine göre 2019 yılında kişi başına düşen GSYH'nın 8 bin 960 USD olacağı öngörülmektedir. Söz konusu hesaplamaya geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusu dahil değildir. Buna göre Türkiye 11 yıl öncesi ile aynı ekonomik büyüklüğe sahiptir (2007 yılında kişi başına GSYH 9 bin 66 USD'ydi).

Bu dönemde gelir dağılımında da ciddi bozulmalar gerçekleşmiştir. Nitekim 2016-2019 döneminde emeğin milli gelirden aldığı pay (işgücü ödemelerin GSYİH içindeki payı) gerilemiştir. 2016 yılında bu oran yüzde 32,2 iken 2017 yılında yüzde 30,4'e 2018 yılında yüzde 30,3'e düşmüştür.

Türkiye AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında, 2017 yılında, emeğin milli gelirden aldığı pay açısından sadece İrlanda'nın üzerinde bir orana sahiptir. AB ülkeleri için bu değer ortalama yüzde 47'dir.

Grafik- Avrupa Birliği ve Türkiye'de Emeğin Milli Gelirden Aldığı Pay (%)-En az paya sahip ilk üç ülke ve en fazla paya sahip ilk üç ülke

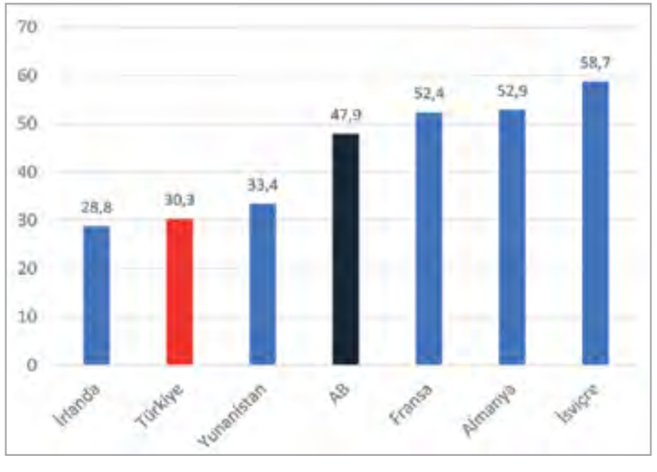

AB ülkeleri içinde emeğin milli gelirden en fazla pay aldığı ülkeler İsviçre, Almanya ve Fransa'dır. Bu ülkelerde söz konusu oran yüzde 50'nin üzerindedir. Buna karşın İrlanda'da bu oran yüzde 28,8, Yunanistan'da yüzde 33,4 seviyesindedir.

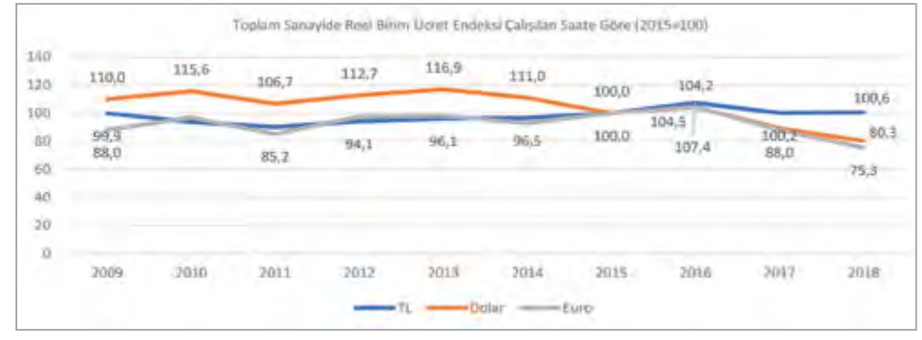

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Türkiye Ekonomisinde Haftalık Gelişmeler ve Genel Görünüm verilerinden üretilmiştir.

Faaliyet dönemimizde toplam sanayide reel birim ücretlerde de düşüş yaşandığı görülmektedir. 2015 yılına göre sanayide reel birim ücret USD karşısında Yüzde 24,7, Euro karşısında yüzde 19,7 gerilemiştir. 2019 ikinci çeyreği için reel birim ücretler USD için yüzde 21,4 ve Euro için yüzde 22,3 düzeyinde gerilemiştir.

Gelir Dağılımı Bozuluyor

Faaliyet dönemimiz Türkiye'de gelir dağılımında bozulma eğiliminin de arttığı bir dönem olmuştur. Bu eğilimi ölçmek açısından Gini katsayısı önemli bir araçtır. Söz konusu katsayı bir ülkenin milli gelirinin ülkede yaşayan vatandaşlar arasında dağılımını ölçen bir istatistiksel hesaplamadır. Hesaplama ülkenin gelir düzeyini değil, gelirin eşit paylaşılıp paylaşılmadığını ortaya çıkarır. Lorenz eğrisinden faydalanan gini katsayısı hesaplamalar sonucunda 0 ile 1 arasında bir sayı verir.

Bu sayının sıfır değeri aldığı ülkelerde milli gelir bireyler arasında eşit paylaşılıyor demektir. Katsayısı bir olan ülkelerdeki milli gelirin tamamına yalnızca bir kişi sahip oluyor anlamına gelmektedir. Ekonomik büyümeden daha fazla önemli olan, bu büyümenin kimler lehine yaşandığıdır.

Türkiye açısından gelir dağılımı eşitlikçi bir yapı göstermemektedir. Eurostat verilerine göre Türkiye için 2017 yılında Gini katsayısı 0,43'tür. Bu değere göre Türkiye AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında gelir dağılımı son derece kötüdür. AB ortalaması için söz konusu değer 27 ülke için 0,306 iken en bozuk gelir dağılımına sahip olan ülke 0,402 değeri ile Bulgaristan ve 0,378 ile Sırbistan'dır. Gelir dağılımının görece iyi olduğu ülkeler ise 0,234 ile Slovenya, 0,24 ile Çekya, 0,259 ile Finlandiya'dır.

TÜİK verilerine göre ise 2006-2014 yılları arasında sınırlı da olsa bir düzelme eğilimde görülen gelir dağılımı, 2014-2018 döneminde sert bir biçimde bozulmuştur. 2014 yılında 0,379 olan Gini katsayısı 0,403'e sert bir biçimde yükselmiştir.

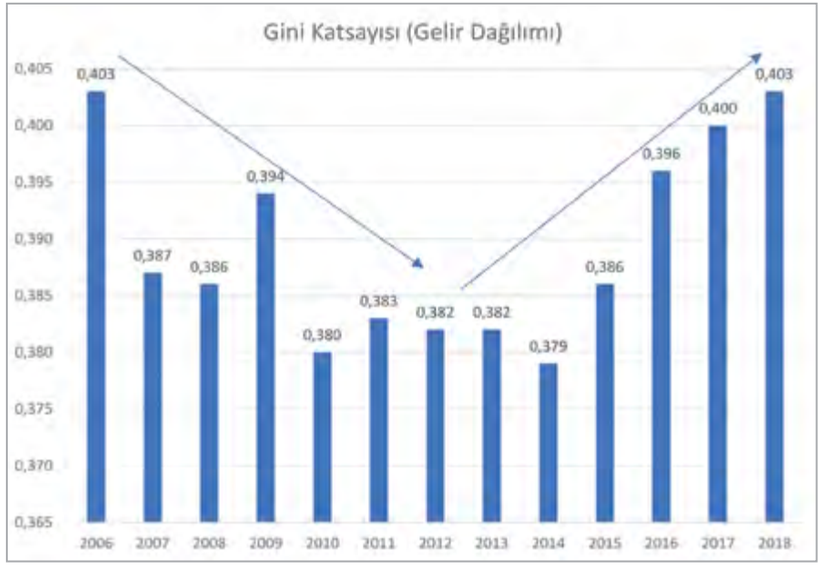

Kaynak: TÜİK

İş cinayetleri

26-27 Aralık 2015 tarihinde gerçekleştirdiğimiz 19. Merkez Genel Kurulu'muzdan bu yana İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG) verilerine göre Türkiye'de iş cinayetlerinde kaybettiğimiz sınıf kardeşlerimizin sayısı 7219 olarak gerçekleşti. Buna göre 2016 yılında 1970 kişi, 2017 yılında 2006 kişi, 2018 yılında 1923 kişi, 2019 yılının ilk 9 ayında 1320 kişi iş cinayetlerinde hayatını kaybetti.

2016 yılında yaşamını yitiren 1970 işçi işçinin 1682'si işçi ve memur, 288'i ise çiftçi ve esnaf. Yine en güvencesiz işçi bileşenleri olarak 56 çocuk, 110 kadın ve 96 göçmen işçinin can verdiğini görüyoruz. Ölümlerin en çok gerçekleştiği işkolları da sendikalaşmanın en az olduğu, güvencesizliğin hakim olduğu işkolları: 442 inşaat, 389 tarım, 265 taşımacılık, 124 ticaret/büro, 109 belediye, 96 metal ve 73 maden işçisi aramızdan ayrıldı. Şirvan'da maden işçileri, Alaşehir'de üzüm işçileri, Bor'da tekstil işçileri ve Elazığ'da sera işçileri toplu işçi katliamlarında kaybettiklerimiz.

İSİG verilerine göre 2017 yılında hayatını kaybeden 2006 işçinin 116 kadın ve 1890 erkek işçi, 18'i 15 yaş altında olmak üzere 60'ı çocuk işçidir. Çoğunluğu Suriyeli olmak üzere 88'i göçmen/mülteci işçidir. 230 işçi İstanbul'da, 93 işçi İzmir'de, 88 işçi Bursa'da, 79 işçi Antalya'da, 72 işçi Konya'da, 71 işçi Kocaeli'nde, 67 işçi Ankara'da, 65 işçi Manisa'da, 62 işçi Adana'da ve 52 işçi Denizli'de yaşamını yitirdi. İşçilerin 453'ü inşaat, 385'i tarım, 272'si taşımacılık, 154'ü ticaret/büro, 116'sı metal, 93'ü madencilik, 89'u belediye ve 65'i enerji işkolunda çalışıyordu. Ölüm nedenlerinin 446'sı trafik/servis kazası, 347'si ezilme/göçük, 317'si yüksekten düşme, 183'ü kalp krizi/beyin kanaması, 164'ü şiddet ve 135'i elektrik çarpmasıydı. Metal, madencilik ve enerji işkollarında ölümler arttı.

2018 yılında iş cinayetlerinin istihdam biçimlerine göre dağılımına baktığımızda 1573 ücretli (işçi ve memur) ve 350 kendi nam ve hesabına çalışan (çiftçi ve esnaf) yaşamını yitirdi. Yani ölenlerin yüzde 82'sini ücretliler yüzde 18'ini ise kendi nam ve hesabına çalışanlar oluşturuyor. Tarım, Orman işkolunda 457 emekçi (268 çiftçi ve 189 işçi); İnşaat, Yol işkolunda 438 işçi; Taşımacılık işkolunda 233 işçi; Ticaret, Büro, Eğitim, Sinema işkolunda 118 emekçi; Metal işkolunda 114 işçi; Belediye, Genel İşler işkolunda 88 işçi; Madencilik işkolunda 66 işçi; Enerji işkolunda 63 işçi; Konaklama, Eğlence işkolunda 47 işçi; Gıda, Şeker işkolunda 44 işçi; Savunma, Güvenlik işkolunda 42 işçi; Petro-Kimya, Lastik işkolunda 36 işçi; Sağlık, Sosyal Hizmetler işkolunda 29 işçi; Tekstil, Deri işkolunda 28 işçi; Çimento, Toprak, Cam işkolunda 21 işçi; Ağaç, Kâğıt işkolunda 17 işçi; Gemi, Tersane, Deniz, Liman işkolunda 16 işçi; İletişim işkolunda 6 işçi; Banka, Finans, Sigorta işkolunda 6 işçi; Basın, Gazetecilik işkolunda 4 işçi; Elimizdeki veriler ışığında çalıştığı işkolunu belirleyemediğimiz 50 işçi yaşamını yitirdi.

Trafik, Servis Kazası nedeniyle 408 işçi; Ezilme, Göçük nedeniyle 379 işçi; Yüksekten Düşme nedeniyle 325 işçi; Kalp Krizi, Beyin Kanaması nedeniyle 200 işçi; Elektrik Çarpması nedeniyle 113 işçi; Şiddet nedeniyle 112 işçi; Zehirlenme, Boğulma nedeniyle 82 işçi; İntihar nedeniyle 73 işçi; Patlama, Yanma nedeniyle 50 işçi; Nesne Çarpması, Düşmesi nedeniyle 40 işçi; Kesilme, Kopma nedeniyle 24 işçi; Diğer nedenlerden dolayı 117 işçi yaşamını yitirdi…

2018 yılında iş cinayetlerinin cinsiyetlere göre dağılımı şöyle: 119 kadın işçi ve 1804 erkek işçi yaşamını yitirdi…2018 yılında iş cinayetlerinin yaş gruplarına göre dağılımı şöyle:

- 14 yaş ve altı 23 çocuk işçi,
- 15-17 yaş arası 44 çocuk/genç işçi,
- 18-27 yaş arası 285 işçi,
- 28-50 yaş arası 944 işçi,
- 51-64 yaş arası 371 işçi,
- 65 yaş ve üstü 98 işçi,
- Yaşını bilmediğimiz 158 işçi yaşamını yitirdi…

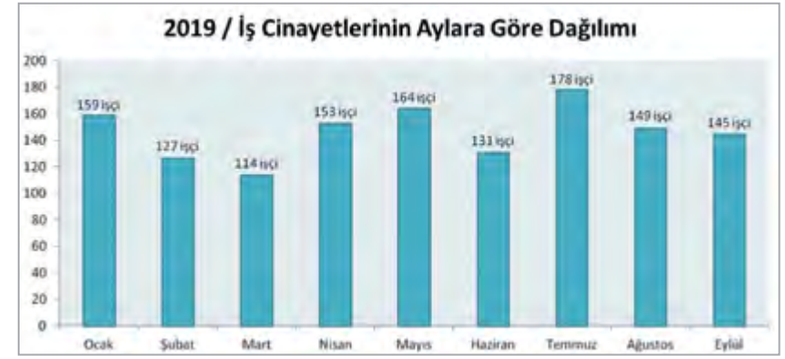

2018 yılında 110 mülteci/göçmen işçi yaşamını yitirdi. Bu işçilerin geldikleri ülkelere bakarsak: 48 işçi Suriyeli; 28 işçi Afganistanlı; 5 işçi Azerbaycanlı, 29'u diğer ülkelerdendir. 2018 yılında iş cinayetlerinde ölenlerin 48'i (yüzde 2,49) sendikalı işçi, 1875'i ise (yüzde 97,51) sendikasızdır.

Şehirlere göre iş cinayetlerine baktığımızda, iş cinayetlerinde öne çıkan ilk 5 il şunlardır; 226 ölüm ile İstanbul, 81 ölüm ile Kocaeli, 70 ölüm ile Manisa, 69 ölüm ile Bursa, 68 ölüm Antalya.

2019 yılının Ocak ayında en az 159 işçi, Şubat ayında en az 127 işçi, Mart ayında en az 114 işçi, Nisan ayında en az 153 işçi, Mayıs ayında en az 164 işçi, Haziran ayında en az 131 işçi, Temmuz ayında en az 178 işçi, Ağustos ayında en az 149 işçi ve Eylül ayında en az 145 işçi olmak üzere; Türkiye'de 2019 yılının ilk dokuz ayında en az 1320 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi…

İşsizlikte derin kriz

Türkiye işsizlik sorununu içinden geçtiğimiz süreçte daha ağır biçimde yaşamaya başlamıştır. Bu dönemi daha önceki dönemlerden ayrıştıran en önemli unsurlardan biri krizin şiddetidir.

TÜİK verilerine göre resmi işsiz sayısı 3 milyon rakamını ilk defa 2009 yılının ocak ayında görmüştü. 2005-2008 yılları arasında işsiz sayısı ortalama 2 milyon civarında seyrediyordu. Bu yıllarda işsizlik mücadele ise iki haneli rakamlarla mücadeleye indirgenmiştir. 2008 yılında ekonomik krizin etkisi ile işsizlik oranı yılı yüzde 10 ile kapattı. 2009 yılında işsizlik oranı yüzde 13,1'e fırladı.

2011 yılında ise söz konusu oran yüzde 11,1 olarak gerçekleşti. Ancak bu dönemde "işsizlikle mücadele" başlığında aktif işgücü politikaları gündeme geldi. İŞKUR, Toplum Yararına Çalışma, İşbaşı Eğitim vb. uygulamalarla işsizlik rakamlarına, işsizlik fonundaki kaynaklar üzerinden müdahalede bulunmaya başladı. İşverenlere yönelik teşvik politikaları da işsizlik fonu üzerinden uygulamaya sokuldu. İşsizlerin, işsizlik ödemesine erişiminde ciddi engeller söz konusuydu ama işsizlik girdabı içindeki yüzbinlerce insan, İŞKUR programları kapsamında, sigorta primleri yatmaksızın, meslekleri ile ilgisi olmayan işlerde çalıştırıldı. Stajyerlik, çıraklık uygulamaları geniş bir alana yayıldı. Türkiye işçi sınıfı, bildiğimiz çalışma ilişkilerinin dışında yeni bir istihdam biçimi ile karşı karşıya kaldı. "Harçlıkla çalışanlar", "hayrına çalıştırılanlar", "işsizin parası ile çalıştırılanlar". İŞKUR işbaşı eğitim programlarını "bir işçi senden bir işçi benden" diyerek yaygınlaştırmaya çalıştı. Elbette ki bu durum, işsizlik krizine çözüm olmasa da işsizlik verilerinde görece bir düşüşe katkı verdi.

2011 yılından 2018 yılına kadar, kış ayları haricinde işsizlik oranı iki haneli oranlara ulaşmadı. Ancak 2018 yılı ekim ayından bu yana işsizlikte çift haneli rakamlar aralıksız devam ediyor. İşsizlik oranlarının mevsimsel etki ile gerilediği 2019 yılı temmuz döneminde bile işsizlik oranı yüzde 12,5 olarak gerçekleşti. Bu tüm temmuz dönemleri için bir rekor. Bu verilere göre Türkiye işsizliği 2008-2009 krizinden bile daha ağır bir biçimde yaşıyor. 2009 yılının temmuz döneminde işsizlik oranı yüzde 12,1 ile yine rekor seviyelerde gerçekleşmişti. Ancak daha dikkat çekeni genç işsizler için işsizlik oranındaki yükseliş. 2008-2009 krizinde yüzde 20'lerin üzerine çıkan genç işsizliği, Temmuz 2019'da tarihi rekorunu kırarak yüzde 27,1 olarak gerçekleşti. 2009 yılının temmuz ayında söz konusu oran yüzde 21,3, 2005 yılının temmuz ayında ise yüzde 16,5'ti.

İşsiz Sayısı (Temmuz Dönemi)- Bin Kişi

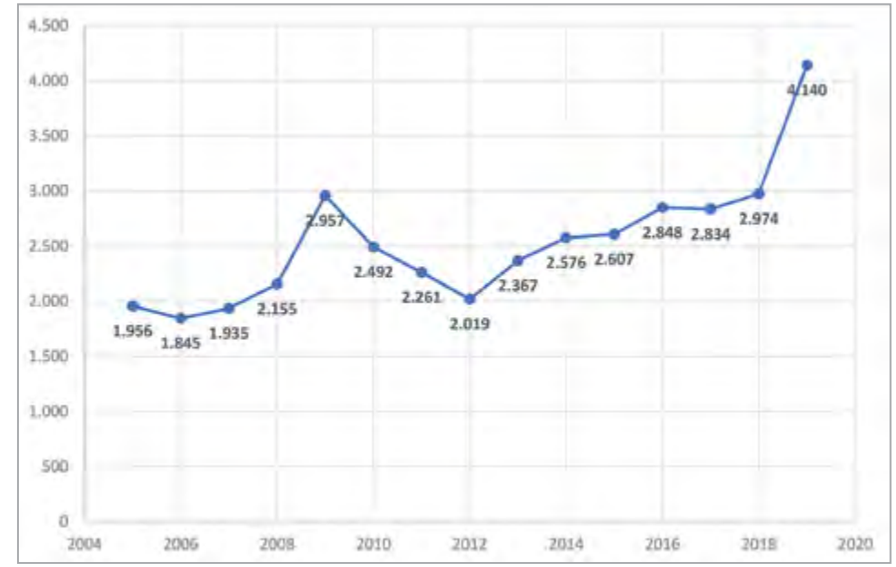

TÜİK Zaman serisi- Temel işgücü göstergeleri, 2005-2014 Ocak, yeni seriye uyarlanmış

2005 Temmuz ile 2019 Temmuz dönemlerini karşılaştırdığımızda işsiz sayısının 1 milyon 956 binden, 4 milyon 140 bine fırladığını görüyoruz. Buna göre işsiz sayısı 15 yıl öncesine göre 2 kattan fazla artış kaydetmiş durumda. Hem de İŞKUR tarafından çeşitli kurumlarda, "ücretleri" işsizlik fonundan karşılanmak üzere, çalışmaya gönderilen işsizler, çalışan olarak işgücü istatistiklerine yansımasına rağmen. 2009 yılı krizinde böyle bir kategori söz konusu değildi.

Bütün bu veriler, işsizlik gerçeğini anlamak açısından elverişli olsa da son derece dar bir tanım üzerinden ortaya konuluyor. TÜİK işsizlik hesaplamasına referans döneminde, sadece son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan, 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak değerlendiriyor. DİSK-AR 10 yıla yakın bir süredir bu verilerin yanında geniş tanımlı işsizlik kavramı üzerinden hesaplamalar yapıyor. DİSK-AR'ın iş aramaktan umudunu kestiği için son 4 haftadan uzun süredir iş aramayan ümitsiz işsizleri, iş aramayıp çalışmaya hazır olanları, zamana bağlı eksik istihdam edilenleri ve mevsimlik çalışanları da işsiz olarak hesaplamaya dahil ettiği işsizlik verileri ise, işsizlik gerçeğinin boyutlarını daha net bir biçimde ortaya koyuyor.

DİSK-AR bu kapsamda Temmuz 2019 dönemi için Geniş Tanımlı İşsizlik Oranı'nı yüzde 21, Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı'nı ise 7 milyon 364 bin kişi olarak açıkladı. DİSK-AR raporuna göre son 1 yılda genç işsizliği 7,2 puan artarak yüzde 19,9'dan yüzde 27,1'e yükseldi. Kadın işsizliği yüzde 2,4 puan artarak 14,3'ten yüzde 16,7'ye yükseldi. Genç kadın işsizliği 7,7 puan artarak yüzde 25,6'dan

yüzde 33,3'e yükseldi. Bu süreçte tarım dışı genç kadın işsizliği ise en yüksek işsizlik türü olmaya devam etti. Temmuz 2018'de yüzde 32,2 olan tarım dışı genç kadın işsizliği Temmuz 2019'da rekor bir seviyede, yüzde 41,2 olarak gerçekleşti.

İşsizlik Türleri (Temmuz 2018-Temmuz 2019) (%)

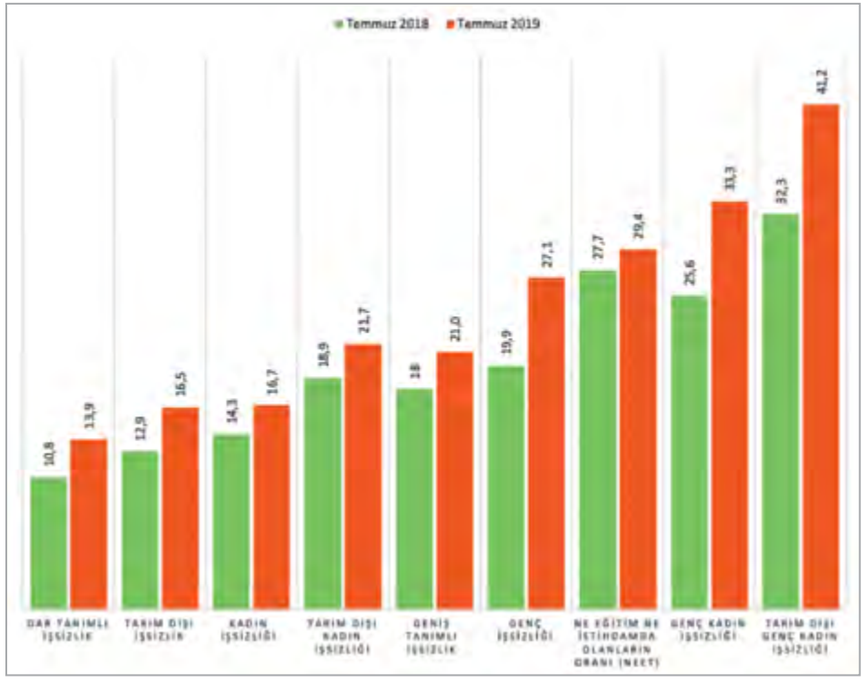

Kaynak: DİSK-AR

TÜİK verileri üzerinden, yaptığımız hesaplamaya göre kayıtdışı çalışanların sayısı da bu dönemde önemli bir artış kaydetti. Haziran döneminde 10 milyonu aşan kayıtdışı istihdam, temmuz döneminde 10 milyon 279 bine ulaştı. Bu veride bir rekora işaret ediyor. Tarımdaki çözülme ile düşüş trendine girmiş olan kayıtdışılık yeniden yükseliş eğiliminde. Kayıtdışı çalışanların oranı ise yüzde 36,05 ile 2014 yılından bu yana en yüksek düzeyde.

Temmuz Dönemleri İçin Kayıtdışı İşçi Sayısı (bin kişi) ve Oranı

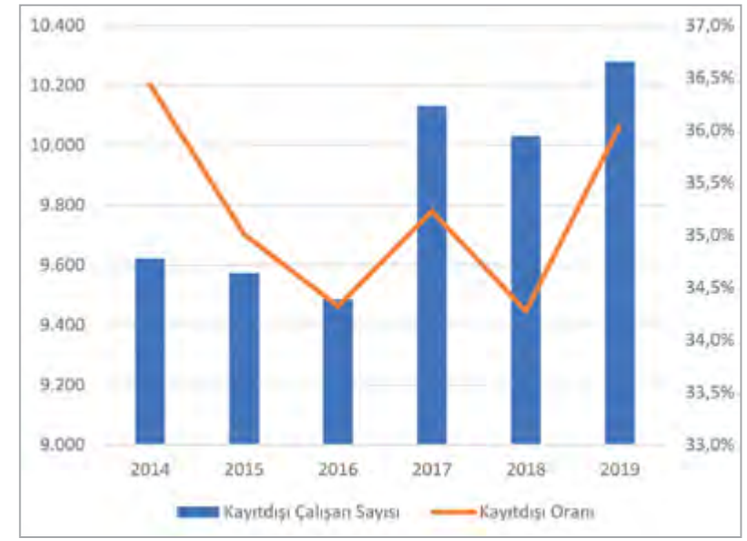

İşsizlerin büyük bir kesimi (1 milyon 702 bini ve yüzde 41'i) geçici bir işte çalıştığı ve iş bittiği için işsiz kalmış. İşten çıkartıldığı için işsiz kalanların sayısı ise 563 bin. Bu veriler işsizliğin en önemli nedenin geçici çalışma olduğunu ortaya koyuyor. Bu iki kategoride yer alan işsizlerin sayısı 2004 yılında toplam 1 milyon 182 bindi. Bugün toplamda yaklaşık iki kat artışla 2 milyon 265 bine ulaştı.

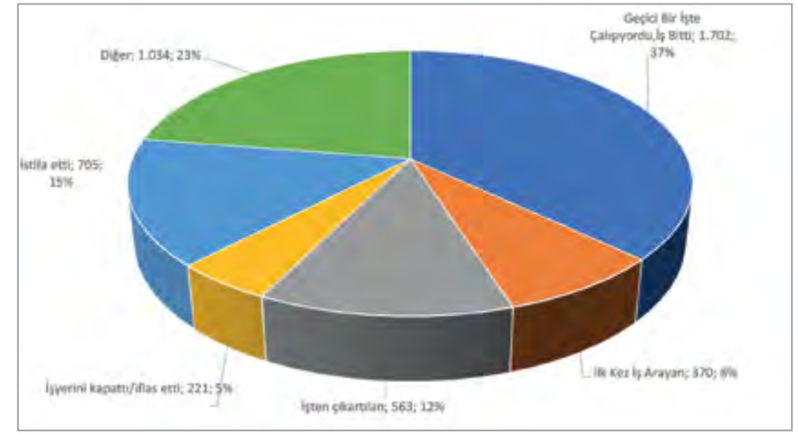

Tüm veriler işsizlikte derinleşen bir kriz olduğunu ortaya koymaktadır. Güvencesiz ve geçici işlerin giderek yaygınlaşması, kriz koşullarında hızla vazgeçilen bir işgücünün ağırlığının artmasına neden olmuş durumdadır. Bu süreçte kayıtdışılık artarken, özellikle kadınların ve gençlerin işsizliği çok ciddi boyutlarda yaşadığı görülmektedir.

Sonuç olarak esneklik ve aktif işgücü politikaları ekseninde ortaya konulan politikalar iflas etmiş durumdadır. İşsizlik sigortası işverenlere, işsizlerden çok daha fazla kaynak sağlamaktadır. İşsizliğe karşı kalıcı adımlar atmak yerine, sermaye kesimlerinin beklentilerine odaklanılan çözümler sorunu derinleştirmektedir. Haftalık resmi çalışma süresinin gelir kaybı olmaksızın düşürülmesi, fazla mesailerin sınırlandırılması, yıllık ücretli izin süresinin artırılması, sendikalaşmanın ve iş güvencesinin güçlendirilmesi gibi konular ise ne yazık ki tartışılmamaktadır.

Enflasyon

Enflasyon, fiyatlar genel düzeyinin etkili bir şekilde devamlı yükselmesi nedeniyle paranın sürekli olarak değer kaybetmesi, bunun sonucu olarak da tüketicilerin satın alma gücünü yitirmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım çerçevesinde enflasyon çeşitli mal ve hizmetlerin fiyatlarında yaşanan artış veya düşüşlerin ortalama olarak yansımasını temsil etmektedir. Fiyatlardaki eğilimin tespit edilmesi için kullanım yaygınlığı olan çeşitli mal ve hizmetlerde ki değişimler izlenmekte ve fiyat indeksi oluşturulmaktadır. Türkiye'de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından oluşturulmuş Üretici ve Tüketici Fiyat Endeksleri bulunmaktadır. Söz konusu endeksler, fiyat hareketlerinin takibi, ücret ve maaş artışlarının belirlenmesi, hayat pahalılığının ölçülmesi gibi pek çok alanda kullanılmaktadır.

Dolayısı ile enflasyondaki hareketler doğrudan doğruya alım gücüne etki eden bir role sahiptir. Bu çerçevede emekçiler açısından alım gücü iki önemli değişkence belirlenmektedir. Bunlardan birincisi ücret artışlarının enflasyon artışlarını ne ölçüde karşılayıp karşılamadığı, ikincisi ise enflasyon rakamları belirlenirken esas alınan madde sepetinin, zorunlu ve temel ihtiyaçları ne oranda temsil ettiğidir. Ücretlerin artışlarının enflasyondaki artışları karşılayıp karşılamadığı, bu iki verinin karşılaştırması üzerinden tespit edilebilir. Bu yolla reel ücret kayıpları, ya da ücret düzeylerinde reel artış ölçülebilir.

Ancak, enflasyon sepetini oluşturan madde gruplarının toplumun zorunlu ve temel ihtiyaç maddelerini ne oranda temsil ettiği daha önemli bir konudur. Eğer seçilen madde sepetinde, zorunlu gereksinim duyulan ürünler yanında, toplumun zorunlu gereksinimlerini karşılamayan, teknolojik gelişmeye koşut olarak fiyatları gerileyen ürünlerle, az kişiyi ilgilendirdiği halde parasal olarak ağırlığı ile madde sepetini etkileyen ürünler yer alıyor ve bu ürünlerin varlığı enflasyonu aşağıya çekiyorsa, ya da madde sepetinde ve ağırlıklarda yapılan oynamalar sonucunda enflasyon endeks rakamı geriliyorsa, bu durum istatistiklere yansımayan gizli bir yoksullaştırmanın önünü açmaktadır.

Tabloda 2003 Ağustos ile 2019 Ağustos dönemlerinde, resmi enflasyon oranında ücret artışlarının, emekçilerin alım gücünü nasıl etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla enflasyon oranında yapılan artışlar, emekçileri kimi temel madde gruplarında ağır kayıplar yaşamasına neden olmuştur. Bununla birlikte enflasyon hedeflemesi ile yapılan artışlar ise kayıpları daha da artırmıştır.

16 yıllık dönemde enflasyon karşısında, sebze için alım gücü yüzde 34 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla ücreti enflasyona dayalı olarak artan bir işçi, 16 yıl öncesine göre alım gücünün üçte birini yitirmiştir. Söz konusu oran Meyvelerde yüzde 18,7, ette yüzde 13,9, ekmek ve tahıllarda

yüzde 13,4, süt, peynir ve yumurta grubunda yüzde 5,9, balıkta yüzde 5, katı ve sıvı yağlarda yüzde 4,9 kaybetmiştir. Alım gücü artışının yaşandığı yegane alan "şeker, reçel, bal, çikolata ve şekerlemeler" grubudur.

Gıda Grupları	Oran
Sebze	-34,3%
Meyveler	-18,7%
Başka yerde sınıflandırılamayan diğer gıda ürünleri	-16,3%
Et	-13,9%
Ekmek ve tahıllar	-13,4%
Süt, peynir ve yumurta	-5,9%
Balık	-5,0%
Katı ve sıvı yağlar	-4,9%
Şeker, reçel, bal, çikolata ve şekerlemeler	17,3%

Alım gücü kaybı aynı hesaplamaya göre ev kiralarında yüzde 15,4, katı yakıtlarda yüzde 18,3, gazda yüzde 11'dir. Kayıp kırtasiye ve çizim malzemelerinde ise alım gücü kaybı yüzde 17,6 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşın alım gücü teknolojik ürünlerde, giyside ve ulaşımda ciddi oranda artmış durumdadır.

Güncel Enflasyon sepeti otomobil fiyatlarına ekmek fiyatlarının 3 katından daha fazla duyarlı durumdadır. Temel harcama kalemlerindeki artış ile resmi enflasyon arasındaki fark işçilerin hayat pahalılığını daha derin bir biçimde hissetmesine neden olmaktadır. Ayrıca hesaplamaların 12 aylık ortalamalar üzerinden değil, bir önceki yılın aynı ayına göre yapılması da bu sürece katkı yapmaktadır.

Tabloda Tüketici Fiyat Endeksi'ni (TÜFE) en çok etkileyen ürünlerin ağırlıkları verilmiştir. Buna göre 10 ürün toplam enflasyonun yüzde 31'ini oluşturmaktadır. Bu ürünler arasında en fazla öne çıkan araba fiyatlarıdır. Dizel ve benzinli araçların enflasyon içindeki ağırlığı yüzde 7'dir. Buna karşın ekmeğin ağırlığı yüzde 2,1 düzeyinde kalmaktadır.

MADDE	AĞIRLIK (%)
Otomobil (Dizel+Benzin)	7,0
Kiracı Tarafından Ödenen Gerçek Kira	4,8
Benzin+Mazot+LPG Dolum Ücreti	4,4
Sigaralar	3,9
Cep Telefonu Görüşme Ücreti	2,1
Ekmek	2,1
Su Faturası	1,9
Dana Eti	1,8
Doğalgaz	1,8
Mücevher (Altın)	1,2
Toplam	31,0

Açlık ve yoksulluk sınırı

Açlık ve yoksulluk sınırı Sendikamızın araştırma faaliyetlerini yürüten Birleşik Metal İş Sendikası Sınıf Araştırmaları Merkezi (BİSAM) tarafından her ayın ilk haftasında, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Tüketici Fiyat Endeksinin açıklanmasını takiben kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Araştırmada, BİSAM tarafından Sağlık Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyabetik bölümünün hazırladığı Türkiye'ye Özgü Beslenme Kalıbı'nın, farklı kaynaklardan elde edilen verilerle değerlendirilerek yenilenmesi sonucunda elde edilen BİSAM beslenme kalıbı dikkate alınmıştır. Elde edilen beslenme kalıbı her ay açıklanan TÜİK madde fiyatları ile değerlendirilerek, kişinin ihtiyacına göre yapması gereken gıda harcamasının tutarı tespit edilmektedir. Ağustos 2019 dönemi öncesinde madde grup ağırlıkları basit ortalama üzerinden hesaplanırken, bu dönem ile birlikte her madde grubu kendi içinde ağırlıklandırılmış ve dikkate alınan madde sayısı artırılmıştır. TÜİK verileri dikkate alınarak yaptığımız hesaplamada esas alınan kalori miktarları şunlardır:

- 4-6 yaş çocuk için 1963 kalori
- 15-18 yaş çocuk için 3244 kalori
- Yetişkin bir erkek için 2953 kalori
- Yetişkin bir kadın için 2658 kalori

4 Kişilik ailenin sağlıklı beslenmek için yapması gereken minimum aylık gıda harcaması AÇLIK SINIRI olarak belirlenmektedir. Bu verinin Hanehalkı tüketim harcamasına dağıtılması ile elde edilen veri ise bize YOKSULLUK SINIRINI vermektedir. Tüketim Harcama Kalıbı dikkate alınırken, tüm içecekler, tütün ve gıda harcamaları bir kalem olarak belirlenmiştir.

Yoksulluk sınırı hesaplanırken, TÜİK Hanehalkı Bütçe Anketi Tüketim Harcaması Araştırması 2016 yılı sonuçlarının, 3. yüzde 20'lik dilimin tüketim harcamaları dikkate alınmıştır. Söz konusu tüketim grubu Türkiye'de nüfusun yüzde 40 ila yüzde 60'ı arasındaki kesimidir.

Yetişkin erkek ve kadınlar için 18-50 yaş grubu, 10-18 yaş grubu için erkek çocuk dikkate alınmıştı.

BİSAM, Eylül 2019 dönemi için açlık ve yoksulluk sınırı verilerini hesaplamıştır. Hesaplamaya göre dört kişilik bir ailenin sağlıklı bir biçimde beslenebilmesi için, günlük en az 67.11 TL, aylık 2.013 TL'lik harcama yapması gerekmektedir.

Tablo 1- Sağlıklı beslenmek için yapılması gereken asgari zorunlu gıda harcamaları

Günlük Zorunlu Gıda Harcamaları	*Harcama Tutarı*
Yetişkin Kadın	17,23
Yetişkin Erkek	17,83
10-18 Yaş Çocuk	19,27
4-6 Yaş Çocuk	12,78
Günlük Toplam	67,11
AÇLIK SINIRI	2.013

Not: Yuvarlamalardan kaynaklı toplamda farklılıklar olabilmektedir.

Buna göre yetişkin bir kadının sağlıklı beslenmesi için yapması gereken harcama tutarı 17.23, yetişkin bir erkeğin 17.83, 10-18 yaş arası bir çocuğun 19.27, 4-6 yaş arası bir çocuğun ise 12.78 TL'dir. Bu verilere göre yoksulluk sınırı da 6 bin 964 TL olarak tespit edilmiştir.

Dört kişilik bir ailede her ferdin sağlıklı beslenmesi için alması gereken gıdaların minimum maliyeti yaşa ve ürün grubuna göre farklılık göstermektedir. Günlük harcamalarda Eylül 2019'da en yüksek maliyet grubunu peynir/çökelek grubu 16.85 TL'lik harcama gereksinimi ile oluşturmaktadır. Et, tavuk ve balık grubu için yapılması gereken minimum harcama tutarı ise 14.08 TL'dir. Süt ve yoğurt için yapılması gereken harcama tutarı 8.26, sebze ve meyve için yapılması gereken harcama miktarı 7,99 TL, ekmek için yapılması gereken harcama tutarı günlük 4.49 TL'dir. Katı yağ 3.66 TL'lik, sıvı yağ ise 1.32 TL'lik masraf yapılması gereken ürün gruplarıdır. Yumurta için 0.82, şeker, bal, reçel ve pekmez için ise 2,71 TL harcama yapılması gerekmektedir.

Tablo 2- Gıdaların Yaş Gruplarına Göre Günlük Maliyeti (TL)

Gruplar	TL OLARAK İHTİYAÇLAR				
1.grup	4-6 Yaş	10-18 yaş	Yetişkin erkek	Yetişkin kadın	Toplam
Süt, yoğurt	1,81	2,32	2,07	2,07	8,26
Peynir, çökelek	4,70	4,70	3,76	3,76	16,93
2. grup					
Et, tavuk, balık	1,66	4,14	4,14	4,14	14,08
Yumurta	0,33	0,16	0,16	0,16	0,82
Kurubaklagil	0,28	0,37	0,83	0,83	2,30
3. grup					
Sebze, meyve	1,20	2,00	2,40	2,40	7,99
4.grup					
Ekmek	0,56	1,40	1,69	0,84	4,49
Pirinç, bulgur, makarna, un	0,31	0,63	0,50	0,47	1,92
Katı yağ	0,46	1,37	0,92	0,92	3,66
Sıvı yağ	0,17	0,50	0,33	0,33	1,32
Yağlı tohum	0,55	0,55	0,27	0,55	1,91
Şeker	0,16	0,21	0,16	0,16	0,69
Bal, pekmez, reçel vb.	0,60	0,90	0,60	0,60	2,71
Toplam	12,78	19,27	17,83	17,23	67,11

Daha dar bir gruplandırmaya göre harcamalarda süt ve süt ürünlerinin payı yüzde 37,5 ile en yüksek paya sahiptir. Sebze ve meyvenin harcamalar içindeki payı yüzde 11,9 olmuştur.

Grafik 1- Yapılması gereken harcamaların ürün gruplarına göre dağılımı

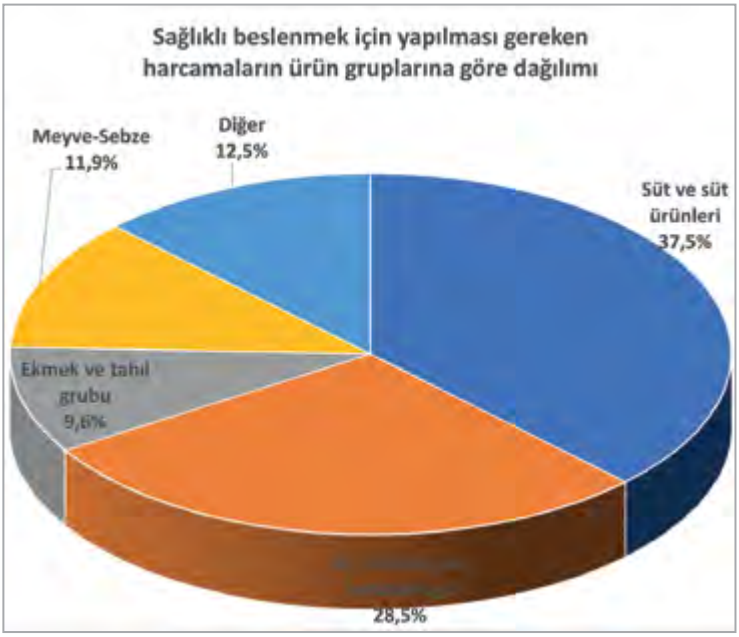

Açlık sınırı İstanbul, İzmir ve Ankara için de hesaplamıştır. Buna göre sağlıklı beslenmenin maliyetinin en yüksek olduğu il 2.214 TL ile İzmir olurken, İstanbul'da sağlıklı beslenmenin maliyeti 2.118 TL, Ankara'da ise 1.956 TL'dir.

Açlık sınırı 2003 yılı Eylül ayında 437 TL idi. Buna göre 16 yılda açlık sınırındaki artış yaklaşık 4.61 kat oldu. Aynı dönemde resmi enflasyondaki artış ise 4.21 kat olarak gerçekleşmiştir. Buna göre resmi enflasyon oranındaki artış mutfakta yüzde 8.7 yoksullaştırdı.

Sonuç olarak siyasi, iktisadi ve sosyal gelişmelerin değerlendirmesini yaptığımızda işsizlik, yoksulluk, eşitsizlik ve adaletsizliğin hüküm sürdüğü bir tabloyla karşı karşıya kaldığımızı çok net olarak görüyoruz.

Çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki yıllardır Türkiye'yi yönetenler gelişmeyi, yoksulların refah düzeylerini arttırarak değil tam tersine emekçilerin sırtından gerçekleştirip zenginlerin servetlerine servet katmaları olarak anlamakta ve politikalarını bu doğrultuda uygulamaktadır.

Biz emekçiler, bu tabloyu değiştirmek gerektiğini tartışılmaz bir gerçek olarak görmek ve bu sömürü düzeninden kurtularak, işçi sınıfının önderliğinde kurulacak yeni bir toplumsal düzeni hayata geçirmek için hep birlikte mücadele vermek zorundayız.

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİ

Dünyada ve ülkemizde kadın hareketi, geçmişten bugüne biriktirdiği deneyimle, kendine özgü mücadele biçimleri ve talepleriyle giderek yükseliyor. Bu mücadeleyi veren kadınların başlıca talepleri; kamusal ve özel alanda eşitlik, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın son bulması, kendi bedeni ve hayatı üzerinde karar alma hakkı olarak birkaç ana başlık altında toplayabiliriz. Bu mücadele ekseninin kadını ikincil hale getiren yasal düzenlemelerden kadının toplumsal yaşamındaki konumunu belirleyen toplumsal yargıların ortadan kaldırılmasına, çocuk istismarına, doğanın korunmasına ve işçi sınıfı ile ortaklaşan taleplere kadar genişletmek mümkündür.

Kadın hareketi, tarih boyunca kamusal ve özel alanda kadına biçilen role ve erkek egemenliğine karşı mücadeleyi önüne koymuştur. Kadınların gerek işçi ve sendika hareketi içindeki varlığı ve çabaları, gerekse bağımsız özgürlük ve eşitlik taleplerine dayanan birinci ve ikinci dalga feminist hareketin kadın mücadelesinin önünü açan teorik tespitleri ve pratiği, kadın hareketini yükselten ve yaygınlaştıran bir işlev görmüştür. 1800'lü yıllardan başlayarak günümüze kadar oy hakkı mücadelesi genişleyerek, çalışma hayatına yönelik taleplere, kadına yönelik şiddete karşı mücadeleye, kürtaj hakkına, kamusal alanda eşitlik talebiyle kadına yönelik ayrımcılığa karşı mücadeleyi merkezine alan bir mücadele hattı izlemiştir. Kadın hareketinin mücadelesi sadece kadın merkezli olmamış, iktidarların toplumsal adaleti sarsan uygulamalarına karşı, bir parçası olduğu işçi sınıfının mücadelesiyle de kesişmiştir.

Yükselen Kadın İşçilerin Mücadelesi ve 8 Mart

Sanayi devriminin ardından kadınlar tekstil sektöründe düşük ücretli işçiler olarak çalışmaya başladılar. Tekstil fabrikalarında işe giren kadınların çoğunluğu henüz evlenmemiş genç kadınlardı. Ailelerinden ayrılarak fabrika sahiplerinin ayarladığı ve sıkı kuralların olduğu pansiyon ve yurtları kiralıyorlardı. Kötü çalışma koşulları, 15-16 saatlik çalışma süreleri kadınları örgütlenmeye, birlikte mücadeleye itti. 1834'te ücretlerinin yüzde 15 düşürülmesine karşı greve çıkan ama örgütsüz olduklarından başarıya ulaşamayan kadınlar, 1840'larda çalışma gününün 10 saate indirilmesi kampanyası için imza toplamaya başladılar. Amerika'da işçi kadınların ilk örgütü, Lowell Kadın İşçileri Reform Derneği (Lowell Female Labor Reform Association-LFLRA) 1845'te kuruldu. Başta sadece ileri işçi kadınların oluşturduğu küçük bir komiteyken üye sayısı giderek artan bir örgüte dönüştü. Örgüt, yayın organı olarak "Voice of Industry" (Endüstrinin Sesi) gazetesini kullanarak daha çok kadın işçiye ulaştı.

18. yüzyılın sonları Amerika'da ve Avrupa'da sanayi işçilerinin grevlerinin yükseldiği bir dönem oldu. New York'ta 40 bin tekstil işçisi direnişe geçti. Başlıca talepleri; çalışma saatlerinin düşürülmesi, insanlık dışı çalışma koşullarının düzeltilmesi, ücretlerin yükseltilmesi, kadın işçilerin eşit haklara sahip olmasıydı. Artık kadınlar, çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadelesinin içindeydi, hatta kimi dönemlerde bu mücadeleye öncülük edeceklerdi.

Amerika'yı sarsan ve Avrupa'ya yayılan bu grevden sonra, 1910 yılında, II. Enternasyonal'in Danimarka'nın Kopenhag kentinde gerçekleştirdiği konferansta, Clara Zetkin, Amerikalı dokuma işçisi kadınların mücadelelerinden de hareketle, kadınlar için uluslararası bir mücadele günü ilan edilmesini önerdi. Böylece 8 Mart, kadınların cinsel ve sınıfsal sömürüye karşı, eşit ve özgür bir yaşam talebiyle, haklarına sahip çıktığı uluslararası bir mücadele günü olarak tarihe geçti ve böylece kadın haklarının gelişmesinde önemli bir aşama kaydedilmiş oldu.

Oy hakkı Mücadelesi

Tekstil işçisi kadınların mücadelesi kadınların oy hakkı için başlattıkları mücadeleye ışık tuttu. Seçme ve seçilme hakkı, kadınların uzun soluklu çetin mücadelelerinin sonucunda elde edilebildi. 19 Eylül 1893'te, ilk kez kadınlara parlamento seçimlerinde oy kullanma hakkını tanıyan ülke Yeni Zelanda oldu. 1919'da kadınlar seçilme hakkını da elde ettiler.

Kadınların oy hakkı için en çetin mücadelenin verildiği ülkelerden biri İngiltere'ydi. Sufrajet adı ile kurulan kadın örgütü radikal eylemlere imza attı. Cezaevlerinde açlık grevleri, intihar eylemleri düzenlediler. Bunlardan biri Londra'da yaşandı: "Londra yakınlarındaki Epsom'da yapılan ve dünyanın en eski at yarışlarından biri olan "Epsom Derby" adlı at yarışı tüm heyecanıyla devam ediyordu. Kral ve Kraliçe de hipodromdaki yerlerini almıştı. Davison, birden güvenliği ve bariyerleri aşarak yarış pistine fırladı ve Kral V. George'ın atının önüne dikildi. Finişe doğru son sürat geldiği için jokey atı durduramadı ve eylemci kadın, yarış atının altında kaldı. Görgü tanıkları, o esnada Emily Davison'ın "Suffrage" diye bağırdığını aktarıyordu. Bu ifade İngilizcede "seçme hakkı" anlamına geliyordu. Hastanede tedavi altına alınan Davison, dört gün süren yaşam savaşını kaybetti."[1] Emily Davison'un ölümünden sonra 6 Şubat 1918 tarihinde, kısıtlı da olsa 30 yaşın üzerinde ve belirli miktarda mal varlığı olan kadınlara, seçimlere katılma hakkı tanındı.

30 Kasım 1918'de çıkarılan yasayla seçme hakkı elde eden Alman kadınlar, 19 Ocak 1919'daki seçimlerde ilk kez oy kullandı. Diğer ülkelerde kadınların mücadelesi çok daha zorlu ve uzun oldu. Örneğin İsviçre'de kadınların seçimlere katılma hakkı 1971 yılında tanındı. Suudi Arabistanlı kadınlar ise ilk kez 2015 yılında yerel seçimlerde belediye meclisi üyelerini seçmek için sandık başına gitti.

Türkiye'de ise kadınlar, seçme ve seçilme hakkını pek çok Avrupa ülkesinden önce elde etmiştir. Türkiye'de oy hakkı mücadelesi Osmanlı'nın son dönemlerine kadar uzanmaktadır ve başlangıcında bir grup aydın kadının dillendirdiği, erkeklerle eşit siyasal haklar talebi vardır. Nihayet, kadınların Türkiye'de ve dünyada hızla yayılan mücadelesinin de etkisiyle kadınların seçme ve seçilme hakkı ülkemizde, 5 Aralık 1934'te kabul edilen yasa ile tanınmıştır.

[1] https://www.dw.com/tr/se%C3%A7me-hakk%C4%B1n%C4%B1n-radikal-sava%C5%9F%C3%A7%C4%B1lar%C4%B1-s%C3%BCfrajetler/a-42464197

ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Kadınların mücadelesi birçok uluslararası sözleşmenin de yapılmasına neden oldu. Kadının konumunu güçlendiren, kadına yönelik ayrımcılığa ve şiddete karşı yasal düzenlemeler hayata geçirildi. 1979 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) bunlardan biridir.

Sözleşmeye kadına yönelik ayrımcılık netleştirilerek; kadınların medeni durumuna bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran ya da bunu amaçlayan cinsiyete bağlı olarak yapılan bir ayrım, mahrumiyet veya kısıtlama olarak tanımlamıştır. Böylece Türkiye'nin de altına imza attığı bu sözleşmeye göre devletler her alanda kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

İstanbul Sözleşmesi

Bir diğer uluslararası anlaşma ise kadına yönelik şiddetin önlenmesi için hazırlanan ve devletlerin onayına sunulan İstanbul Sözleşmesi'dir. Türkiye'nin ilk imzacısı olduğu bu sözleşme "Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" başlığını taşımaktadır ve kadına yönelik şiddet konusunda bağlayıcılığa sahip ilk uluslararası sözleşmedir. Bu nedenle yalnızca sözleşmeyi onaylayan ilk devlet olan Türkiye açısından değil Avrupa Konseyi'ne üye tüm diğer devletler bakımından da son derece önemli bir yere sahiptir. 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açılan Sözleşme, 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girmiştir.

İstanbul Sözleşmesi kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, korunması, kadınlara yönelik şiddetin faillerin kovuşturulması, yargılanması ve cezalandırılması için hazırlanmış detaylı bir sözleşmedir. Ayrıca, sözleşmenin gereklerinin yerine getirilip getirilmediğini denetlemek için oluşturulacak ve kadına yönelik şiddet alanında uzman üyelerden oluşan GREVIO (Kadınlara Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu) adlı organın oluşturulmasını, görevlerini ve işleyişini düzenleyen hükümleri de kapsamaktadır.

Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Sözleşme - ILO

Bir diğer önemli sözleşme, çalışma hayatında kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak hazırlanan ILO'nun 190 sayılı "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına ilişkin Sözleşme" başlığını taşımaktadır ve 21 Haziran 2019 tarihinde Cenevre'de yapılan ILO konferansında kabul edilmiştir.

IndustriALL Taahhütname

Özellikle başta Avrupa sendika ve konfederasyonları olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde sendikalar kadına yönelik şiddetin önlenmesi için harekete geçti. ILO tarafından hazırlanan ve ILO'nun 100. Yılına denk gelen şiddet ve taciz sözleşmesinin hazırlanması ve konferans tarafından kabul edilmesi için çalışmalar, kampanyalar yürüttüler. Bu üst örgütlerden birisi de üyesi olduğumuz IndustriALL'dır. IndustriALL (Küresel Sendikalar) üyesi olan sendikaları işyerlerinde kadına yönelik şiddete karşı tutum almaya çağıran bir metin yayınladı.

IndustriALL Kadın Komitesi, 7 Kasım 2017 tarihinde Kolombo, Sri Lanka'da yapmış olduğu toplantıda "Sendikalar Kadına Şiddete Hayır diyor!", "Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize Hem İşyerimizde Hem de Sendikamızda Hayır!" başlığı altında bir taahhütname hazırladı ve üyesi olan tüm sendikaları, işyerlerinde ve sendikalarda ortaya çıkabilecek şiddet ve tacize karşı net bir duruş göstermeye ve bunları önlemek için bir dizi çalışmayı gündemlerine almaya çağırdı.

IndustriALL, dünya genelinde 140 ülkede aralarında metal, petrokimya, lastik, kâğıt, maden, tekstil, cam, çimento, enerji sektörlerinin de olduğu tüm imalat sektörlerinde çalışan 50 milyondan fazla işçiyi temsil ediyor. Ayrıca IndustriALL karar alma organlarının her kademesinde kadınların daha güçlü temsil edilmesini eşit haklar konusunda devam eden çalışmaların bir parçası olarak görmektedir. Çünkü kadınların yerel, ulusal ve küresel düzeyde temsillerini artırmak ve güçlendirmek için üye sendikalarıyla birlikte çalışmayı öngören bir küresel sendikadır. Bu nedenle %40 oranında kadın temsilini bütçeler ve programlar hazırlanırken, sektörel çalışmalar yaygınlaştırılırken, tüm eğitim ve sendikalaşma faaliyetleri sürdürülürken de dikkate alınmasını öngören bir tüzük maddesini kabul etmiştir.

DÜNYADA EYLEMLER

Hem aile içinde hem de kamusal alanda yaygın olan kadına karşı şiddete dikkat çekmek ve mücadele örgütlemek üzere sokağa çıkan kadınlar aynı zamanda sosyal medya üzerinden de hızla yayılan kampanyalar da yürüttüler ve yürütmeye devam ediyorlar.

Bu kampanyalar sonucunda geçmişte "güç sahibi" ve hatta "dokunulamaz" görülen birçok erkek, kendileri hakkındaki iddiaları kabul etmek, özür dilemek ve hatta ellerindeki görevleri bırakmak zorunda kaldı. Bu kişiler arasında oyuncular, siyasetçiler, gazeteciler ve hatta hükümet üyeleri de var.

- **Me Too (Ben de) Eylemi:**

  2017 yılında Hollywood, Amerikalı yapımcı Harvey Weinstein hakkında taciz ve tecavüz suçlamalarıyla sarsılırken, Amerikalı aktris Alyssa Milano'nun 15 Ekim 2017'de sosyal medya hesabından yaptığı "Cinsel tacize uğradıysanız bu tweete cevap olarak " 'MeToo' yazın." paylaşımı, dünya genelinde çığ gibi büyüyen bir kampanyaya dönüştü.

  Alyssa Milano bu tweet'i attığında olacakları belki kendisi dahi tahmin etmiyordu. Ancak tweet hızla yayıldı ve dünyanın dört bir yanından on binlerce kadın ve erkek "MeToo" etiketiyle kendi başlarından geçen ve belki de hayatları boyunca en yakınlarıyla dahi paylaşamadıkları cinsel taciz ve tecavüz hikâyelerini tüm dünyayla paylaştılar.

• Time's Up (Süre Bitti) Kampanyası:

MeToo sosyal medya eyleminin ardından, aralarında Reese Witherspoon, Cate Blancheet, Eva Longoria, Natalie Portman, Emma Stone gibi dünyaca ünlü kadın oyuncuların da olduğu üç yüzden fazla kadın oyuncu, yönetmen ve yazar, film endüstrisi ve diğer sektörlerdeki sistematik cinsel tacizle mücadele etmek için 'Time's Up' (Süre doldu) adlı bir kampanya düzenledi.

Kampanya boyunca toplanan bağışların, iş yerlerinde cinsel istismara maruz kalan kadın ve erkeklere yasal destek sağlamak için kullanılması hedeflendi. Projeyle öncelikli olarak, toplanacak yardımlarla, tarım sektöründe, fabrikalarda çalışan, bakıcılık ya da garsonluk yapan ve kendini savunmak için yeterli maddi kaynağı bulunmayan taciz mağduru emekçilere destek amaçlanıyor. Ayrıca kampanya ile 'cinsiyete dayalı ücret adaletsizliğinin ortadan kaldırılması ve kadınlara kamuyla ilgili tüm kurumlarda daha fazla yer ayrılması' çağrısı da yapıldı.

•Kadın Grevleri :

19 Ekim 2016 - Arjantin

8 Ekim 2016 yılında 16 yaşındaki Lucía Pérez'in tecavüze uğrayıp öldürülmesi üzerine, 19 Ekim 2016'da kadınlar #NiUnaMenos (Bir Kadın Daha Eksilmeyeceğiz) sloganıyla kadınlara yönelik şiddeti protesto etmek için greve çıktı. Paraguay, Peru, Ekvador, Bolivya, Uruguay, Şili, Guatemala, Kolombiya, Brezilya ve Meksika da Arjantin'de kadınlar da eyleme destek verdi.

24 Ekim 2016-İzlanda

"Eşit işe eşit ücret" sloganıyla binlerce kadın işi bıraktı. 2017 yılına gelindiğinde ise "Eşit iş eşit ücret" politikası yasalaştı.

14 Haziran 2019 İsviçre

İsviçre'de 1981 yılında yürürlüğe giren eşitlik hakkının hâlâ uygulanmamasından dolayı kadınlar, 14 Haziran 1991'de çıktıkları grevin yıl dönümünde cinsiyet eşitsizliğine ve şiddete karşı, eşit işe eşit ücret talebiyle 14 Haziran'da İsviçre'nin iki yüz ayrı noktasında "iyi bir ücret, yaşamak için zaman ve saygı" diyerek sokaklara çıktılar. İsviçre'nin hemen tüm kentlerinde gerçekleşen eylemlere beyaz-mavi yakalı işçi kadınlar, ev kadınları, öğrenciler, aydınlar, sendikalar, göçmen emekçi kadınlar katıldı.

Kadınlar, ücretlerinin ödenmeyen kısmı için tüm İsviçre`de sembolik olarak 15:24'te iş bıraktı ve alanlara çıkmaya başladı. Ülke genelindeyse akşam saatlerinde grev daha da kalabalıklaştı. Fabrikalarda, bürolarda, sokaklarda, evlerde tam eşitlik sağlanmasını isteyen yüz binlerce kadın taleplerini haykırdı.

• Kadın Yürüyüşü

20 Ocak 2017 –ABD

ABD Başkanı Donald Trump'ın yemin töreninin ertesi günü, kadınlara yönelik kullandığı cinsiyetçi söylemleri ve azınlıklara karşı olumsuz tutumlarını protesto etmek için yüz binlerce kadın Washington'ta sokaklara çıktı. Bu eylemin ardından her yıl kadınlar Trump'in göreve başladığı gün olan 20 Ocak tarihinde protesto eylemlerini sürdürdüler.

2019 yılında, Amerika Birleşik Devletleri'nin yüzlerce şehrinde, Başkan Donald Trump'ın resmen göreve başlayışını protesto etmek için 20 Ocak 2017 tarihinde kadınların sokağa inmesi ile doğan Kadınlar Yürüyüşü hareketinin üçüncüsü düzenlendi. On binlerce kadın ABD şehirlerinde sokağa inerek Trump'ın politikalarını protesto etti. Kadınlar Yürüyüşü'nün ana eylemi başkent Washington'da düzenlenirken diğer şehirlerde de bu organizasyona destek gösterileri yapıldı.

Farklı kadın gruplarının liderleri bu yıl ki yürüyüşün en temel amacının Cumhuriyetçiler için Trump'ın tekrar aday olması beklenen 2020 Başkanlık seçimleri öncesi kadınları örgütlemek olduğunu belirttiler. Bunun yanı sıra asgari ücretin arttırılması, sağlık hizmetlerinden tüm vatandaşların yararlanabilmesi ve oy kullanma hakkı gibi konular da yürüyüşte ön plana çıktı.

8 Mart – Dünya Kadınlar Günü

8 Mart her yıl dünya genelinde kadınların taleplerini yükselttiği eylemlere ve etkinliklere sahne oldu.

Arjantin'de geçen yıl yapılan 1 günlük grev ve ABD'deki Kadın Yürüyüşü'nün ardından 8 Mart için önde gelen yazar ve akademisyenler tarafından "Uluslararası Kadın Grevi" çağrısı yapıldı. Arjantin öncülüğünde Avustralya, Bolivya, Brezilya, Şili, Kosta Rika, Çek Cumhuriyeti, Ekvador, İngiltere, Fransa, Almanya, Guatemala, Honduras, İzlanda, Kuzey İrlanda, İrlanda Cumhuriyeti, İsrail, İtalya, Meksika, Nikaragua, Peru, Polonya, Rusya, Salvador, İskoçya, Güney Kore, İsveç, Togo, Uruguay ve ABD'den kadınlar 8 Mart'ta uluslararası boyutta grev yaptı.

Kadın Grevi Fikrinin Ortaya çıkışı

"Fikir hayal olarak kaldı ta ki Polonyalı kadınlar kürtajı yasaklayacak bir yasa teklifine karşı 3 Ekim 2016'da greve gidene kadar. O an, bizim hayalimiz biçim kazanmaya başladı ve taşıdığı potansiyelin ne kadar büyük olduğunu gördük. İki hafta sonra, o olasılık somut bir tarihsel zaruret halini aldı; çünkü devletin baskıcı şiddeti ile kadın cinayetleri iç içe geçti.

8 Ekim 2016 günü, 16 yaşındaki Lucía Pérez tecavüze uğradı, öldürüldü ve kazığa oturtuldu: Bu, Güney Amerika'da Engizisyon tarafından kullanılan kolonyal bir işkence formuydu. Ertesi gün Arjantin Kadın Buluşması tarafından gerçekleştirilen kitlesel protestoya polis sert biçimde saldırdı. Polis şiddeti ve cinsel şiddetin 12 Ekim haftasında örtüşmesi -bu tarih Amerika kıtalarının sömürgeleştirilmesinin yıldönümüne denk gelir- bizi eyleme itti.

13 Ekim günü, Ni Una Menos kolektifi ilk Arjantin Kadın Grevi için çağrı yayınlamaya karar verdi ve açık bir meclis kanalıyla pek çok kadın grubuyla beraber grevi örgütlemeye koyulduk." [2]

8 Mart 2018-İspanya

Kadınlar ekonomik ve sosyal eşitliği savunmak adına 1 günlük greve çıktı.

[2] https://baslangicdergi.org/devrimci-zaman-kadin-grevi/

• Kürtaj Eylemleri:

3 Ekim 2016-Polonya

İktidarın ülkedeki nüfus sayısının azalmasını gerekçe göstererek, kürtajı yasaklamak için yasa tasarısı hazırlaması üzerine milyonlarca kadın "Kara Pazartesi" adı verilen 3 Ekim'de greve çıktı. Yasanın onaylanması halinde yasa dışı kürtaj yaptıran kadınlar ve hekimler hapis cezasına çarptırılacaktı. Kadınların örgütlenmesi sonucunda yasa tasarısı geri çekildi.

İrlanda

2018'de İrlanda'da kürtaj yasağının kaldırılması için yapılacak referandum öncesi ülke genelinde eylemler düzenlendi. 25 Mayıs'taki referandumla halkın yüzde 66.4'ü 'Evet' dedi. Aralık ayında kararın parlamentodan geçmesiyle kürtaj yasağı kaldırıldı. "Referanduma kadar uzanan kürtaj tartışması esasen 6 yıl önce alevlenmişti. 17 haftalık hamile Savita Halappanavar'ın ağrıları ve düşük yapacağı endişesiyle yaptığı kürtaj başvurusu reddedildi ve kadın kısa süre sonra hayatını kaybetti. Kocası, kürtaj taleplerinin "İrlanda'nın Katolik bir ülke olduğu ve ceninin kalbinin hâlâ attığı" söylenerek geri çevrildiğini anlattı. Yapılan otopside kadının ölüm sebebi, "kan zehirlenmesi olarak belirlendi" [3]

Arjantin

Arjantin'de senato, kürtajı serbest bırakan yasa tasarısını reddederken kadınlar, kürtaj hakkı konusundaki tutumları nedeniyle hükümeti ve Katolik Kilisesi'ni protesto etti.

TÜRKİYE'DE KADIN HAREKETİ

Türkiye'de bağımsız kadın hareketi -öncesi olmakla birlikte- 1980'nin ikinci yarısından sonra hızla genişleyen bir hal aldı. Solun yükseliş dönemi olan 1980 öncesinde, sosyalist örgütlerin 1970'lerin ikinci yarısından sonra kadın örgütlenmelerine rastlanmaktadır. Kadının çalışma hayatındaki ikincil konumunu referans alan bu örgütlenmeler eşit işe eşit ücret, hamilelik, doğum ve kreş gibi haklara odaklandı. DİSK içinde de bu alana dönük çalışmalar yapıldı.

1980 sonrasında ilk kez bağımsız kadın örgütleri ev içi şiddete dikkat çekmek için 17 Mayıs 1987 yılında İstanbul Yoğurtçu Parkında "Dayağa Hayır" mitingini gerçekleştirdi. Aile içi şiddet, tecavüz, cinsel taciz ve namus cinayetleri bu mücadelenin odaklandığı ciddi sorunlardı.

AKP hükümetleri 17 yıllık iktidar döneminde her fırsatta kadına yönelik muhafazakâr politikalarını hayata geçirmek için harekete geçti. Buna en güçlü direnç yine kadın örgütlerinden geldi. 2011 yılında Kadın ve Aileden Sorumlu Bakanlığın adı, Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı olarak değiştirildi. Kadın, birey olmaktan çıkarıldı. Hükümet, hem kamusal alanda hem özel alanda kadını erkekle eşit görmek yerine, evin içine çeken çocuk yaşlıların bakımını ve ev işlerini kadının üzerine yıkan bir politikanın uygulayıcısı oldu. Bir sonraki adım da da Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı'nı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birleştirerek Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na dönüştürdü.

[3] https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44194982

AKP Hükümeti kadın emeğini eğreti bir şekilde istihdam edebilmek adına kimi düzenlemeleri hayata geçirdi. 10 Şubat 2016 tarihinde yarı zamanlı çalışma "doğum yapan kadınlara yeni haklar" diye servis edilen "Gelir Vergisi Kanunu'nda Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Torba Yasa" adı altında Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. Yasanın 4857 Sayılı İş Kanunu'na bağlı olarak çalışan işçi kadınlara nasıl uygulanacağına dair yönetmelik ise 8 Kasım 2016 tarihinde yayımlandı. Böylece, kadınların toplumsal konumunu "annelik"le tanımlayan ve bununla sınırlı gören bir zihniyet, özel istihdam bürolarına geçici iş ilişkisi kurma yetkisi alanında bir adım daha atmış oldu.

20 Mayıs 2016 tarihinde 6715 sayı ile yayınlanan "İş Kanunu İle Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yayınlanmasının ardından 11 Ekim 2016 tarihinde yayınlanan "Özel İstihdam Büroları Yönetmeliği" ile ev işleri, bakım işleri, tarımda mevsimlik işler gibi kadın ağırlıklı işlerde çalışan kadınların çalışma ilişkileri tümüyle özel istihdam bürolarına devredildi. Böylece, kadınlar başta olmak zaman içinde uygulama alanı genişleyerek çalışma hayatına hâkim olabilecek "kiralık işçilik" olgusu çalışma hayatına girmiş oldu.

AKP döneminde kadına yönelik yönelik şiddet hızla arttı. Buna paralel olarak çocuk istismarı da atış gösterdi. 2015 yılında Anayasa Mahkemesi'nin dinî nikâh öncesi resmi nikâh kıyılması zorunluluğunu kaldırdı. Anayasa Mahkemesi dini nikâhı özgürleştirerek çocuk yaşta evlendirmelerin ve çocuk istismarının önünü açtı. Türkiye'nin imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu'na yönelik muhafazakâr çevrelerin itirazları ve saldırıları kanunların uygulanmamasını getirildi. Sözleşmeye ve Yasa'nın iptaline ilişkin kampanyalara karşı mücadele kadın hareketinin merkezine yerleşti.

• Müftülere Nikah Kıyma Yetkisi

Muhalefetin ve kadın örgütlerinin itirazlarına rağmen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından "Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" onaylandı.

Değişiklikle beraber sağlık personelinin takibi dışında doğan çocukların doğum bildirimlerinin nüfus birimlerine sözlü yapılmasının yolu açılmış oldu. Müftülerin resmi nikâh kıyma yetkisi bazı çevreler tarafından laikliğe aykırı bir durum teşkil ederken; doğum bildirimindeki değişikliğe ilişkin öngörüler de kız çocuklarına yönelik istismar, tecavüz veya erken yaşta evlendirmelerine ilişkin yapılan mücadeleye darbe vurulacağı yönündeydi.

• Nafaka Düzenlemesi

Türk Medeni Kanunu madde 175/1 maddesinde yoksulluk nafakası "Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir." şeklinde düzenlenmiştir.

2018'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 100 Günlük Eylem Planı çerçevesinde nafaka ödeme sisteminin adil bir hale getirileceğini açıklaması üzerine Adalet Bakanlığı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı konuyla ilgili değişiklik öngören bir sistem üzerinde çalışmaya başladı. Bakanlığın değişiklikle ilgili üzerinde en çok durduğu konu nafakanın süresine ilişkin düzenlemeydi. Konu ile ilgili tartışmalar halen devam etmektedir.

Eylemler

- Ekim 2017'de il ve ilçe müftülerine resmi nikâh kıyma yetkisi veren yasa tasarısı Meclis Genel Kurulu'nda görüşülürken, kadınlar düzenlemeyi protesto etmek için sokaklardaydı. Ankara'da, İstanbul'da, İzmir'de, Bursa'da, Eskişehir gibi pek çok ilde #MüftülükYasasınaİtirazımVar diyerek kadın örgütleri sokaklarda yürüdü.
- Çalışma devam ederken, MHP'nin nafaka hakkının "5 yılla sınırlanmasına" ilişkin yasa teklifi hazırlaması kadınları ayağa kaldırdı. 12 Haziran 2019'da yüz kadın tarafından oluşturulan Nafaka Hakkı Kadın Platformu, kazanılmış olan nafaka ve diğer haklarına ilişkin bir değişiklik yapılmaması veya bu hakkın geri alınmaması yönünde bir metin yayınladı. Yüz kadının başlattığı bu eylem 10 gün içerisinde 10 binin üzerinde destek gördü.
- 2016 yılında AKP hükümeti, çocukların istismarcılarıyla evlenmesini öngören önergesini Meclis'e getirmişti. Yasa teklifi cinsel istismar suçlarına, evlilik halinde ceza infazının ertelenmesine olanak tanıyor. Yüzlerce kadın bu çağdışı utanç önergesine karşı bir araya gelerek "İstismarı aklatmayacağız" diyerek güçlü bir mücadeleyle bu öneriyi geri çektirdi.
- 8 Mart 2018 ve 25 Kasım Gece Yürüyüşü
  İlk olarak 8 Mart 2003 yılında başlayan Feminist Gece Yürüyüşleri, her yıl 8 Mart ve 25 Kasımlarda kadın cinayetleri, taciz, tecavüz, çocuk istismarına hayır demek için Fransız Kültür Merkezi önünden başlayıp İstiklal Caddesi'nden Tünel'e devam eden kadın eylemidir. Gece Yürüyüşleri eş zamanlı olarak Eskişehir, Ankara, İzmir, Mersin şehirlerinde de eylemler düzenlenmeye başlandı. Kitleselliği her yıl artan yürüyüşe 8 Mart 2019'da, polis gaz ve copla müdahale etti. Kadınlar bir sonraki yıl tekrar geleneksel yürüyüşünde buluşmak üzere dağıldılar.

25 Kasım - Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü

Dominik Cumhuriyeti'nde, 1930 yılında darbe ile iktidara gelen Trujillo, baskı ve zor kullanarak iktidarını sürdürüyordu. Ona karşı mücadele edenler, öldürülüyor ya da cezaevine atılıyordu. Mirabal kardeşler olarak bilinen Patria, Minerva ve María Teresa kardeşler Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele edenler arasında yer alan üç kız kardeşti.

25 Kasım 1960 yılında Dominik Cumhuriyeti'nde Trujillo'nun diktatörlüğüne karşı mücadele veren Mirabel Kardeşlerin aracı diktatör yandaşları tarafından yolda durduruldu. Kız kardeşler, önce tecavüz edilerek ardından sopalarla dövülerek öldürülüp bir uçurumdan aşağı atıldılar.

"Kız kardeşlerden Maria Mirabel, mücadeleye bakışını, "Belki bize en yakın şey ölüm ancak bu beni korkutmuyor. Haklı olan her şey için savaşmaya devam edeceğiz" diye özetledi. Mirabel kız kardeşlerden birinin kod adının 'Kelebek' olmasından da esinlenerek; o günden sonra bu üç kız kardeş, "Kelebekler" adıyla anılmaya başlandı.

Trujillo'nun öldürülmesinden yaklaşık iki sene sonra, Şubat 1963'de de Dominik Cumhuriyeti demokratik bir şekilde oy kullanarak hükûmetini seçti.

Dominik Cumhuriyeti'ndeki diktatörlüğün yıkılmasında büyük rol oynayan, bedelini hayatlarıyla ödeyen üç kız kardeş 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nün sembolü oldu.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1999 yılında, 25 Kasım'ı 'Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü' ilan etti. O günden beri, kadınlar dünyanın her yerinde, şiddete karşı seslerini yükseltiyor, taleplerini ifade ediyor." [4]

Kadına ve Çocuğa Yönelen Şiddetin Bilançosu

Ülkemizde AKP hükümetlerinin muhafazakâr düzenlemeleri, söylemleri kadına ve çocuklara yönelik şiddeti arttırdı. Özellikle 2019 yılı içerisinde altına imza attığı uluslararası sözleşmelere aykırı olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı açmış olduğu savaş ve toplumsal cinsiyet eşitliğini tüm müfredattan çıkarma girişimleri, önümüzdeki yıllarda bu tablonun daha da ağırlaşacağına işaret ediyor.

2016-2019 tarihleri arasında öldürülen kadınların sayısı	
2016	328
2017	409
2018	440
2019'nın ilk 7 ayı	288
Toplam	1465

Adalet Bakanlığı'nın n 2017 Adli Sicil İstatistikleri, Çocukların Cinsel İstismarı Suç ve Karar Sayıları tablosuna göre 2010-2017 yılları arasında çocukların cinsel istismarı suçundan açılan davalardaki suç sayıları toplam 134 bin 960.

Çocukların Cinsel İstismarı (2010 - 2017)	
Yıllar	Açılan Davalardaki Suç Sayısı
2010	16.135
2011	16.828
2012	17.589
2013	17.948
2014	18.104
2015	16.957
2016	15.051
2017	16.348

[4] https://m.bianet.org/bianet/yasam/202610-mirabel-kardesler-in-ozgurluk-tutkusu-58-yilinda

Kadına ve çocuğa yönelik şiddet, taciz vakaları hızla artıyor. Sosyal medyanın da yardımıyla çok hızlı bir şekilde görünür hale geliyor. Kadınlara ve çocuklara yaşatılan vahşet kamuoyunda haklı tepkilere yol açıyor. Hızla eylem ve protestolar örgütlenebiliyor. Kadın örgütlerinin ve demokratik sivil toplum kuruluşlarının talebi, kadınların ve çocukların karşı karşıya kaldığı şiddetin önlenebilmesi için İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284 sayılı yasaların uygulanması, "iyi hal" ve "haksız tahrik" indirimi uygulamalarından vazgeçilmesidir. Kadınların ve çocukların korunmasının, şiddet ve tacizin yaşamın her alanında ortadan kaldırılmasının yolu, tepeden tırnağa toplumsal cinsiyet eşitliğini referans alan bir sosyal politikanın toplumsal yaşayışımıza uyarlanmasından geçmektedir. Bu noktada, kimi zaman özellikle iktidar tarafından dillendiren "idam" uygulanmasının, kesinlikle bir çözüm olmadığının da altını çizmek gerekiyor.

Sonuç olarak

Kadınlar kurtuluş mücadelelerini, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, yaşamın her alanının erkek egemenliğine, kadın cinayetlerine, çalışma hayatındaki ikincil konumuna, işçi sınıfının bir parçası olarak sermayeye karşı genişleyen bir yelpazede yükselterek devam ediyor. Sendikalar işçi sınıfının örgütlü gücü olarak, kadınların taleplerinin karşılanmasında çok önemli bir yerde duruyor. Bunun için kadınlarının mücadelesinin sendikalarda var olması, kadınların görünür olması ve kadın politikalarının hayata geçirilmesi ile mümkün olacaktır.